

БОЛОВСРОЛ,
ШИНЖЛЭХ УХААНЫ ЯАМ

unicef
НҮБ-ын Хүүхдийн сан

ХҮҮХДЭД ЭЭЛТЭЙ ЦЭЦЭРЛЭГИЙН ӨӨРИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Зохиогчид:
С.Энхтүвшин
Доктор (PhD). Т.Цэндсүрэн
З.Болормаа
Г.Дуламжав

Хянан тунгаасан
Доктор (Sc), профессор С.Батхуяг

Улаанбаатар хот
2013

DDC
370.13
X-855

НҮБ-ын Хүүхдийн Сан 2013 он.
Монгол улсад хэвлэв.

Энэхүү гарын авлагыг НҮБ-ын Хүүхдийн Сангийн Хүүхдэд ээлтэй орон нутаг санаачлагын хүрээнд хэрэгжиж буй “Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээ” төслийг хамтран хэрэгжүүлж байгаа цэцэрлэгүүдийн туршилт, судалгааны ажилд зориулан боловсруулсан бөгөөд гарын авлагын агуулга нь НҮБ-ын Хүүхдийн Сангийн байр суурийг шууд илэрхийлээгүй болно.

Нэгдсэн Үндэстний гудамж 12, Сүхбаатар дүүрэг,
Улаанбаатар, Монгол улс 210646
Утас: 976 (11) 312185
Факс: 976 (11) 327313
Цахим шуудан: Ulaanbaatar@unicef.org
Цахим хуудас: www.unicef.org/mongolia

ISBN 978-99962-56-88-2

АГУУЛГА

УДИРТГАЛ	5-14
Үндэслэл	5
Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн тухай ойлголт	6
Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээний үзэл баримтлал, онолын үндэс	7
Гарын авлагын зориулалт ба ашиглах удирдамж	10

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээний шалгуур, үзүүлэлтүүд	15-32
1.1. Байгууллагын өөрийн үнэлгээний тухай ойлголт	15
1.2. Цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээний чиглэл ба агуулгын хүрээ	19
1.3. Үнэлгээний шалгуур, үзүүлэлтүүд ба баримт цуглуулах арга, хэрэглүүр	19

ХОЁРДУГУУР БҮЛЭГ. Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээний хэрэгсэл	33-128
2.1. Эцэг эхээс авах үнэлгээний хуудас	33
2.2. Эцэг эхийн бүлэгтэй хийх ярилцлагын чиглэл	44
2.3. Эцэг эхтэй хийх ганцаарчилсан ярилцлагын асуулт	45
2.4. Багшаас авах үнэлгээний хуудас	46
2.5. Багш нарын бүлэгтэй хийх ярилцлагын чиглэл	60
2.6. Хичээлд ажиглалт хийх хуудас	62
2.7. Цэцэрлэгийн удирдлагаас (эрхлэгч, арга зүйч) авах үнэлгээний хуудас	66
2.8. Цэцэрлэгийн удирдлагатай хийх ярилцлагын асуулт	78
2.9. Баримт бичигт дүн шинжилгээ хийх хуудас	79
2.10. Цэцэрлэгийн орчинд ажиглалт хийх хуудас	80
2.11. Орон нутгийн удирдлагаас авах үнэлгээний хуудас	84
2.12. Орон нутгийн удирдлагатай хийх ярилцлагын асуулт	88
2.13. Үнэлгээний шалгуур үзүүлэлтүүд ба хэрэгслийн хамаарлын матриц	89
2.14. Үнэлгээний багийн ажлын хуудас	95

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ. Өөрийн үнэлгээнд тулгуурласан төлөвлөлт ба хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн хөгжил	130-137
3.1. Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөө	130
3.2. Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөөний хэрэгжилт, байгууллагын тасралтгүй хөгжил	136

Нэр томъёоны тайлбар	138
Ном зүй	140

ӨМНӨХ ҮГ

НҮБ-ын Хүүхдийн сан нь НҮБ-ын Хүн амын нутаг суурьшлын хөтөлбөр (НҮБ-ын ХАБИТАТ)- тэй хамтран 1996 онд Хүүхдэд ээлтэй хот санаачлагыг анх эхлүүлсэн нь хүүхдийг орон нутгийн хөгжлийн хөтөлбөрийн цөмд авч үзэх олон талт хамтын ажиллагааны эхлэл болсон¹ билээ.

Хүүхдэд ээлтэй орон нутаг санаачлага нь Хүүхдэд ээлтэй дэлхий ертөнц тунхаглалын бүрэлдэхүүн хэсэг болохынхоо хувьд Хүүхдийн эрхийн тухай конвенцийн хүүхдийг ялгаварлан гадуурхахгүй байх, хүүхдийн эрх ашгийг эн тэргүүнд тавих, хүүхдийн эсэн мэнд амьдрах, өсч хөгжих, хамгаалуулах, оролцох эрхийг хангах, хүүхдийн оролцоог хүндэтгэн дэмжих зэрэг зарчмуудыг үндэс болгодог.

Хүүхдэд ээлтэй орон нутаг санаачлагын үзэл санаа нь хүүхдийн эрүүл, аюулгүй, хөгжлийн орчин, өрх гэр бүлийн таатай орчин, хүүхдийн эрүүл мэнд, боловсрол, халамж, хамгааллын үйлчилгээ, хүүхдэд ээлтэй засаглал гэсэн дөрвөн үндсэн чиглэлийг хамарч байгаа болно.

Хүүхдэд ээлтэй байгууллага – цэцэрлэг нь хүүхдэд ээлтэй орон нутгийн салшгүй хэсэг мөн. Бага насны хүүхдийн амьдрах эрүүл, аюулгүй орчинг бүрдүүлэх, хүүхэд бүрд эрүүл мэнд, боловсрол, халамж, хамгааллын чанартай үйлчилгээг тэгш хүртээмжтэй хүргэх боломжийг бүрдүүлэх зорилтыг орон нутагт хэрэгжүүлэхэд гол үүрэг гүйцэтгэх байгууллага нь хүүхдийн цэцэрлэг мөн.

Хэдийгээр хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн үзэл санаа, санаачлагыг хот, хөдөөгийн олон цэцэрлэг дэмжиж, амжилттай хэрэгжиж эхэлж байгаа боловч түүний үнэлгээний шалгуур, үзүүлэлтүүд, арга зүйг боловсруулах нь шийдвэрлэвэл зохих тулгамдсан асуудал болоод байна. Энэ асуудлыг шийдвэрлэх үүднээс “Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээний гарын авлага”-ыг боловсруулан гаргаж байна. Гэхдээ энэхүү гарын авлага нь зайлшгүй дагаж мөрдөх хөдлөшгүй заавар, удирдамж биш гэдгийг онцлон тэмдэглэе. Гарын авлага нь хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн таван үндсэн чиглэл тус бүрийн хэрэгжилтийн явцыг үнэлэх шалгуур, үзүүлэлтүүд, үнэлгээний хэрэгсэл, ашиглах аргачлал болон үнэлгээнд тулгуурлан цэцэрлэгээ хөгжүүлэх төлөвлөгөөг хамтдаа боловсруулах алхмуудыг танилцуулах бөгөөд уншигч та эдгээрээс сонгон хэрэглэх боломжтой юм.

Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлж, чанарыг сайжруулах нь ганцхан боловсролын салбарынхны үүрэг байсан мэт ойлголт өөрчлөгдөж, орон нутаг, олон нийтийн оролцоотойгоор шийдвэрлэх болсон нь Монголын нийгмийн сэтгэлгээнд гарч буй томоохон шинэчлэл, ахиц дэвшил юм.

Бидний хамтын ажиллагаанд тодорхой үр дүн гарна гэдэгт итгэлтэй байна.

У. Мандал

НҮБ-ын Хүүхдийн сангийн

Хүүхдэд ээлтэй орон нутаг багийн ахлагч

¹ Дэлхийн хүүхдийн байдал 2012

УДИРТГАЛ

Үндэслэл

Монгол улсын төр засгаас бага насны хүүхдийн хөгжил, боловсролын асуудалд ихээхэн анхаарал тавьж, хариуцлагатай ханддаг билээ. Өнөөдрийн хүүхэд бага насныхан ирээдүйн Монгол улсын хөгжлийн хөдөлгөгч хүч гэдгийг олон нийт хүлээн зөвшөөрдөг.

“Суралцах орчныг хүртээмжтэй, эрүүл байлгаж, тооноос илүү ЧАНАРЫГ эрхэмлэж, хүүхэд бүр өөртөө итгэх итгэлээ олж авсан, хөгжиж чадсандаа баяр бахархал дүүрэн байх хүүхдийн бүтээлч байдлыг дэмжсэн боловсролын үйл ажиллагааг амжилтанд хүргэхийн төлөө ажиллахыг”² боловсрол, шинжлэх ухааны салбарын чанарын шинэчлэлийн багаас уриалсан нь бага насны хүүхдийн боловсролын үйлчилгээний өнөөгийн чиг хандлагыг тодруулж байгаа юм.

Дэлхийн улс орнууд **“Боловсролыг нэгдүгээрт” санаачлагад нэгдэж**, хүүхэд бүрд чанартай боловсрол эзэмшүүлэхийг зорин ажиллаж байна. “Боловсролыг нэгдүгээрт тавьснаар, бид өлсгөлөн ядуурлыг багасгаж, орхигдсон авьяас чадвар, нөөц боломжийг сэргээн, хөгжин цэцэглэсэн, сайн сайхан, хүчтэй нийгмийг бий болгох юм”³ гэж НҮБ-ын ерөнхий нарийн бичгийн дарга Бан Ги Мүүн уг санаачлагыг дэмжигчдэд хандаж хэлсэн байдаг.

Дэлхий дахинаа хүүхдийн эрхэд суурилсан боловсролын орчин, үйлчилгээг буй болгох, хөгжүүлэх замаар тэдний эрхийг хангах үзэл санааг дэмжин, бүх нийтийн боловсролын зорилтод тунхагласан “бага насны хүүхдэд зориулсан халамж, боловсролын үйлчилгээний хүртээмж, чанарыг сайжруулах” зорилтыг хэрэгжүүлэх олон шинэ санаачлага, бүтээлч ажлууд өрнөж байна.

Манай улс сургуулийн өмнөх боловсролын салбарт улсын нийт төсвийн 5,3%, боловсролын салбарын төсвийн 17,5%-ийг зарцуулж, хамран сургалтын цэвэр жин 2013 оны байдлаар 72,7%-д хүрч, засгийн газраас цэцэрлэгийн орчныг сайжруулах, сургуулийн өмнөх насны бүх хүүхдэд хүрч үйлчлэх, тэдний суралцах, хөгжих боломжийг жигд хангахад анхаарч байгаа зэрэг ололт амжилт байгаа хэдий ч орон нутаг, цэцэрлэгийн түвшинд шийдэл хүлээсэн асуудлууд оршсоор байна. Үүнд:

- Алслагдсан нутгийн малчдын хүүхдийн дийлэнх хэсэг⁴ нь сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдаж чадахгүй байгаа,
- Хүн ам хэт төвлөрсөн хот суурин газрын цэцэрлэгийн ачаалал хэтэрснээс сургуулийн өмнөх насны хүүхдийн багагүй хувь нь цэцэрлэгт хамрагдаж чадахгүй байгаа,
- Хүүхэд, ар гэрийн амьдралын нөхцөл байдал, боломж, хувийн онцлогийн ялгаатай байдал зэргээс шалтгаалан үе тэнгийн бусад хүүхдийн адил сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээг адил тэгш, чанартай хүртэж чадахгүй байх,

2 Гантөмөр Л., Боловсрол, Шинжлэх ухааны сайд, “Боловсролын бодлогыг хүүхэд нэг бүрд”, “Эрдэм боловсролтой Монгол хүн” БШУС-ын Чанарын шинэчлэлийн хөтөлбөр, Уб., 2012

3 Бан Ги Мүүн, “Боловсролыг нэгдүгээрт” санаачлага, уулзалт., Нью-Йорк, 2012 оны 09-р сар.

4 2012-2013 оны хичээлийн жилийн статистик мэдээгээр, СӨБ-д хамрагдсан нийт хүүхдийн 30.561 буюу 16.9 хувь нь малчдын хүүхэд байна.

- Цэцэрлэгийн зарим багш, ажилтны харилцаа, хандлагын буруу үйлдлээс хүүхэд хохирох, эцэг эх мэдээлэл, эргэх холбоо авч чадахгүй байх, улмаар сургуулийн өмнөх боловсролын үйл ажиллагаанд оролцох идэвх сулрах, хайнга хандах,
- Цэцэрлэгийн орчны стандарт гэж байхгүйгээс шинээр баригдаж буй барилгууд нь орчин үеийн шаардлагад нийцэхгүй байх,
- Өнөөгийн цэцэрлэгийн орчин нөхцөл нь тэгш хамруулан сургах шаардлагыг хангаж чадахгүй,
- Бага насны хүүхдийн хөгжлийг дэмжихэд чиглэсэн цэцэрлэг, орон нутгийн төрийн болон төрийн бус, хувийн хэвшлийн байгууллагуудын хамтын ажиллагааны тогтолцоо бүрэн бүрэлдээгүй, үйл ажиллагааны нэгдмэл сүлжээ буй болоогүй гэх зэрэг нь цэцэрлэгийн дэмжлэг туслалцаа авах, нэмэлт үйлчилгээний олон янзын арга хэлбэрийг ашиглах боломжийг хязгаарлаж байгаа,
- Орон нутгийн удирдлагын ойлголт, туршлага зэргээс шалтгаалан орон нутгийн хөгжлийн төлөвлөгөөнд бага насны хүүхдийн боловсролын асуудал тусгагдахгүй буюу хангалтгүй тусгагдах,
- Бага насны хүүхдийн боловсролын үйлчилгээн дэх талуудын оролцоо, ялангуяа нутгийн удирдлага, иргэдийн оролцоо хангалтгүй байсаар байна.

Иймд бага насны хүүхэд нэг бүр хаана амьдардаг, хэний хүүхэд болох, соёл, хөгжлийн ямар онцлог, ялгаатай, тухайн тойрогт бүрд гэлтэй, бүрд гэлгүй эсэх зэргээс үл хамааран сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээний үр шимийг адил тэгш хүртэх нөхцөл, боломжийг бүрдүүлэх шаардлагатай байна. Энэхүү бодит хэрэгцээ шаардлагад үндэслэн “Хүүхэд бүрд ээлтэй цэцэрлэгийг хөгжүүлэхэд баримтлах чиглэл”-ийг БШУЯ-аас боловсруулан гаргасан билээ. Хүүхэд бүрд ээлтэй цэцэрлэгийг хөгжүүлэх ажил нь цэцэрлэг бүр өөрийнхөө үйл ажиллагааны хүүхдэд ээлтэй байдлыг өөрөө судалж, үнэлэхээс эхэлнэ гэж үзэж энэхүү гарын авлагыг боловсруулан гаргаж байна. Уг гарын авлага нь цэцэрлэг орчин нөхцөл, үйл ажиллагааныхаа хүүхдэд ээлтэй байдлыг өөрөө үнэлэхэд ашиглах жишиг шалгуур, үзүүлэлтүүд, үнэлгээнд оролцох субъект тус бүрд зориулсан хэрэгсэл, үнэлгээний үр дүнд тулгуурлан цэцэрлэгээ хөгжүүлэх төлөвлөгөөг боловсруулах аргачлал зэргийг агуулсан гурван бүлэг, 16 зүйлээс бүрдэнэ.

Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн тухай ойлголт

Монгол хэлний тайлбар тольд “ээлтэй” хэмээх үгийн үндсийг “юмны ач тус болох сайны хувь; хор хөнөөл үл болох”⁶ гэсэн утгатай гэж тайлжээ. Хүүхдэд ээлтэй байна гэдэг нь хүүхдийн өсөлт, хөгжилтөд саад, хор уршиг болохгүй байхыг хэлнэ. Цэцэрлэг хүүхдэд ээлтэй байхын утга учир нь тэндэх орчин, тэнд явагдаж буй бүхий л үйл ажиллагаа нь бага насны хүүхдийн эрүүл өсөн торниж, бие бялдар, оюун ухааны хувьд байгалийн зүй тогтол, өөрийн нөөц боломж, авьяасын дагуу хөгжин нийгэмших нөхцөлийг бүрдүүлэхэд чиглэж байхад оршино.

Бага насны хүүхдийн эрхийг хангах, сургуулийн өмнөх боловсролын чанартай үйлчилгээний үр шимийг хүртэх боломжийг хүүхэд бүрд олгож, хүүхэд бүрийн оролцоог дээдэлж ажилладаг цэцэрлэгийг хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэг гэнэ.

5 Боловсрол, шинжлэх ухааны сайдын 2013 оны 04-р сарын 10-ны өдрийн А/110 тушаал

6 Цэвэл Я., “Монгол хэлний товч тайлбар толь”, Уб., 1966, 894 дэх тал.

Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэг нь хүүхэд бүхэнд нээлттэй, тэднийг урин дууддаг цэцэрлэг юм. Эл мөн чанар нь цэцэрлэгт хамрагдаж чадахгүй байгаа хүүхдүүдэд хүрч үйлчилж байгаа, харьяа орон нутгийнхаа бага насны хүүхдийн сайн сайхан байдал, тэдний эрхийг хамгаалахад хяналт тавьж, тусалж чадаж буй шинжээр илэрнэ. Өөрөөр хэлбэл, бүх хүүхдийг (эрэгтэй, эмэгтэй, хэл, соёлын ялгаатай, тусгай хэрэгцээтэй, алслагдсан орон нутгийн, нийгмийн эмзэг бүлгийн гэх мэт) боловсролын үйлчилгээнд тэгш хамруулах бодлого баримталж ажиллана гэсэн үг.

Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэг нь хүүхэд төвтэй бодлого, үйл ажиллагаа явуулдаг байгууллага мөн. Энэ чанарыг хүүхдийн эрх ашиг, сонирхлыг дээдлэн, хүүхэд бүрийн онцлог ялгааг харгалзаж, хүүхдийг бүхий л талаас нь (эрүүл мэнд, хоол тэжээл, оршин байхуй г.м) анхаарч ажиллаж буй байдлаас харж болно.

Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэг нь хүүхэд хувь хүнийхээ хувьд төдийгүй нийгмийн бяцхан гишүүний хувьд өсч хөгжих, амьдрах орчин мөн. Уг орчны ая тухтай байдлыг хүүхэд бүрийн бие махбод, сэтгэлзүйн аюулгүй, хамгаалагдсан байдлаар таньж болно.

Хүүхэд бол жам ёсны суралцагч, бас суралцах чадавхитай нэгэн. Гэвч энэ нь зарим талаар хязгаарлагдах нь буй. Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэг нь тэдгээр саад бэрхшээлийг таньж илрүүлэн, тохиромжтой орчныг бүрдүүлэх замаар суралцах, хөгжих боломжийг нэмэгдүүлж, дэмжлэг үзүүлдэг, бас тэдний онцлог, ялгаатай байдалд хүндэтгэлтэй ханддаг.

Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэг нь үйл ажиллагаандаа хүүхэд бүрийн хувийн онцлог, хэрэгцээ сонирхолд хүндэтгэлтэй хандах, тэдгээрт нийцсэн арга барилаар ажиллах, хүүхэд бүрд өөрийгөө илэрхийлэх, үйл ажиллагаанд оролцох боломж олгох, гэр бүл, олон нийтийн оролцоонд тулгуурлах зарчмыг өдөр тутмын үйл ажиллагаандаа эрхэмлэдэг.

Цэцэрлэг ийнхүү хүүхэд бүрд ээлтэй байхын тулд гэр бүл, олон нийт, орон нутгийн дэмжлэг, оролцоог хүлээн авч, хамтран ажиллах хэрэгтэй. Үүнд цэцэрлэгийн хамт олны хариуцлагатай тайлагнал, манлайлал чухал үүрэгтэй. Үндэслэл, нотолгоотой, хариуцлагатай тайлан нь үйл ажиллагаандаа хийсэн хяналт шинжилгээ, үнэлгээнд тулгуурладаг. Баримт нотолгоонд тулгуурласан үнэлгээ нь дараагийн шатны үйл ажиллагаагаа оновчтой төлөвлөх боломжийг цэцэрлэгт олгоно. Нөгөө талаар, орон нутгийн болон цэцэрлэгийн удирдлага үнэлгээгээр илэрсэн дутагдалд анхаарлаа хандуулж, зохицуулалт нэн шаардлагатай асуудлуудыг тодорхойлж, санхүүжилтийг оновчтой шийдвэрлэх боломж бүрдэнэ.

Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн үнэлгээний үзэл баримтлал, онолын үндэс

Хүүхдийн хүмүүншин төлөвших хамгийн чухал суурь нас бол 0-5 нас байдаг. Хүүхэд хэлд орж, бусадтай харилцаж сурах үеэс эхлэн үндсэндээ таван нас хүрэхэд ирээдүйд ямар хувь хүн болох суурь нь тавигддаг. Энэ нь сургуулийн өмнөх нас хүний төлөвшлийн чухал үе болохыг илтгэнэ.

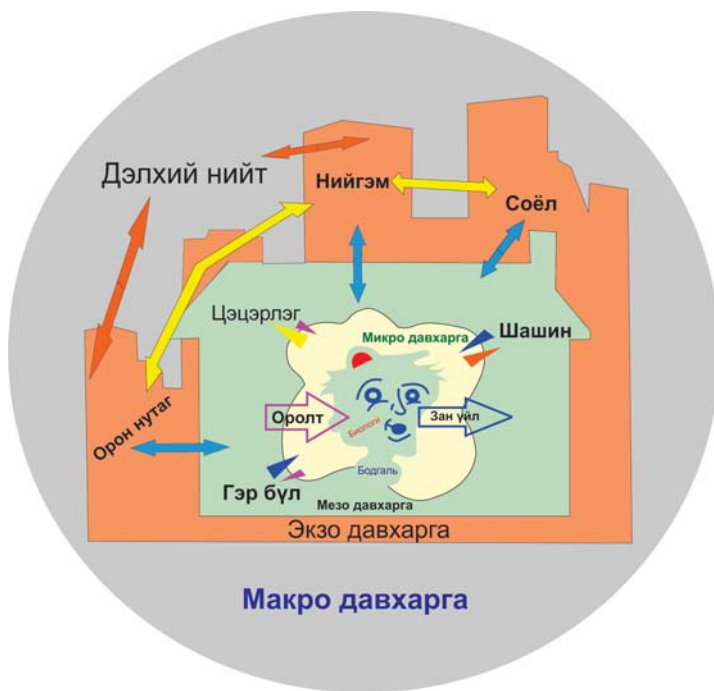
Монгол ардын сурган хүмүүжүүлэх ухаанд бага насны хүүхдийн бие бялдар, эрхтэн махбод, сэтгэл санааны байдлыг нас бага, цус шингэн, яс нимгэн, ёс цөөхөн, судал тамир хөнгөн гэх зэргээр тодорхойлж, хан хөвгүүн мэт асарч хүмүүжүүлэхийг сургамжилсан буй. Ишданзанваанжил “Гүнгийн зуугийн гэгээний алтан сургаал”-даа асралыг мэдрүүлэх тухай айлдсан нь учиртай. Хүүхдийг нялх балчир насанд нь өсгөж бойжуулахад эцэг эхийн хайр асрал үнэхээр чухал. Манай уламжлалт сурган

хүмүүжүүлэх ухаанд тав хүртэлх насыг хүүхэд аав, ээж, асран хамгаалагч, насанд хүрэгчдээс энхрий хайр, асран сувилсан ачлал, зөөлөн эвлэг харилцааг хүлээж байдаг үе⁷ гэж үздэг. Иймээс энэ насны хүүхдүүдэд үйлчилж буй хүмүүс хүүхэд бүрд эй асрахуй, нигүүлсэхүйн сэтгэлээр хандаж, харилцах нь хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн нэгэн шаардлага байх учиртай.

Юри
Брофенбреннер
(1917-2005)

Хүүхдийн хөгжлийн тухай биологийн, зан үйлийн/бихевиор ба нийгмийн суралцахуйн, психодинамик, танин мэдэхүйн хөгжлийн, нийгэм-соёлын, хөгжлийн тогтолцооны гэх зэрэг олон онол бий. Тэдгээрийн нэг нь хүүхдийн хөгжилд олон хүчин зүйл харилцан нөлөөлж байдаг тухай тогтолцооны онол юм. АНУ-ын судлаач Юри Брофенбреннерийн хүний хөгжлийн тухай био-экологийн үзэл баримтлалд үндэслэн хөгжсөн эл онолыг экологи тогтолцооны онол хэмээн нэрлэх нь ч буй. Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийг хүүхдэд ээлтэй орон нутгийн нэгэн хэсэг, нэг институци гэж үзвэл тэнд өсч торниж буй хүүхдийн хөгжил, түүнд нөлөөлж буй үйлчилгээ, тэдгээрийг үнэлэх шалгуур үзүүлэлтүүдийг боловсруулахдаа бид экологи тогтолцооны онолд тулгуурлах нь зүйтэй гэж үзсэн юм.

Зураг 1. Хүүхдийн хөгжлийн экологи тогтолцооны загвар

7 Баттогтох Д., “Үр хөвгүүнийг сургах ёсон”, УБ., 2009, х. 43-46.

Тэрээр уг онолоороо хүүхдийн хөгжилд хүрээлэн буй орчин чухал үүрэгтэйг тодорхойлоод, уг орчны “давхаргууд”-ын харилцан үйлчлэлийг илрүүлсэн билээ. Брофенбреннер хүүхдийн өөрийнх нь биологи үндэс нь түүний хөгжлийг өдөөх анхдагч орчин гэж үзжээ. Хүүхдийн биологи тогтолцоо (танин мэдэхүйн, сэтгэл хөдлөлийн тогтолцоо болон бие эрхтний систем) нь гэр бүл, хамт олон, олон нийт, нийгмийн институттэй харилцан үйлчилж, түүний хөгжлийг жолооддог. Аль нэг давхаргад гарсан өөрчлөлт эсвэл зөрчил нь бусад давхаргадаа нөлөөлдөг ажээ. Эл нөлөөллийг Брофенбреннер “долгио тархаж байгаа” мэт⁸ гэж зүйрлэжээ. Иймд хүүхдийн хөгжлийг судлах, тэдэнд туслахыг хүссэн хэн бүхэнд зөвхөн хүүхдийг өөрийг нь, эсвэл түүний ойрын орчныг (жишээ нь, гэр бүл, цэцэрлэг, сургууль г.м) авч үзэх нь хангалтгүй бөгөөд харилцан үйлчлэлийг өргөн хүрээнд харахыг санал болгосон аж. Тэрхүү харилцан үйлчлэл нь дөрвөн гол давхаргад явагдах бөгөөд давхарга бүр тодорхой дүрэм журам, хэм хэмжээ, үүрэгтэй төдийгүй тэдгээр нь хүүхдийг хөгжин, төлөвшихөд чухал нөлөө үзүүлдэг гэжээ.

Микро давхарга нь хүүхэдтэй хамгийн ойр байгаа, түүнтэй шууд холбогдож харилцаж байгаа хүмүүс, нэгжээс бүрдэнэ. Энэ давхарга нь хүүхэд, түүнийг хүрээлж буй ойрын орчинтойгоо тогтоосон харилцаа, харилцан үйлчлэлийг агуулж байдаг. Энэхүү микро давхаргын бүтцэд гэр бүл, цэцэрлэг, сургууль, хөршүүд, хүүхдийн хөгжлийн төв, клуб орж болно. Энэ түвшинд харилцаа, түүний нөлөөлөл нь хоёр чиглэлтэй байна. Нэг талаас, хүүхэд рүү чиглэсэн, нөгөө талаас хүүхдээс түүнийг хүрээлж буй орчин руу чиглэсэн харилцаа байна. Жишээ нь, аав ээж нь хүүхдийнхээ итгэл үнэмшил, дадал зуршил (бусдыг хүндэтгэх, хоол идэхийн өмнө гараа угаах г.м)-д нөлөөлөх бол, нөгөө талаас хүүхдийн хөгжил, төлөвшилд гарч буй ахиц өөрчлөлт аав ээжийн хандлага, үзэл бодол(цэцэрлэгийн үйл ажиллагаагааг дэмжих, оролцох)-д нөлөөлж болно. Брофенбреннер үүнийг харилцан нөлөөлөл гэж нэрлээд, тэдгээр нь хүрээлэн буй орчны бүхий л түвшинд хэрхэн тохиолдож болохыг авч үзсэн байдаг. Нэг давхаргын бүтцийн элементүүдийн харилцан үйлчлэл, давхаргууд хоорондын харилцан үйлчлэл нь энэхүү онолын гол санаа мөн. Ялангуяа, микро давхаргад хоёр талын харилцан нөлөөлөл маш хүчтэй байх тул хүүхдэд тэр хэмжээгээр нөлөөлдөг. Гадна давхаргуудын харилцан үйлчлэл нь ч дотоод бүтцэд нөлөөлөх аж.

Харин мезо давхарга нь хүүхэдтэй шууд харилцаж буй орчин хоорондын (хоёр ба хэд хэдэн орчин) харилцан үйлчлэлийг агуулна. Жишээ нь, багш, ажилтны харилцааны доголдлоос үүдэлтэй хүүхдийн сэтгэл санааны таагүй байдал нь эцэг эхийн дургүйцлийг хүргэж, улмаар гэр бүл, цэцэрлэгийн хоорондын харилцаанд таагүй уур амьсгал үүсэх, энэ нь хүүхдийн суралцах, хөгжих үйл явцад урвуу нөлөөлж болох юм.

Экзо давхарга нь хүүхэдтэй шууд харилцахгүй, нийгмийн томоохон давхарга юм. Уг давхаргын элементүүд нь микро давхаргын зарим элементтэй харилцан үйлчлэх замаар хүүхдийн хөгжил төлөвшилд нөлөөлдөг. Жишээ нь, эцэг эхийн ажил эрхлэлт, хүүхдэдээ зориулах цаг зав, тухайн орон нутгийн гэр бүлийг дэмжих нөөц зэрэг нь хүүхдийн хөгжил, төлөвшилд нөлөөлнө. Хүүхэд хэдийгээр уг давхаргад шууд хамаарахгүй ч түүний эерэг, сөрөг нөлөөллийг мэдэрнэ. Иймд экзо давхаргын хүчин зүйлсийг тооцсон бодлого, төлөвлөлт зайлшгүй хэрэгтэй. Үүний тулд тухайн орон

8 Addison, J.T. (1992). Urie Brofenbrenner. *Human Ecology*, 20 (2), p. 16-20.

нутаг хүүхэд, гэр бүлийг дэмжсэн бодлого баримталж, хүүхдэд ээлтэй байгууллага, хамт олны тоо нэмэгдсэнээр илүү олон хүүхэд үр шимийг нь хүртэх учиртай.

Тулгуур зарчмуудаар дамжуулан бусад давхаргын харилцан үйлчлэлд, улмаар хүүхдийн хөгжил, төлөвшилд нөлөөлөх макро давхарга нь тухайн нийгмийн соёлын нийтлэг үнэт зүйлс, ёс заншил, хууль дүрэм зэргийг агуулдаг. Жишээ нь, тухайн нийгэмд бага насны хүүхдийн хөгжлийг эцэг, эхээс илүүтэй цэцэрлэг, багш нар л хариуццах ёстой гэсэн итгэл үнэмшил зонхилж байгаа бол нийгмээс эцэг эх, гэр бүлд үзүүлэх дэмжлэг сул байх болно. Энэ нь эргээд эцэг эхийн хандлага, үйл ажиллагаанд нөлөөлнө. Улмаар эцэг эхийн мэдээлэл, мэдлэггүй, хариуцлагагүй байдал нь хүүхдийн хөгжил төлөвшилд сөргөөр нөлөөлөх уршигтай.

Дээрх онолын гол санаа нь бага насны хүүхдэд үйлчилж буй байгууллага төдийгүй тэдний гэр бүл, амьдарч буй орон нутаг бүхэлдээ хүүхдийн сайн сайхны төлөө бодлого, үйл ажиллагаа явуулахад чиглэж байгаа тул хүүхдэд ээлтэй орон нутгийн нэгэн бүрэлдэхүүн хэсэг болох цэцэрлэгийн үйл ажиллагааг үнэлэх арга зүй, хэрэгслийг боловсруулах тулгуур үндэс болгон авсан юм.

Хүүхдийн хөгжил төлөвшилд хандах биогенетик, социогенетик, психогенетик, холистик гэх зэрэг олон хандлага байдаг. Бидний тулгуурлаж буй экологи тогтолцооны онолын үүднээс харвал, хүүхдийн хөгжил төлөвшилд олон хүчин зүйл харилцан нөлөөлөх бөгөөд хөгжилд зонхилох нөлөө үзүүлэх нэг хүчин зүйл байх боломжгүй юм. Энэ үзэл санаа нь хүүхдийн хөгжил төлөвшлийн асуудалд цогц хандахад хүргэж байна. Нөгөө талаар хүүхдийн хөгжил, хөгжиж буй орчин нөхцлийн динамик харилцааны тухай үзэл санаа нь хүүхэдтэй ойр дотно ажилладаг багш, цэцэрлэгийн ажилтны үзүүлж буй үйлчилгээ нь ч тэдний амьдарч буй орчин, гэр бүл рүү нь цогц хандахыг шаарддаг. Иймд хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэг нь хүүхдийн хөгжил, төлөвшлийн аливаа асуудалд холистик буюу цогц хандах бөгөөд цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээнд ч энэ асуудал хамаарна. Ийм ч учраас хүүхдийн эрүүл мэнд, бие бялдрын хөгжил, танин мэдэхүй, нийгэмшихүйн хөгжил өөр хоорондоо нягт уялдаа холбоотой явагдаж, харилцан нөлөөлөхийн зэрэгцээ тэдгээр нь хэвийн явагдах үндсэн нөхцлийн нэг нь хүүхдийн хоол тэжээл, эрүүл, аюулгүй орчин гэж үзэн, асуудалд цогц хандахыг хичээж байгаа болно.

Монголчууд хэдийгээр “арван хуруу тэгш хүн байдаггүй” гэж хэлэлцдэг боловч хүнийг үзэх үзлийн дээд баримтлал нь өв тэгш хөгжлийн тухай ойлголт буюу “үлэмжийн чанар төгөлдөр” хүмүүний тухай сургаал билээ. Энэ нь угтаа хүний, тэр дундаа хүүхдийн хөгжил, төлөвшилд цогц хандахыг сургамжилж буй хэрэг юм.

Гарын авлагын зориулалт ба ашиглах удирдамж

Гарын авлагыг хэн, юунд хэрэглэж болох вэ?

Энэхүү гарын авлагыг бага насны хүүхэдтэй ажилладаг, тэдний төлөө санаа тавьдаг хүмүүст, тэр дундаа ТАНД зориулсан. Хэрэв та цэцэрлэгийн багш, туслах багш, ажилтан (эмч, тогооч, жижүүр г.м), арга зүйч, эрхлэгч бол та энэхүү гарын авлагын хэрэглэгч мөн.

Таны хүүхэд цэцэрлэгт явдаг, эсвэл харьяа орон нутгийнхаа цэцэрлэгээс үйлчилгээ авдаг (авахыг хүсдэг) бол та энэхүү гарын авлагын бас нэгэн ХЭРЭГЛЭГЧ мөн.

Та орон нутгийнхаа засаг захиргаа, эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын байгууллагад ажилладаг бол, бага насны хүүхдийн хөгжилд санаа тавьдаг, цэцэрлэгийн үйлчилгээг

үнэлэхэд оролцож, дэмждэг нэгэн бол ТА энэ гарын авлагыг анхааралтай судалж, ашиглаарай.

Хэрэв та сургуулийн өмнөх боловсролын багш бэлтгэх, тэдний мэргэжлийг дээшлүүлэх ажилд оролцдог бол та “Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээ” гарын авлагыг уншиж сонирхох хүмүүсийн нэг мөн.

Уг гарын авлага нь цэцэрлэг бодлого, төлөвлөлт, тэдгээрийн хэрэгжилт, үйл ажиллагааныхаа хүүхдэд ээлтэй байдлыг үйлчлүүлэгчдийн оролцоотойгоор өөрийн үнэлгээ хийх, уг үнэлгээний үр дүнд тулгуурлан цэцэрлэгээ хөгжүүлэх төлөвлөгөөг боловсруулахад зориулагдсан тул хүүхдийн төлөө ажиллаж буй БАЙГУУЛЛАГА, ХАМТ ОЛОН та бүхэн уншигч, хэрэглэгч нь мөн.

Гарын авлагыг хэрхэн ашиглах вэ?

“Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээ” гарын авлагыг цэцэрлэг хүүхдэд ээлтэй, чанартай үйлчилгээ үзүүлж буй эсэхээ үйлчлүүлэгчид, орон нутгийн удирдлага, олон нийтийн төлөөллийн оролцоотойгоор үнэлэх, үнэлгээний үр дүн, баримт нотолгоонд тулгуурласан төлөвлөлт хийх, үйл ажиллагаагаа сайжруулахад ашиглах юм.

Уг гарын авлага нь “хүүхэд бүр онцлог ялгаатай”, тэд бүгд боловсролын үйлчилгээнд хамрагдах тэгш эрхтэйг хөхүүлэн дэмжсэн, бага насны хүүхэд бүрийг тэгш хамран сургах үзэл санаанд тулгуурласан болно.

Гарын авлага гурван бүлгээс бүрдэх бөгөөд бүлэг бүрийг ашиглахдаа дараах зүйлийг анхаарна уу.

Нэгдүгээр бүлэгт үнэлгээний үндсэн чиглэл, чиглэл тус бүрийн үйл ажиллагааны бүрэлдэхүүн хэсэг буюу үнэлэх зүйл, ашиглах шалгуур, үзүүлэлтүүд, баримт мэдээ цуглуулах арга замын талаар мэдээлнэ. Энэ бүлэг нь бүхэлдээ үнэлгээний багийн гишүүд, цэцэрлэгийн удирдлагад зориулагдсан бөгөөд цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээний таван үндсэн чиглэл (үр дүнд тулгуурласан менежмент, сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээний хүртээмж, түүний чанар, хүүхдэд ээлтэй орчин, гэр бүл, олон нийтийн оролцоо), тэдгээр чиглэлийн хүрээнд чухам юуг, ямар шалгуураар шинжих, ямар үзүүлэлтээр хэмжих, үнэлгээний баримт, мэдээг хэнээс, ямар арга замаар цуглуулж болохыг хүснэгтээс харж болно. Үнэлгээний багийн гишүүн бүр (ямар чиглэлийг хариуцаж авснаас үл хамааран) цэцэрлэгийн хүүхдэд ээлтэй байдлыг үнэлэх бүх чиглэл, агуулгын хүрээ, үнэлэх шалгуур, үзүүлэлт бүрийг нухацтай уншиж, судалсны дараа багийн уулзалт, ярилцлага зохион байгуулах хэрэгтэй. Энэхүү уулзалт ярилцлага нь үнэлгээний багийн гишүүд ойлголтын зөрөөгүй ажлаа эхлэхэд төдийгүй үнэлгээг олон талаас харж хийхэд тус болно. Тухайн орон нутаг, цэцэрлэгийн нөхцөл байдлаас хамааран зарим шалгуур, үзүүлэлтийг өөрчлөх, хасах, нэмэх эсэхийг үнэлгээний багаар ярилцаж шийднэ.

Хоёрдугаар бүлэг нь үнэлгээний баримт мэдээ цуглуулахад ашиглах хэрэгслээс бүрдэнэ. Цэцэрлэгийн үйлчилгээний үр шимийг хүртэгч хүүхдүүд, тэдний сэтгэл ханамжийг илэрхийлэх зорилготой бүлэг бол эцэг эх, асран хамгаалагчид мөн. Иймд эцэг эх бол энэхүү судалгааны үнэ цэнэтэй оролцогчид төдийгүй бас үнэлгээний үр шимийг хүртэгч бүлэг юм. Тухайн цэцэрлэгт хоёроос доошгүй жил хүмүүжсэн хүүхдүүдийн ээж, аав, асран хамгаалагчдаар үнэлгээний хуудсыг бөглүүлнэ. Тэгэхдээ миний хүүхдийн хөгжил, аюулгүй байдал ба хамгаалал, миний хүүхдийн эрүүл мэнд, суралцаж хөгжих

орчин гэсэн хэсгийг тус тус бөглөж үнэлэхийн зэрэгцээ эцэг эх бас цэцэрлэгийн үйл ажиллагаанд хэр оролцдог болохоо өөрөө үнэлнэ. Эдгээр дэд хэсгүүд нь үнэлгээний чиглэл, агуулгын хүрээ бүрд эй үг, үсэг дараалан тохирохгүй ч өгсөн мэдээлэл бүрийг шалгуур, үзүүлэлтүүдэд харгалзуулж боловсруулсныг үнэлгээний багийн гишүүдэд зориулсан матрицын хуудаснаас харж болно. Эцэг эхийн үнэлгээний хуудасны төгсгөлд байгаа “Миний санал” хэсэгт зургаан нээлттэй асуултад хариулж бичих хангалттай хугацаа өгч, эцэг эх нэг бүрийн санал цэцэрлэгийн үйл ажиллагааг сайжруулахад үнэ цэнэтэй гэдгийг судалгааны явцад сануулж, зөвлөх хэрэгтэй.

Эцэг эхээр үнэлэх хуудсыг бөглүүлээд тухайн өдөртөө багтаан оролцогчдын үнэлгээний хуудас бүрд эй танилцаж, тодруулах шаардлагатай (дутуу орхисон, ойлгомжгүй, хангалтгүй, үгүй гэсэн хариултыг олон оролцогч сонгосон г.м) мэдээллийг асууж, ярилцахад бэлтгэнэ. Эцэг эхийн бүлэгтэй хийх ярилцлагад гарын авлага дахь асуултуудыг ашиглаж болох авч, шаардлагатай бол асуултуудыг өөрчилж болно. Үнэлгээнд оролцсон эцэг эхчүүдээс ярилцлагад оролцох боломжтой 8-12 эцэг эхийг урьж, бүлгийн ярилцлага зохион байгуулна. Үнэлгээний багийн нэг гишүүн (эцэг эхийн төлөөлөл байвал сайн) ярилцлагыг удирдаж, хоёр гишүүн тэмдэглэлийг хөтлөн (эсвэл бичлэг хийж болно), баримтжуулна. Бүлгийн ярилцлагын энэхүү баримтыг хожим үнэлгээний багийн гишүүд дүгнэлт гаргахдаа ашиглана.

Цэцэрлэгийн үндсэн сургалтанд хүүхэд нь хамрагдаагүй, сургуулийн өмнөх насны хүүхэдтэй эцэг эхийг баг, хорооны ажилтнуудтай хамтран сонгож, ганцаарчилсан ярилцлага хийнэ. Энэ хэсэгт хүүхэд нь цэцэрлэгийн хувилбарт сургалтад хамрагдаж байгаа, алслагдсан нутгийн, эмзэг бүлгийн, хөгжлийн бэрхшээлтэй, үндэсний цөөнх, тухайн орон нутагт шинээр суурьшсан, хүүхэд нь цэцэрлэгт хамрагдаж чадаагүй эцэг эхийн төлөөлөлтэй ярилцахыг хичээнэ. Ганцаарчилсан ярилцлагын жишиг асуултуудыг гарын авлагын уг бүлгээс авч ашиглаж болох ч орон нутгийн онцлогт нийцүүлэн өөрчилж болно.

Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээг үзүүлж буй гол субъект нь багш нар билээ. Иймд үнэлгээний хэрэгслийн дараагийн хэсгийг багш нарт зориулсан. Юуны өмнө, судалгаанд хамрагдсан эцэг, эхчүүдийн хүүхдүүдтэй ажиллаж буй багш нар, боломжтой бол бусад багш, туслах багш нараар үнэлгээний хуудсыг бөглүүлж, өөрийн үнэлгээ хийлгэнэ. Үнэлгээний багийн гишүүд оролцогчдын хуудас нэг бүрд эй танилцаж, тодруулах шаардлагатай мэдээллийн жагсаалтыг гаргана. Багийн зарим гишүүд багш нарын хичээлд сууж, ажиглалт хийнэ. Ажиглалтын тэмдэглэл хийх хуудсыг гарын авлагын хоёрдугаар бүлгээс авч ашиглах бөгөөд ажиглах зүйлийг цэцэрлэгийнхээ нөхцөл байдалд тохируулан өөрчилж болно.

Танхимд хийсэн ажиглалтын дараа багшийн хөтөлдөг баримт бичгүүдтэй танилцаж, ярилцана. Хичээлд суух болон баримт бичигтэй танилцахын өмнө багшаас асууж, зөвшөөрөл авч, ойлголцсон байх ёстойг анхаарна уу. Багшийн хөтөлдөг баримт бичигтэй танилцах, дүн шинжилгээ хийхэд ашиглах хуудсыг гарын авлагын мөнхүү бүлгээс авч ашиглах боловч баримт бичгээс тодруулах зүйлд үнэлгээний баг өөрчлөлт оруулж болно. Баримт бичигтэй танилцахдаа багшийн ярьж, танилцуулж, үзүүлж харуулж буй зүйлийг анхааралтай сонсож, ажиглан, тэмдэглэл хийнэ. Энэ нь “баримт бичгийн шалгалт” бус баримт мэдээ цуглуулж буй үйл явц гэдгийг мартаж болохгүй.

Дээр дурдсан багшийн үнэлгээний хуудсанд хийсэн анализаас тодруулах мэдээллийн

жагсаалт, хичээлийн ажиглалтын тэмдэглэл, багшийн хөтөлдөг баримт бичгийн шинжилгээ зэргийн эхний үр дүнд тулгуурлан багш нарын бүлэгтэй ярилцлага хийнэ. Бүлгийн ярилцлагад 5-7 багшийг хамруулж, зарим мэдээллийг тодруулж, цэцэрлэгийн үйл ажиллагааны дараагийн шатны төлөвлөлтийг хийхэд анхаарах зүйлсийг тодорхой болгоход чиглэвэл зохистой.

Цэцэрлэгийн хүүхэд бүрд ээлтэй бодлого, түүнийг хэрэгжүүлэх ажилд манлайлагчид нь цэцэрлэгийн удирдах ажилтнууд билээ. Цэцэрлэгийн үйл ажиллагааны доголдол, дутагдал бүрийг мэдэхийг хүсдэг, бас засаж залруулахыг эрмэлздэг цэцэрлэгийн эрхлэгч, арга зүйчид, цэцэрлэгийн удирдах зөвлөлийн гишүүд нь үнэлгээний үр дүнг сонирхогч идэвхтэй бүлэг мөн. Ийм ч учраас тэд энэхүү өөрийн үнэлгээг үр дүнтэй хийхэд дэмжлэг үзүүлж, манлайлж ажиллах болно.

Цэцэрлэгийн эрхлэгч, арга зүйчээр үнэлгээний хуудсыг бөглүүлсний дараа цэцэрлэгийн бодлого, төлөвлөлт, үйл ажиллагааны хэрэгжилтийн баримт бичгүүд, тайлантай танилцаж, цэцэрлэгийн орчинд ажиглалт хийнэ. Ажиглалтын тэмдэглэл хийх загварыг гарын авлагаас авч ашиглах боломжтой ч нөхцөл байдалдаа тохируулан ажиглах зүйлс, тэмдэглэл хөтлөх хүснэгтийг өөрчилж болно. Үнэлгээний хуудас, баримт бичгийн анализ, ажиглалтын тэмдэглэлд үндэслэн цэцэрлэгийн эрхлэгч, арга зүйчээс тодруулах зүйлийг асууж, ярилцана. Энэхүү ганцаарчилсан ярилцлагын чиглэл, жишиг асуултуудыг гарын авлагын хоёрдугаар бүлгээс хараарай. Мөн цэцэрлэгийн эрхлэгчтэй ганцаарчилсан ярилцлага хийх бөгөөд ярилцлагын удирдамжийг гарын авлагын хоёрдугаар бүлгийн найм дахь зүйлээс авч ашиглаарай.

Цэцэрлэг хүүхдэд ээлтэй орон нутгийг хөгжүүлэхэд хэр манлайлж ажиллаж буйг бодитой үнэлэх, цаашид орон нутгийнхаа дэмжлэгийг авч хамтран ажиллахад үнэтэй санаа бодлоо хуваалцах субъект бол сум, баг, хорооны засаг дарга хийгээд засаг даргын газрын ажилтнууд юм. Энэ үүднээс орон нутгийн удирдлагаар үнэлгээний хуудсыг бөглүүлж, ганцаарчилсан ярилцлага хийнэ. Ярилцлагын удирдамжийг энэ бүлгийн төгсгөлийн хэсгээс үзнэ үү.

Ийнхүү үнэлгээнд оролцох гол хүмүүсээс мэдээлэл цуглуулж дуусаад, үнэлгээний багийн гишүүд судалгааны баримт материалд боловсруулалт хийх ажлыг хамтран гүйцэтгэнэ. Тэгэхдээ үнэлгээний багийн гишүүдэд зориулсан “Үнэлгээний шалгуур үзүүлэлтүүд ба хэрэгслийн хамаарлын матрицын хуудас”, “cfkgi.blog.gogo.mn” блог болон “www.cfkgi.net” сайт дахь “ХЭЦ-ийн өөрийн үнэлгээ” цэсний боловсруулалтын (data processing) хэсгийг ашиглана. Блогт байрлуулсан Excel файлыг татаж авсны дараа, үнэлгээний баримт мэдээг зааврын дагуу шивж оруулна. Үнэлгээнд оролцсон субъект (эцэг эх, багш, цэцэрлэг, орон нутгийн удирдлага) бүрийн хариулт буюу баримт (data)-ыг өөр өөр хуудсанд (sheet) шивэхээр зохион байгуулсныг анхаараарай. Мөн оролцогчдын “Тийм” хариултыг (бидний хэрэгсэлд инээмсэглэж буй нүүрний зурагтай) “Хангалттай” баганад; харин “Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай” (ердийн нүүр), “Үгүй” (ууртай нүүр) гэсэн хариултуудыг “Хангалтгүй” баганад шивж оруулахдаа зөвхөн “1” тоогоор тэмдэглэнэ. Энэ нь боловсруулалтын төгсгөлд дүнг нэгтгэх процесстой холбоотойг блогт тайлбарласан байгаа. Үнэлгээний багана бүрийг өөр өнгөөр ялгаж байгаа нь шивэлтийн явцад техник алдаа гарахаас сэргийлж буй хэрэг юм. Боловсруулалт хийсний дараа багийн гишүүд “Үнэлгээний багийн ажлын хуудас” хэсгийг дарааллын дагуу бөглөж, дүгнэлт, санал зөвлөмжөө үнэлгээ хийсэн чиглэл, агуулгын хүрээ, шалгуур бүрээр бичнэ. Үнэлгээний багийн ажлын хуудсанд

субъект бүрийн (эцэг эх, багш, цэцэрлэг, орон нутгийн удирдлага г.м) үнэлгээний үр дүнг нэгтгэн дүгнэнэ.

Гуравдугаар бүлгийг цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөө боловсруулах ажлын хэсэг болон менежментийн багийн гишүүдэд зориулсан болно. Өмнөх бүлэгт зөвлөсөн аргачлалын дагуу хийсэн өөрийн үнэлгээнд тулгуурлан, танай цэцэрлэгийн үйлчилгээний үр шимийг хүртэгч хүүхдүүдийн эцэг эх, орон нутаг, олон нийтийн төлөөлөл, үйлчилгээ үзүүлэгч багш, ажилтнууд, удирдлага зэрэг олон талын оролцоотойгоор төлөвлөлтийг хэрхэн хийх арга зүйг ойлгоход энэ бүлэг туслах болно. Төлөвлөлтийг хийх есөн алхмыг ашиглахыг санал болгохын зэрэгцээ цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөөний эхний хувилбараа оролцогчдоор үнэлүүлэх, уг үнэлгээний үр дүнд тулгуурлан сайжруулж, дахин боловсруулах талаар зөвлөсөн буйг анзаарна уу. Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхдээ явцын үнэлгээ, хяналт шинжилгээг хэрхэн хийх, явцын үнэлгээ болон төлөвлөгөөний үр нөлөөг үнэлэх жишиг асуулга, хийсэн ажлаа үнэлж, цэгнэн, хүрсэн амжилтаа тэмдэглэх санааг энэ хэсгээс авах боломжтой.

Эцэст нь тэмдэглэхэд, цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээнд тулгуурласан, олон талын оролцоотой төлөвлөлт, түүний хэрэгжилт, хяналт шинжилгээ, засан сайжруулах, дахин төлөвлөх үйл явц нь хүүхдэд ээлтэй болохын төлөө ажиллаж буй танай байгууллагыг тасралтгүй хөгжилд хөтлөх болно.

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ.

Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээний шалгуур, үзүүлэлтүүд

1.1. Байгууллагын өөрийн үнэлгээний тухай ойлголт

Монгол хэлний тайлбар тольд “үнэлэх” хэмээх үгийн утгыг “юмны зэрэг, хэрийг тогтоох”⁹ гэсэн утгатай хэмээн тайлбарлажээ. Энэхүү үгийн утгаас харвал, үнэлэх гэдэг нь үнэлж буй зүйлийг харьцуулан жишиж үзэх замаар хэр зэргийг шинжлэн тогтоох үйл аж.

Үнэлгээ, хяналт шинжилгээний мэргэжилтнүүд ч хэрэгжиж буй төсөл, хөтөлбөр, түүний үйл ажиллагааны явцын хийгээд хэрэгжилтийн үр дүнг үнэлэх зорилгоор тодорхой арга зүйгээр хийж буй системтэй үйл ажиллагааг үнэлгээ гэж тодорхойлсон байх нь түгээмэл. Гэсэн хэдий ч аливаа үнэлгээ нь мэдээллийг системтэй цуглуулж, түүндээ шинжилгээ хийх ба дүгнэлт гаргах үйлийг заавал гүйцэтгэдэг болохыг онцолсон байдаг.

Үнэлгээ нь улс орон, орон нутаг, салбарын, эсвэл байгууллагын хэмжээнд авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээ, үйлчилгээ (жишээ нь, сургуулийн өмнөх боловсролын) нь бодлогын тодорхой зорилготой (жишээ нь, бага насны хүүхэд бүрийг тэгш хамруулан сургах) хэр нийцэж буйг болон хөтөлбөр, үйл ажиллагаа хэрхэн хэрэгжиж, зорилтот бүлэгт (сургуулийн өмнөх насны хүүхдүүдэд) хэр хүрч байгааг тогтоохоос гадна үр өгөөжийг сайжруулахын тулд ямар өөрчлөлт хийх шаардлагатайг тодруулдаг. Түүнчлэн үнэлгээ нь тухайн үйл ажиллагаа, арга замыг дэмжих, үл дэмжих нотолгоо гаргахын зэрэгцээ, ажил тогтвортой үргэлжлэх нөхцлийг хангах, өргөжүүлэх, эсвэл хязгаарлах, төсвийг нэмэгдүүлэх, эсэх зэрэгт нөлөөлдөг.

Цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээ нь цэцэрлэгийг хүүхэд бүрд ээлтэй байдлаар хөгжүүлэхийн тулд зорилго, зорилгоо хэрхэн тодорхойлж, ямар үйл ажиллагааг төлөвлөж, хэрэгжүүлэх шаардлагатай, авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээ нь тухайн орон нутгийн сургуулийн өмнөх насны хүүхдүүдэд үр өгөөжтэй байгаа эсэх, туршлага, сургамждаа тулгуурлан үйл ажиллагааг цаашид хэрхэн засаж, сайжруулах, ажлын арга хэлбэрээ хэрхэн өөрчлөх зэрэг олон асуултад хариулт өгч, шийдэл гаргахад туслах хүчтэй хэрэглүүр юм. Ийнхүү үнэлгээний тусламжтайгаар цэцэрлэг гарсан ахиц өөрчлөлт, ололт амжилт, бэрхшээл хүндрэлээ тодорхойлж, бага насны хүүхдийн суралцах, хөгжих үйл явцын чанарыг сайжруулах оновчтой бодлого, хөтөлбөр боловсруулж, үйл ажиллагааг төлөвлөн, хэрэгжүүлнэ. Хэдийгээр үнэлгээ дангаараа асуудлыг шийдвэрлэх арга, хэрэглүүр болж чадахгүй ч нөхцөл байдалд нөлөөлж буй шалтгаан, үр дагаврыг судлан шинжлэх үйл явц учраас ажлыг сайжруулах, шинэчлэх боломж олгодогт түүний ач холбогдол оршино.

Тухайн байгууллагын үнэлгээ хийх зорилгоос хамаарч үнэлгээнд ашиглах судалгааны арга, хэрэгсэл, шинжих шалгуур, хэмжих үзүүлэлтүүдийг тодорхойлно. Юуг, яаж үнэлэх асуудлыг тодорхой болгохын тулд үнэлгээний чиглэл, агуулгын хүрээг нарийвчлан тодорхойлж, үнэлгээ хийхэд ашиглах арга, хэрэгслээ боловсруулах учиртай.

Энэ бүлгийн дараагийн хэсэгт танилцуулах үнэлгээний чиглэлүүд, чиглэл тус

9 Цэвэл Я., “Монгол хэлний товч тайлбар толь”, Уб., 1966, х. 623.

бүрийн агуулгын хүрээг сонгохдоо хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн үзэл санааны үндсэн бүрэлдэхүүн хэсгүүд/чиглэлүүд (бага насны хүүхэд бүрд сургуулийн өмнөх боловсрол эзэмших боломжийг адил тэгш олгох, хүүхдүүд эрүүл, аюулгүй, хамгаалагдсан орчинд суралцаж, хөгжих, цэцэрлэгийн хүүхэд төвтэй бодлого, үйл ажиллагаанд гэр бүл, олон нийтийн идэвхтэй оролцоог нэмэгдүүлэх)-ийг баримжаалсан болно.

Үнэлгээг түүний зорилго, төвлөрч дүн шинжилгээ хийж буй зүйлд нь үндэслэн хэрэгцээний (needs assessment), үйл явцын (process analysis), үр дүнгийн (outcome analysis), зардал үр ашгийн (efficiency analysis) гэж ангилдаг. Байгууллагын ялангуяа хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээ нь үйл явцыг үнэлэхийг шаарддаг. Хүүхдэд ээлтэй орон нутаг, байгууллагыг (сургууль, цэцэрлэг) үнэлж буй бусад орны туршлага ч энэ хандлага руу чиглэж байна. Учир нь хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн үнэлгээг нэг удаа хийснээр “хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэг” болчихно гэж ойлгож болохгүй бөгөөд “хүүхдэд ээлтэй байдал”-ыг бий болгон, хөгжүүлэх нь тасралтгүй үргэлжлэх үйл явц юм. Нөгөө талаас, өөрийн үнэлгээ нь байгууллагын тасралтгүй хөгжлийн үндэс билээ. Иймд бидний үнэлэх зүйл бол цэцэрлэгийн үйл ажиллагаа, менежмент байх болно.

Менежмент

Байгууллагын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээнд гарч буй нэг гол өөрчлөлт нь хэрэгжилтэд анхаарсан уламжлалт хандлагаас татгалзаж, үр дүнд суурилсан шинэ хандлага руу шилжиж байна. Өөрөөр хэлбэл, байгууллага төлөвлөгөөгөө амжилттай хэрэгжүүлсэн боловч, үнэхээр бодитой, хүсэн хүлээж байсан үр дүнг буй болгож чадсан уу гэсэн асуултад байгууллагын өөрийн үнэлгээ хариулт өгөх шаардлагатай болж байна. Байгууллага өөрийн үйлчлүүлэгч, түншүүддээ амласан амлалтаа үнэхээр биелүүлж чадсан уу? Манай жишээн дээр бол хүүхдүүд, тэдний эцэг эх, нутгийн олон нийтэд амласан зүйлээ биелүүлж чадсан уу? “Үр дүн нь юу болов?” гэсэн асуултад хариулах, сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээг шууд (хүүхэд, эцэг эх) ба дам (нутгийн олон нийт, татвар төлөгчид) хүртэгч олноос тавьж буй, улам бүр хүчтэй болж байгаа үр дүнгийн төлөөх шаардлагад хариулт өгөхийн тулд байгууллагын үр дүнд тулгуурласан менежментийг үнэлэх хэрэгтэй болж байна. Үнэлгээний судалгаагаар төрөлжсөн дэлхийн нэр хүндтэй байгууллагуудын (McKinsey гэх мэтийн) туршлагаас харахад, байгууллагын үр дүнд тулгуурласан менежментийг үнэлэхдээ байгууллагын хүсч тэмүүлж буй зүйл буюу эрхэм зорилго, алсын хараа, стратеги, төлөвлөлт, гүйцэтгэлийн менежмент, хүний нөөцийн төлөвлөлт ба хөгжил, байгууллагын болон ажилтнуудын манлайлал¹⁰ зэрэг элементүүдийг авч үзсэн байдаг. Бид ч хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн үр дүнд тулгуурласан менежментийг үнэлэх агуулгын хүрээг тогтоохдоо энэхүү туршлагыг ашигласан болно.

СӨБ-ын үйлчилгээний хүртээмж

Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээний хоёр дахь чиглэл нь сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээний **хүртээмж** юм. Энэ чиглэлийн хүрээнд үнэлэх гол зүйл нь тэгш хамрахуй тул агуулгын хүрээ нь тэгш байдал, хамран сургалтаас бүрдэнэ.

Тэгш хамрахуйг яагаад үнэлэх хэрэгтэй вэ? Бүх хүүхэд боловсрол эзэмших эрхтэй. Хүүхдийн эрхийн конвенцид, “хүүхэд бүр анхан шатны боловсролыг үнэ төлбөргүй

¹⁰ The self-assessment tool. The McKinsey Capacity Assessment Grid. www.nami.org

эзэмших эрхтэй бөгөөд ... боловсрол хүүхэд бүрд хүртээмжтэй байх ёстой”¹¹-гэж заасан билээ. Энэ эрхээ эдлэхэд тухайн хүүхдийн сургуульд хэрхэн бэлтгэгдсэн байдал онцгой нөлөө үзүүлдэг. Иймд цэцэрлэг нь хүүхэд нэг бүрд , ялангуяа эрсдэлтэй нөхцөлд байгаа болон эмзэг бүлгийн (алслагдсан нутгийн, шилжин ирсэн, хэл, соёлын ялгаатай, хөгжлийн бэрхшээлтэй, эцэг эхийн анхаарал халамж сул г.м) хүүхдүүдэд сургуулийн өмнөх боловсролыг ялгаваргүй, адил тэгш нөхцөл боломжтойгоор эзэмшүүлэх ёстой. Өөрөөр хэлбэл, хүүхэд нэг бүрийг нас, хүйс, бие бялдар, оюун ухаан, нийгмийн байдал, сэтгэц, хэл яриа бусад зүйлээр алагчлан ялгаварлахгүйгээр сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд тэгш хамарна гэсэн үг.

Тэгш хамрах гэдэг нь нэгтгэх (интеграцвилах)-ээс илүү өргөн хүрээтэй ойлголт юм. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийг цэцэрлэгт хамрах нь нэгтгэж буй жишээ мөн. Харин тухайн хүүхэд цэцэрлэгтээ үе тэнгийнхэнтэйгээ хамтдаа тоглож, хөгжих боломжтой, багш нь хүүхдийн хөгжлийн онцлог хэрэгцээнд нийцсэн хувилбарт хөтөлбөртэй, эцэг, эхэд нь тусалж зөвлөдөг бол тэгш хамарч буй хэрэг юм.

Тэгш хамрах нь хэнд хэрэгтэй вэ? Тэгш буюу бүгдийг (inclusive) хамрах нь бүгдэд, бүх талуудад ашигтай. Жишээ нь, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн хувьд цэцэрлэгт хамрагдсанаар үе тэнгийнхээ бусад хүүхэдтэй харилцах, хөгжих боломж олдож, улмаар гэр бүл, нийгмийн амьдралд оролцож, цаашид амжилттай суралцах боломжтой болно. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэдтэй өдөр бүр харилцаж, тоглож буй үе тэнгийн бусад хүүхдэд ч ашигтай. Учир нь тэд бусдын боломж, чадавхийг үнэлж, хүндэтгэж, онцлогийг ойлгож, бас хүлээцтэй байж сурна. Багаасаа тэгш хамрах сургалтын үр шимийг хүртсэн хүүхэд хожим эрх тэгш нийгмийг байгуулах, тэгш байдлын төлөө тэмцдэг иргэн болно. Уг хүүхэдтэй ажиллаж буй багшийн хувьд хөгжлийн ялгаатай хүүхэдтэй, тэдний гэр бүлтэй ажиллах, сургалтын болон хөгжүүлэх ажлыг уян хатан төлөвлөх, зохион явуулах ур чадвар нь бусад багштай харьцуулахад илүү хөгжиж, туршлага хуримтлуулах давуу талтай. Ийм учраас тэгш хамралтыг үнэлэх шаардлагатай.

СӨБ-ын үйлчилгээний чанар

Цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээний гурав дахь чиглэл нь сургуулийн өмнөх боловсролын **үйлчилгээний чанар** юм. Аливаа байгууллага өөрийн үйл ажиллагааны чанарыг дээшлүүлэхэд чиглэсэн байнгын эрэл хайгуул, оролдлогын үр дүнд байгууллагаа системтэй хөгжүүлдэг. Ер нь **чанар** гэдэг нь “шаардлагад нийцсэн байх” гэсэн утгатай. Манай жишээн дээр, энэхүү шаардлага нь нийгмийн хүлээлтийг төлөөлөх бага насны хүүхдийн хөгжлийн стандарт, үйлчлүүлэгчийн хэрэгцээг хангаж буй байдлыг илэрхийлэх эцэг, эхийн сэтгэл ханамж, цэцэрлэгийн эрүүл мэнд, хоол хүнсний үйлчилгээний баталгаатай байдлаар тодорхойлогдоно. Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээний үр шимийг хүртэгч хүүхэд бүрд эй ойр дотно ажилладаг хүмүүс нь цэцэрлэгийн багш нар билээ. Боловсролын үйлчилгээний чанарт нөлөөлдөг чухал хүчин зүйлийн нэг нь багш, сурагчдын харилцаа байдгийг хүүхдэд ээлтэй сургуулийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлсэн улс орнуудын туршлага харуулсан байдаг. Иймд багш, хүүхдийн харилцааг энэ чиглэлийг үнэлэх агуулгын хүрээнд багтаасан болно.

Бага насны хүүхдийн тухайд эрүүл мэнд, хоол хүнс, холбогдох үйлчилгээ чухал ач холбогдолтой байдгийн хувьд энэ нь сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээний

¹¹ Хүүхдийн эрхийн тухай конвенц, 28-р зүйл.

чанарыг тодорхойлох нэг бүрдэл хэсэг болно. Хоол хүнс хангалтгүй байх, шаардлагатай амин дэм, эрдэс бодисын дутагдал нь бага насны хүүхдүүдийг илүү өвчлөмтгий, эмзэг болгож, улмаар бие махбодь, оюуны хөгжлийн бэрхшээлтэй байдалд хүргэж болзошгүй юм. А аминдэмийн дутагдлаас болж жил тутам 250 000 – 500 000 хүүхэд хараагүй болох эрсдэл байгааг¹² судлаачид анхааруулсан байдаг. Бага насны тэжээлийн дутагдал, үргэлжилсэн суулгалт нь хүүхдийг тухайн насандаа тохирох жинд хүрэхгүй, тураалд ороход хүргэх төдийгүй танин мэдэхүйн хөгжилд нь сөрөг нөлөө үзүүлж, насан туршид нь сөргөөр нөлөөлөхийг үгүйсгэхгүй.

Хүүхдэд ээлтэй орчин бүрдэлт

Амьд бүхэнд үйлэнд суралцаж, тэрхүү үйлийг амьдарч буй орчин нь төрүүлдэг жамтай. Хүүхдийн, ер нь хүний юунд, хэрхэн суралцахад нь орчин нөлөөлдөг. Иймд хүүхдийн цэцэрлэг нь хүүхдүүдийн юу хүсч байгаа болон тэд юуг, ямар түвшинд сурах шаардлагатайд тохирсон орчныг бүрдүүлэх хэрэгтэй болж байна. Хүүхдийн хөгжилд эрүүл мэндийн байдал, хоол тэжээл, аюулгүй, хамгаалагдсан орчин шууд нөлөөлдөг. Хүүхэд аюулгүй, ая тухтай байдлыг мэдэрч буй үедээ сурах, хөгжих боломжийг бүрэн ашиглаж чаддаг¹³ гэдгийг “Эрүүл, хамгаалагдсан сургууль” хөтөлбөр (school health and safety program)-т хамрагдсан Зүүн Ази, Номхон Далайн бүс нутгийн орнуудын олон сургуулийн туршилт нотолсон байдаг. Иймд бага насны хүүхэд бүрд ээлтэй орчинг хэр бүрдүүлж буйг үнэлэх нь цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээний дөрөв дэх чиглэл юм. Хүүхэд бүрд гэдгийн цаана орчны тэгш, хүртээмжтэй байдлыг ойлгоно. Хүүхдүүд, ялангуяа хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүд бие засах газрын хүртээмжгүй байдлаас шалтгаалан бие засах давтамжаа цөөрүүлэхийн тулд идэж, уухаа багасгаж, энэ нь хоол тэжээл, хэвийн өсөлтөд сөрөг нөлөө үзүүлж¹⁴ байгааг судлаачид анхааруулсан байдаг. Иймд тэгш, хүртээмжтэй, хүйсийн мэдрэмжтэй, эрүүл, аюулгүй орчин нь хүүхэд хэвийн өсч хөгжих ээлтэй орчныг үнэлэх хүрээ болж байгаа юм.

Гэр бүл, олон нийтийн оролцоо

Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн нэгэн зорилго нь эцэг эх, олон нийтийн идэвхтэй оролцоо, хамтын ажиллагаанд тулгуурлан хүүхдийг “бүх талаас” нь дэмжин хөгжүүлэх явдал билээ. Цэцэрлэг нь гэр бүлд таатай сэтгэгдэл төрүүлэх болсон тэр цагт л хүүхдэд ээлтэй болж чадна. Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэг нь “дотоно харилцаа нь нээлттэй, тодорхой байдлыг буй болгоно” гэсэн зарчмаар эцэг эхчүүдтэй ажиллана. Учир нь гэр бүл нь хүүхдийн хөгжлийн бүхий л үе шатанд тэдний хамгаалал, сайн сайхан байдалд хамгийн хүчтэй нөлөө үзүүлдэг. Цэцэрлэг гэр бүлтэй хамтран ажилласнаар хүүхдүүд ямар нөхцөлд амьдарч, хөгжиж байгааг мэдэх боломжтой. Багш нь хүүхдийн ар гэрийн нөхцөл байдал, онцлогийг сайн мэдэж байвал хүүхдийг илүү сайн ойлгож, түүний хэрэгцээнд нийцсэн, оновчтой арга барилыг сонгон ажиллах боломж бүрдэнэ. Багш нь хүүхдийн гэр бүлийн уламжлал, ёс заншил, үнэт зүйлсийг үл тоомсорлох нь багш – хүүхэд – эцэг эхийн хооронд үл ойлголцох байдал, зөрчлийг буй болгож, хүүхэд цэцэрлэгтээ дургүй болоход хүргэж ч болзошгүй. Эцэг эхчүүдэд цэцэрлэгийн

12 “Эрүүл мэндийн тэгш үйлчилгээ” хэсэг, Дэлхийн хүүхдийн байдал 2013 тайлангийн хураангуй, НҮБ-ын Хүүхдийн сан, 7-р тал.

13 *Creating a Healthy and Protective ILFE, UNESCO, 2005, p. 3.*

14 “Эрүүл мэндийн тэгш үйлчилгээ” хэсэг, Дэлхийн хүүхдийн байдал 2013 тайлангийн хураангуй, НҮБ-ын Хүүхдийн сан, 8-р тал.

үүд хаалгыг нээж, тэдэнтэй хамтран ажилласнаар, хүүхэдтэй нь холбоотой асуудлыг хамтдаа шийдэж, эцэг эхчүүд гэртээ хүүхдийн сурч буй зүйлийг дадал хэвшил болоход нь тусалж, цэцэрлэгийн эрхэмлэх зүйлс, бодлого, үйл ажиллагааг бусдад ойлгуулан таниулахад дотны туслагч, бас сайн сурталчлагч болдог байна.

Цэцэрлэг нь хүүхдэд ээлтэй орон нутгийн нэгэн хэсэг мөн. Цэцэрлэгт явуулж буй сургалтын болон хөгжүүлэх ажлууд нь хүрээлэн буй орчин, нутаг оронтой харилцаа хамааралтай байдгийг өмнөх бүлэгт өгүүлсэн билээ. Хүүхдүүд зөвхөн цэцэрлэгээс бус тэднийг хүрээлэн байгаа хүмүүс, олон нийт, нийгмийн харилцаанаас суралцаж байдаг. Иймд цэцэрлэг, багш нарт туслах, хамтрахыг хүссэн хүн бүр бидэнд тусалж чадна. Түүнчлэн хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэг нь бага насны хүүхдийн халамж, хамгаалал, сайн сайхны төлөө бусад мэргэжлийн байгууллагатай, тухайлбал эрүүл мэнд, нийгмийн хамгаалал, халамжийн байгууллагатай харилцаа холбоотой ажиллах шаардлагатай байдаг. Бас орон нутгийнхаа засаг захиргааны болон хувийн хэвшлийн байгууллагуудтай ч хамтран ажиллах хэрэгцээ байна. Эдгээр байгууллагууд, гэр бүлтэй хамтран ажиллах нь цэцэрлэгийг хязгаарлагдмал нөөц, боломжоосоо хамаарахгүйгээр хүүхдэд ээлтэй байх боломжийг өргөжүүлэх ач холбогдолтой. Энэхүү хамтын ажиллагаа, түншлэл нь цэцэрлэгийн дутууг нөхөж, хүүхдийн төлөө хамтдаа ажиллах үйл ажиллагаанд амжилт, үр нөлөөг авчрах учиртай. Ийм учраас гэр бүл, олон нийтийн оролцоо нь хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээний тав дахь чиглэл болж байгаа юм.

1.2. Үнэлгээний чиглэл ба агуулгын хүрээ

Дээр өгүүлсэнтэй уялдуулан цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээний чиглэлүүд болон тэдгээрийн агуулгын хүрээг дараах байдлаар тодорхойлон гаргав.

Хүснэгт 1. Өөрийн үнэлгээний чиглэл ба агуулгын хүрээ

<p>Чиглэл 1: Үр дүнд тулгуурласан менежмент</p> <p>1.1. Зорилго</p> <p>1.2. Бодлого, төлөвлөлт</p> <p>1.3. Үйл ажиллагааны хэрэгжилт, хяналт, үнэлгээ</p> <p>1.4. Хүний нөөцийн чадавх</p> <p>1.5. Манлайлал</p>	<p>Чиглэл 2: СӨБ-ын үйлчилгээний хүртээмж</p> <p>2.1. Тэгш байдал</p> <p>2.2. Хамран сургалт</p>
<p>Чиглэл 3: СӨБ-ын үйлчилгээний чанар</p> <p>3.1. Бага насны хүүхдийн хөгжлийн стандартын хэрэгжилт</p> <p>3.2. Багш, хүүхдийн харилцаа</p> <p>3.3. Эцэг эхийн сэтгэл ханамж</p> <p>3.4. Цэцэрлэгийн эрүүл мэнд, хоол хүнсний үйлчилгээний чанар</p>	<p>Чиглэл 4: Хүүхдэд ээлтэй орчин бүрдэлт</p> <p>4.1. Эрх тэгш хүртээмжтэй орчин</p> <p>4.2. Хүйсийн мэдрэмжтэй орчин</p> <p>4.3. Эрүүл, аюулгүй хамгаалагдсан орчин</p>
<p>Чиглэл 5: Гэр бүл, олон нийтийн оролцоо</p> <p>5.1. Эрх тэгш оролцооны боломж</p> <p>5.2. Гэр бүлийн оролцоо, хамтын ажиллагаа</p> <p>5.3. Олон нийтийн оролцоо, хамтын ажиллагаа</p>	

1.3. Үнэлгээний шалгуур үзүүлэлтүүд ба үнэлгээнд хэрэглэх арга, хэрэглүүр

Цэцэрлэгийн СӨБ-ын үйлчилгээ, үйл ажиллагааны хүүхдэд ээлтэй байдлыг үнэлэх үнэлгээний шалгуурууд болон тэдгээрийн үзүүлэлт, үнэлгээ хийх арга, хэрэглүүрийг

чиглэл бүрээр нь дараах хүснэгтэд харуулсан байдлаар боловсруулав.

Хүснэгт 2. ХЭЦ-ийн өөрийн үнэлгээний шалгуур, үзүүлэлтүүд ба хэрэглэх арга, хэрэглүүр

Чиглэл 1: Үр дүнд тулгуурласан менежмент

Үнэлгээний шалгуур	Үнэлэх үзүүлэлтүүд	Үнэлгээний баримт цуглуулах арга, хэрэглүүр
Агуулгын хүрээ: 1.1. Зорилго		
<p>I.Цэцэрлэгийн эрхэм зорилго, алсын хараа нь хүүхдийн эрхийн тухай конвенцийн үндсэн зарчмуудад тулгуурласан байдал</p> <p>II.Цэцэрлэгийн дунд болон ойрын хугацааны зорилго нь түүний эрхэм зорилго, алсын хараатай уялдсан байдал</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Эрхэм зорилго нь хүүхэд бүрд сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээг тэгш, хүртээмжтэй, чанартай хүргэх зарчимд тулгуурласан эсэх 2. Алсын хараа нь бага насны хүүхдэд зориулсан халамж, боловсролын үйлчилгээний хүртээмж, чанарыг сайжруулахад чиглэсэн эсэх 3. Цэцэрлэг нь хүүхэд бүрийн хувийн онцлог, хэрэгцээ, сонирхол; эцэг эх бүрийн санал хүсэлтэд хүндэтгэлтэй хандахыг өдөр тутмын үйл ажиллагаандаа эрхэмлэдэг эсэх 4. Цэцэрлэг хэтийн зорилгодоо хүрэх дунд ба ойрын хугацааны тэргүүлэх зорилгыг дэвшүүлсэн эсэх 5. Тэргүүлэх зорилгод хүрэх зорилтууд нь үр дүнг хэмжиж болохуйц, гүйцэтгэх цаг хугацааны хязгаартай, бүрэн томъёологдсон эсэх 	<ul style="list-style-type: none"> • Цэцэрлэгийн эрхэм зорилго, алсын хараа, тэргүүлэх зорилготой танилцаж, агуулгад нь анализ хийх • Цэцэрлэгийн орчинд ажиглалт хийх • Цэцэрлэгийн эрхлэгч, арга зүйч, эмч, багш нар, цэцэрлэгийн зөвлөлийн гишүүд, эцэг эхийн зөвлөлийн гишүүдтэй уулзаж ярилцах • Цэцэрлэгийн стратеги болон үйл ажиллагааны төлөвлөгөөтэй танилцах
Агуулгын хүрээ: 1.2. Бодлого, төлөвлөлт		
<p>III. Цэцэрлэг нь хүүхдийг бие бялдар, эрүүл мэнд, сэтгэл санааны хувьд учирч болох эрсдэлээс хамгаалсан бодлого баримталдаг байдал</p>	<ol style="list-style-type: none"> 6. Багш, ажилтнаас хүүхдийн биед зохисгүй байдлаар хүрч, шийтгэл үзүүлэхийг хориглосон дүрэм журам мөрддөг эсэх 7. Багш, ажилтан хүүхэдтэй харилцаж байхдаа болон ойр орчинд нь бүдүүлэг үг хэллэг хэлэх, зүй бус үйлдэл хийх, хашхирч зандахыг хориглосон журам мөрддөг эсэх 8. Аливаа ялгаварлан гадуурхах (хүйс, хэл, соёл, нийгмийн байдал г.м) үзэгдлийг хориглосон журам мөрддөг эсэх 9. Хүүхдийн эрүүл мэнд, хоол хүнсний цогц үйлчилгээ үзүүлэх арга хэмжээ, үйл ажиллагааг тодорхой төлөвлөдөг эсэх 10.Аюулгүй байдлын дүрмийг мөрддөг эсэх 	<ul style="list-style-type: none"> • Цэцэрлэгийн бодлогын баримт бичгүүдтэй танилцах • Хамран сургах тойргийн хүүхдийн СӨБ-д хамралтын судалгаа • Цэцэрлэгээс хийсэн судалгааны тайланг уншиж судлах • Цэцэрлэгийн стратеги болон үйл ажиллагааны төлөвлөгөөтэй танилцах

<p>IV. Цэцэрлэг нь бага насны хүүхдийг сургуулийн өмнөх боловсролд тэгш хамруулах бодлого баримталдаг эсэх</p> <p>V. Цэцэрлэгийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, төсөв нь гүйцэтгэлд төвлөрсөн байдал</p>	<p>11. Үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээнд үндэсний цөөнх, эмзэг бүлгийн (хөгжлийн бэрхшээлтэй, алслагдсан нутгийн, ядуу өрхийн г.м) хүүхдийн асуудлыг тодруулан авч үзсэн эсэх</p> <p>12. Хүүхдэд ээлтэй боловсролыг дэмжсэн бодлого, үйл ажиллагаандаа мөрддөг дүрэм журам нь бүх эцэг эх, ялангуяа үндэсний цөөнх, хөгжлийн бэрхшээлтэй, ядуу амьдралтай, алслагдсан нутаг оршин суудаг (нүүдэлч малчин), шилжин ирсэн эцэг эхэд нээлттэй, ойлгомжтой, хүртээмжтэй байдаг эсэх</p> <p>13. Хамран үйлчлэх тойргийнхоо сургуулийн өмнөх насны бүх хүүхдийн (цэцэрлэгт хамрагдсан болон хамрагдаагүй) дэлгэрэнгүй бүрд гэл-судалгаатай эсэх</p> <p>14. Бүх хүүхдийг, ялангуяа хөгжлийн бэрхшээлтэй, алслагдсан нутгийн, ядуу өрхийн хүүхдийг сургуулийн өмнөх боловсролд тэгш хамруулахад тохиолдож буй саад бэрхшээлийг тодруулсан эсэх</p> <p>15. Үйл ажиллагааны төлөвлөгөө нь үйлчилгээнийхээ хүрээг өргөжүүлэхэд чиглэсэн эсэх</p> <p>16. Үйл ажиллагааны төлөвлөгөө нь сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээний чанар, үр нөлөөг сайжруулахад чиглэсэн байдал</p> <p>17. Үйл ажиллагааны төлөвлөгөө болон төсвийг боловсруулахад хамтын оролцоо, нээлттэй байдлыг хангадаг эсэх</p> <p>18. Төсвийг үр ашигтай зарцуулдаг эсэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Цэцэрлэгийн эрхлэгч, арга зүйч, эмч, багш нар, цэцэрлэгийн зөвлөлийн гишүүд, эцэг эхийн зөвлөлийн гишүүдтэй уулзаж ярилцах • Цэцэрлэгийн үндсэн ба хувилбарт сургалтад хамрагдсан хүүхдүүдийн бүрд гэлтэй танилцах
Агуулгын хүрээ: 1.3. Үйл ажиллагааны хэрэгжилт, хяналт, үнэлгээ		
<p>VI. Төлөвлөсөн ажлын гүйцэтгэл</p>	<p>19. Үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний гүйцэтгэл, төсвийн зарцуулалтыг мэдээлж, хэлэлцдэг байдал</p> <p>20. Цэцэрлэгт бүх хүүхдийг тэгш хамрах, хүүхдэд ээлтэй орчин бүрдүүлэхтэй холбоотой эрх зүйн баримт бичгүүдийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлдэг эсэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Цэцэрлэгийн үйл ажиллагааны тайлан, өөрийн үнэлгээний тайланд анализ хийх • Цэцэрлэгийн орчинд ажиглалт хийх • Хурал, зөвлөлгөөн, уулзалтын тэмдэглэлд анализ хийх

<p>VII. Үр дүнд суурилсан хяналт шинжилгээ, үнэлгээний механизм бүрдсэн байдал</p>	<p>21. Үйл ажиллагаандаа байнгын, төлөвлөгөөт хяналт шинжилгээ, өөрийн үнэлгээ хийдэг эсэх</p> <p>22. Багш, ажилтнуудтай байгуулсан хөдөлмөрийн гэрээний биелэлтэд хяналт тавьж, үнэлдэг эсэх</p> <p>23. Сургалтын хөтөлбөрийн боловсруулалт, хэрэгжилтэд хяналт шинжилгээ, явцын үнэлгээг тогтмол хийдэг эсэх</p> <p>24. Цэцэрлэгээс хэрэгжүүлж буй төсөл, хөтөлбөрүүдийн үр нөлөөг хэмжиж, үнэлдэг эсэх</p> <p>25. Үнэлгээний үр дүнг ил тод илтгэж, тайлагнадаг эсэх</p> <p>26. Хяналт шинжилгээ, үнэлгээний үр дүнд тулгуурлан үйл ажиллагааны ба стратеги төлөвлөлтөд өөрчлөлт оруулдаг эсэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Цэцэрлэг хүүхдэд ээлтэй байдлаа үнэлсэн өөрийн үнэлгээний тайлантай танилцах • Тайлангийн хурлын тэмдэглэлд анализ хийх
Агуулгын хүрээ: 1.4. Хүний нөөцийн чадавх		
<p>VIII. Боловсон хүчний хангалт</p> <p>IX. Багш, ажилтнуудын хүүхдэд ээлтэй боловсролын талаарх мэдлэг, ойлголт</p>	<p>27. Мэргэжлийн багш (хөгжмийн болон биеийн тамирын багш), туслах багш хангалттай эсэх</p> <p>28. Мэргэжлийн тогоочтой эсэх</p> <p>29. Ажилтан бүр хүүхдийн эрх, хүүхэд хамгааллын бодлого болон эрх зүйн үндсэн баримт бичгүүдийг хангалттай судалсан эсэх</p> <p>30. Багш, ажилчдын ажлын байрны тодорхойлолт болон хөдөлмөрийн гэрээнд хүүхдийн эрх, хүүхэд хамгааллын бодлогын заалтуудыг тусгадаг эсэх</p> <p>31. Багш нар хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдийг дэмжих нөхцөл бололцоо, эх үүсвэрийн талаар хангалттай мэдлэгтэй эсэх</p> <p>32. Багш нар хүүхдэд бие бялдар, сэтгэл санаа, хөгжлийн бэрхшээл үүсгэдэг өвчин, халдварт өвчний талаар хангалттай мэддэг эсэх</p> <p>33. Багш, ажилчид хүүхэд, эцэг эхийн өмнө хүлээх үүрэг хариуцлагаа хангалттай мэддэг эсэх</p> <p>34. Багш нар багшийн ёс дүрмээ мөрддөг эсэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ажилтантай байгуулсан хөдөлмөрийн гэрээний хавсралт • Багш, ажиллагсдын дунд зохион байгуулсан уулзалт, ярилцлага, семинар, хурлын тэмдэглэл • Цэцэрлэгийн эрхлэгч, арга зүйч, багш, туслах багш нараас авах асуулга, ярилцлага

<p>Х. Багш, ажилтнуудын хүүхдэд ээлтэй үйлчилгээ үзүүлэх ур чадвар</p>	<p>35. Багш, ажилтнууд хүүхэд, эцэг эхийг анхааралтай сонсож чаддаг эсэх</p> <p>36. Багш, ажилтнууд эцэг эх, асран хамгаалагчтай идэвхтэй харилцдаг эсэх (харилцаа тогтоох, хадгалах, татан оролцуулах)</p> <p>37. Багш, ажилтнууд багаар хамтарч ажиллах чадвартай эсэх</p> <p>38. Багш, ажилтнууд бага насны хүүхдийн эрх ашгийн төлөө ажиллаж буй хүмүүс (бусад багш нар, олон нийтийн төлөөлөл)-ийг манлайлах чадвартай эсэх</p> <p>39. Багш нар хүүхэд нэг бүрийн хөгжлийн онцлог, хэрэгцээнд нийцүүлэн сургалтын үйл ажиллагаагаа зохион байгуулж чаддаг эсэх</p> <p>40. Багш нар суралцах тусгай хэрэгцээтэй хүүхэдтэй ганцаарчлан ажиллах төлөвлөгөөг эцэг эх бусад хүмүүстэй (эмч, арга зүйч г.м) хамтран боловсруулж, ажилладаг эсэх</p> <p>41. Тэгш байдлыг эрхэмлэсэн, хүйсийн мэдрэмжтэй хэрэглэгдэхүүн (тоглоом наадгай, үзүүлэн, тараах материал г.м)-ийг бэлтгэж, сургалтын болон хөгжүүлэх үйл ажиллагаандаа тогтмол ашигладаг эсэх</p> <p>42. Багш, ажилчид хүүхдэд эрүүл мэндийн анхан шатны тусламж үзүүлэх чадвартай эсэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Эцэг эхээс авсан сэтгэл ханамжийн судалгаа • Эцэг эхийн санал хүсэлтийн дэвтэр • Багш, ажилтнуудын мэргэжил дээшлүүлэх сургалт, семинарт хамрагдсан тухай мэдээ, тайланг судлах • Багш, ажилтнаас сорил авах • Багш, ажилтны үйл ажиллагаа, харилцаж буй байдалд ажиглалт хийх
<p>XI. Цэцэрлэгийн багш, ажилтнуудын хандлага</p>	<p>43. Багш, ажилтнууд өөрийгөө, мэргэжлийн нэр хүндээ эрхэмлэн хүндэтгэж чаддаг эсэх</p> <p>44. Багш, ажилтнууд хүүхдүүд, тэдний эцэг эхийг хүндэтгэн харилцаж чаддаг эсэх</p> <p>45. Багш, ажилтнуудын ёс суртахуун хангалттай эсэх</p> <p>46. Багш, ажилтнууд ажилдаа хариуцлагатай, өөриймсөг ханддаг эсэх</p> <p>47. Багш, ажилтнууд хүүхдийн онцлог, ялгааг хүлээн зөвшөөрч, хүлээцтэй ханддаг эсэх</p> <p>48. Багш нь бүх хүүхэд (охид/хөвгүүд, ядуу өрхийн хүүхдүүд, алслагдсан нутгийн нүүдэлчин малчдын хүүхэд, өөр хэл, соёл, зан заншилтай үндэсний цөөнхийн хүүхэд, хөгжлийн бэрхшээлтэй) амжилттай сурч, хөгжиж чадна гэдэгт итгэдэг эсэх</p> <p>49. Багш, ажилтнууд бусдын (хүүхэд, эцэг эх, хамт ажиллаж буй хүмүүс г.м) нэр хүндийг хүндэтгэж чаддаг эсэх</p>	

<p>XII. Багш, ажилтнуудын мэргэжил дээрээ хөгждөг байдал</p>	<p>50. Багш, туслах багш, цэцэрлэгийн бусад ажилтан (тогооч, эмч г.м)-ууд хүүхдэд ээлтэй суралцах орчин, тэгш хамран сургах чиглэлээр сургалт, туршлага судлах уулзалт, семинарт бүрэн хамрагдаж чадсан эсэх</p> <p>51. Багш нар бага насны хүүхдийн хөгжил, төлөвшлийн асуудлаар байнга бие даан уншиж судалдаг эсэх</p> <p>52. Багш нарсургуулийн нөмнөх боловсролын үйлчилгээг хүүхдэд ээлтэй болгох чиглэлээр судалгааны ажилд оролцож, бүтээж туурвих (бичиж боловсруулах, бүтээлийн сангаа баяжуулах, илтгэл тавих г.м) ажил хангалттай хийдэг эсэх</p>	
<p>Агуулгын хүрээ: 1.5. Манлайлал</p>		
<p>XIII. Орон нутгаа хүүхдэд ээлтэй хот, дүүрэг, сум, аймаг болоход оруулж буй хувь нэмэр ба нөлөөлөл</p> <p>XIV. Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн хөгжилд үзүүлж буй дэмжлэг</p>	<p>53. Бага насны хүүхдийн хөгжлийн чиглэлээр ажилладаг хамтарсан багтай эсэх</p> <p>54. Багш, ажилтнууд орон нутгийн бага насны хүүхдийн хөгжил, хамгаалал, эрүүл мэндтэй холбоотой асуудлыг шийдвэрлэхэд хошуучилж оролцдог эсэх</p> <p>55. Хүүхдэд ээлтэй боловсролын үзэл санааг орон нутагтаа түгээн дэлгэрүүлэх, хүүхдэд ээлтэй гэр бүл, цэцэрлэгийг хөгжүүлэхэд бусад байгууллага, хүмүүст нөлөөлж чаддаг эсэх</p> <p>56. Багш, ажилтнуудын дотор бага насны хүүхэд бүрд СӨБ-ын үйлчилгээг тэгш, хүртээмжтэй чанартай хүргэх; гэр бүл олон нийттэй хамтарч ажиллах үйл хэргийг манлайлагчдын эзлэх хувь хангалттай эсэх</p> <p>57. Цэцэрлэг үйл ажиллагааныхаа хүрээг өргөжүүлэх, чанарыг сайжруулах чиглэлээр санаачилгатай ажиллаж чадаж байгаа эсэх</p> <p>58. Багш, ажилтнуудын тэгш хамран сургахуй, хүүхдийн эрүүл, аюулгүй, хамгаалагдсан орчныг хөгжүүлэх чиглэлээр гаргасан шинэ санаачилга, бүтээлч үйл ажиллагааны түвшин хангалттай эсэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Орон нутгийн боловсрол соёлын газар, хэлтэс, хүүхдийн төлөө байгууллага, засаг захиргааны байгууллагын ажилтнуудтай ярилцах • Цэцэрлэгийн зөвлөл болон багш ажилчдын хурлын тэмдэглэлтэй танилцах • Цэцэрлэгийн үйл ажиллагааны ба өөрийн үнэлгээний тайланг судлах • Эцэг эх, асран хамгаалагчдын төлөөлөлтэй уулзаж ярилцах

Чиглэл 2: Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээний хүртээмж

Үнэлгээний шалгуур	Үнэлэх үзүүлэлтүүд	Үнэлгээний баримт цуглуулах арга, хэрэглүүр
Агуулгын хүрээ: 2.1. Тэгш байдал		
<p>XV. Бүх хүүхэд сургуулийн өмнөх боловсролд тэгш хамрагдах нөхцөл бүрдүүлсэн байдал</p>	<p>59. Бүх хүүхэд үйл ажиллагаанд хэл, соёл, хөгжлийн түвшин, хүйс, нийгэм эдийн засгийн байдал зэргээсээ үл хамааран адил тэгш оролцох боломжтой эсэх</p> <p>60. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүд, тэдний эцэг эх нь багшаас туслалцаа, зөвлөгөө авах боломжтой эсэх</p> <p>61. Үндэсний цөөнхийн хэл дээр цэцэрлэгээс мэдээлэл, гарын авлага, зөвлөмж зэргийг боловсруулан гаргасан эсэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Орон нутгийн засаг захиргааны байгууллагаас эрхлэн гаргасан мэдээлэл, цахим хуудас, үйл ажиллагааны тайлантай танилцах • Цэцэрлэгийн үйл ажиллагааны тайлан, өөрийн үнэлгээний тайланд анализ хийх • Эцэг эхэд зориулсан мэдээллийн самбар, хуудас, буланг ажиглах • Цэцэрлэгийн урлаг, спортын арга хэмжээний дүрс бичлэг, холбогдох материалыг судлах • Эцэг эх, орон нутгийн удирдлагаас асуулга авах
Агуулгын хүрээ: 2.2. Хамран сургалт		
<p>XVI. Үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлсэн байдал</p>	<p>62. Цэцэрлэгт хамрагдаагүй хүүхдүүдэд хүрч үйлчлэн, хамран сургалтыг нэмэгдүүлсэн эсэх</p> <p>63. Хувилбарт сургалтыг оновчтой, чанартай явуулсан эсэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Орон нутгийн засаг захиргааны байгууллагаас эрхлэн гаргасан мэдээлэл, цахим хуудас, үйл ажиллагааны тайлантай танилцах • Цэцэрлэгийн үйл ажиллагааны тайлан, өөрийн үнэлгээний тайланд анализ хийх • Эцэг эхэд зориулсан мэдээллийн самбар, хуудас, буланг ажиглах • Эцэг эх, орон нутгийн иргэдээс асуулга авах

Чиглэл 3: СӨБ-ын үйлчилгээний чанар

Үнэлгээний шалгуур	Үнэлэх үзүүлэлтүүд	Үнэлгээний баримт цуглуулах арга, хэрэглүүр
Агуулгын хүрээ: 3.1. Бага насны хүүхдийн хөгжлийн стандартын хэрэгжилт		
<p>XVII. Хүүхдийн хөгжлийн хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн хөтөлбөр боловсруулдаг байдал</p>	<p>64. Тухайн насны хүүхдийн бие бялдар, танин мэдэхүй, нийгэмшихүйн хөгжлийн онцлог, хэрэгцээг судалж, үнэлдэг эсэх</p> <p>65. Багш нар хичээл, хөгжүүлэх ажлын төлөвлөлтийг хамтран боловсруулж, хэлэлцдэг эсэх</p> <p>66. Сургалтын хөтөлбөрийн зорилго, зорилтыг хүүхдийн хөгжлийн онцлог, хэрэгцээ, чадварт нийцүүлэн томьёолж чадсан эсэх</p> <p>67. Сургалтын хөтөлбөрийн агуулга нь хүүхдийн өдөр тутмын амьдралтай холбогдож чадсан эсэх</p> <p>68. Хөтөлбөрийн агуулга интеграцчилагдсан эсэх</p> <p>69. Хөтөлбөрийн агуулга нь хүүхдийн хөгжих, суралцах чадварын хувийн онцлог, ялгаа (хүйс, хэл, соёлын ялгаа г.м)-г тооцсон эсэх</p> <p>70. Хүүхдийн хувийн чадварыг харгалзах, ялангуяа хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан ганцаарчлан ажиллах төлөвлөгөөтэй эсэх</p> <p>71. Хөтөлбөрийн арга зүй нь хүүхдийн ганцаараа болон жижиг бүлгээр, анги нийтээр тоглох, ажиллах боломжийг олгодог эсэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Багш, эцэг эхээс асуулга авах • Багшийн хөтөлбөр, хэрэгжилтдээ хийсэн өөрийн үнэлгээтэй танилцах • Багш нарын үйл ажиллагаанд ажиглалт хийх • Багшийн өдөр тутмын үйл ажиллагааны зураглалтай танилцах • Хүүхдийг ажиглах, ярилцлага хийх • Хүүхдийн хөгжлийн үнэлгээний хавтас дахь мэдээлэл, дүгнэлттэй танилцах
<p>XVIII. Тоглоом, сургалтын хэрэглэгдэхүүний сонголт, хүртээмж, чанар</p>	<p>72. Тоглоом, сургалтын хэрэглэгдэхүүн нь хүйсийн мэдрэмжтэй эсэх</p> <p>73. Тоглоом, сургалтын хэрэглэгдэхүүн нь үндэсний цөөнх, соёл, шашин шүтлэг, нийгмийн байдлаараа ялгаатай, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдийн онцлогт зохицсон эсэх</p> <p>74. Тоглоом, сургалтын хэрэглэгдэхүүн нь эрүүл ахуй, аюулгүй байдлын шаардлагыг хангасан эсэх</p> <p>75. Тоглоом, сургалтын хэрэглэгдэхүүнийг хүүхдүүд ганцаараа болон хамтран хэрэглэхэд хүртээмжтэй эсэх</p> <p>76. Тоглоом, сургалтын хэрэглэгдэхүүн нь хүүхдийн сонирхол, танин мэдэх хэрэгцээг хангадаг эсэх</p> <p>77. Тоглоом, сургалтын хэрэглэгдэхүүнийг хүүхэд сонгох боломжтой эсэх</p> <p>78. Багш тоглоом, сургалтын хэрэглэгдэхүүнийг хүүхдэд сонирхолтой сэдэв агуулгатай уялдуулан бэлтгэж, булан төвүүдэд байрлуулан, өөрчилдөг эсэх</p>	

Агуулгын хүрээ: 3.4. Цэцэрлэгийн эрүүл мэнд, хоол хүнсний үйлчилгээний чанар		
XXIII. Эрүүл мэндийн үйлчилгээ үзүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлсэн байдал	<p>95. Багш, ажилчид жил тутам эрүүл мэндийн үзлэгт хамрагддаг эсэх</p> <p>96. Ажиллагсад нь хөдөлмөр хамгааллын (халад, хормогч, бээлий, малгай)хувцсаар бүрэн хангагдсан эсэх</p> <p>97. Цэцэрлэг дээр багш, ажилчид согтууруулах ундаа уух, тамхи татахыг хориглодог эсэх</p> <p>98. Цэцэрлэг ньэрүүл мэнд осол гэмтлийн анхны тусламж үзүүлэх тоног төхөөрөмж, хэрэгсэл, эм зэргээр хангагдсан эсэх</p> <p>99. Цэцэрлэгээс орон нутгийн эрүүл мэндийн байгууллагуудтай холбоо харилцаа тогтоож, хамтран ажилладаг эсэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Эрүүл мэндийн үзлэгийн тайлантай танилцах • Багш, эцэг эх, цэцэрлэгийн эмч, тогоочтой ярилцах • Багш, эцэг эхээс асуулга авах • Цэцэрлэгийн хоолны үйлчилгээ, тоног төхөөрөмжтэй танилцах
XXIV. Эрүүл мэндийн үйлчилгээ үзүүлж буй байдал	<p>100. Бүх хүүхдийг эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулж, өсөлтийн судалгаа авч, карт хөтөлж, үр дүнг тооцож ажилладаг эсэх</p> <p>101. Хөгжлийн бэрхшээлтэй, ялангуяа хараа болон сонсголын бэрхшээлтэй хүүхдүүдийг нарийн мэргэжлийн эмчийн үзлэгт хамруулдаг эсэх</p> <p>102. Цэцэрлэгийн орчинд халдварт өвчин, хоолны хордлого гарахаас бүрэн сэргийлж чадсан эсэх</p> <p>103. Цэцэрлэгийн орчинд хүүхэд бэртэл, гэмтэл авахаас бүрэн сэргийлж чадсан эсэх</p> <p>104. Хүүхдэд чийрэгжүүлэх үйлчилгээ үзүүлдэг эсэх</p> <p>105. Амны хөндийн эрүүл ахуй (шүд, хоолой) болон амьсгалын замын өвчлөлийг бууруулах талаар эцэг эхтэй хамтран ажилладаг эсэх</p> <p>106. Хүүхдэд хувийн ариун цэврийг сахих (шүд, гар угаах, ам зайлах) эерэг хэвшил тогтсон эсэх</p>	
XXV. Хоол хүнсний үйлчилгээний чанар	<p>107. Хүүхдийг амин дэм, эрдэс бодисоор баялаг, тэжээллэг хоол хүнсээр хангаж чаддаг эсэх</p> <p>108. Хоолны цэс нь хүүхдийн нас, бие, эрүүл мэндийн онцлогт тохирсон эсэх</p> <p>109. Хүнсний бүтээгдэхүүн, түүхий эд нь чанар, аюулгүй байдлын шаардлагыг хангасан эсэх</p> <p>110. Эрүүл ахуй, ариун цэврийн шаардлага хангасан хүнсний агуулах, сав суулга хүрэлцээтэй эсэх</p> <p>111. Гал тогооны өрөө, тоног төхөөрөмжийн шинэчлэл, түүний аюулгүй ажиллагаа хангагдсан эсэх</p> <p>112. Хүүхдийн хоол тэжээл, зөв хооллолтын талаар сурталчилгааны ажлуудыг зохион байгуулдаг эсэх</p>	

Чиглэл 4: Хүүхдэд ээлтэй орчин бүрдэлт

Үнэлгээний шалгуур	Үнэлэх үзүүлэлтүүд	Үнэлгээний баримт цуглуулах арга, хэрэглүүр
Агуулгын хүрээ: 4.1. Эрх тэгш, хүртээмжтэй орчин		
XXVI. Эрх тэгш, хүртээмжтэй орчин бүрдүүлсэн байдал	113. Байгууламж, тоноглол нь бүх хүүхдэд тохиромжтой, нас болоод хөгжлийн онцлогт нийцсэн эсэх 114. Тусгай хэрэгцээтэй хүүхдүүдийн аюулгүй байдал, тэдний сурч хөгжих нөхцөл бололцоог хангаж чадсан эсэх 115. Бие бялдрын хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүд биеийн тамирын хичээл, тоглоомд оролцох боломжийг хангасан эсэх 116. Сандал, ширээ, тоглоом, ор, бусад хэрэглэгдэхүүн материал бүх хүүхдэд хүрэлцээтэй эсэх 117. Анги танхимын хичээл, тоглоомын булангууд нь хүүхэд ганцаараа болон бүлгээр ашиглахад хүрэлцээтэй эсэх 118. Номын сангийн баяжилт, түүний хүртээмж хангалттай эсэх	<ul style="list-style-type: none"> Цэцэрлэгийн байгууламж, тоног хэрэгсэл, тэдгээрийн ашиглалтад ажиглалт хийх Анги танхим, хичээлийн буланг ажиглах Цэцэрлэгийн эрхлэгч, багш, туслах багштай ярилцах
Агуулгын хүрээ: 4.2. Хүйсийн мэдрэмжтэй орчин		
XXVII. Орчны хүйсийн ээлтэй байдал	119. Сургалтын хэрэглэгдэхүүн, тоглоом, хичээл, үйл ажиллагааны агуулга нь хүйсээр ялгасан байдлаас ангид эсэх 120. Охид хөвгүүд үйл ажиллагаанд адил тэгш оролцдог эсэх 121. Охид хөвгүүд анги танхим, ариун цэврийн өрөөний тоног төхөөрөмжийг зориулалтаар нь адил тэгш ашиглах боломжтой эсэх 122. Багш, ажилтнууд бүх хүүхэд, тэдний эцэг эхийг нас, хүйсээр ялгаварлахгүй харилцдаг эсэх	<ul style="list-style-type: none"> Хичээлд ажиглалт хийх Сургалтын материал, хэрэглэгдэхүүнд анализ хийх Багшаас асуулга, ярилцлага авах Эцэг эхийн төлөөлөлтэй ярилцах
Агуулгын хүрээ: 4.3. Эрүүл, аюулгүй, хамгаалагдсан орчин		
XXVIII. Орчны ариун цэвэр, эрүүл ахуйн байдал	123. Эрүүл ахуйн шаардлага хангасан, аюулгүй ундны усаар хангагддаг эсэх 124. Тоглоом, наадгай, сургалтын хэрэглэгдэхүүн, үзүүлэнгийн материал нь эрүүл ахуйн шаардлагыг хангасан ¹⁵ эсэх 125. Хүүхэд (охид, хөвгүүдийн) болон багш, ажилчдын бие засах, гар угаах газар хүрэлцээтэй, хэвийн ажилладаг эсэх 126. Эко/ногоон орчинг хангалттай бүрдүүлсэн эсэх 127. Халдварт өвчин гарахаас сэргийлэх орчин нөхцөлийг бүрдүүлсэн эсэх 128. Төсөвт цэвэрлэгээний материал, ариутгалын бодис худалдан авах зардал хангалттай тусгагдсан эсэх	<ul style="list-style-type: none"> Цэцэрлэгийн бодлогын бичиг баримттай танилцах Цэцэрлэгийн үйл ажиллагааны тайлантай танилцах Хэрэгжүүлсэн төсөл хөтөлбөрийн тэмдэглэл

15 Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны сайдын 2008 оны 68 дугаар тушаалаар батлагдсан "Хүүхдийн цэцэрлэгийн аюулгүй байдлын дүрэм"-ийн 2.2.3-р заалт

<p>XXIX. Хүүхдийн аюулгүй, хамгаалагдсан орчин бүрдүүлсэн байдал</p>	<p>129. Барилга, анги танхимын засвар, тоног төхөөрөмжийг тогтмол шинэчилж сэлбэдэг эсэх</p> <p>130. Цахилгаан хэрэгсэл болон санамсар болгоомжгүй үйлдлээс гэмтэж бэртэх тохиолдлоос хамгаалсан орчинг бүрдүүлсэн эсэх</p> <p>131. Гадна талбайн тоглоом, биеийн тамирын талбайн тоног төхөөрөмж нь хүүхдийн аюулгүй байдлыг бүрэн хангасан эсэх</p> <p>132. Замын хөдөлгөөний аюулгүй нөхцөл хангагдсан эсэх</p> <p>133. Тусгай хэрэгцээ, хамгаалалт шаардлагатай хүүхдүүдэд ая тухтай орчин (налуу зам г.м) бүрдүүлсэн эсэх</p> <p>134. Гэнэтийн осол, гамшгаас хамгаалах бэлэн байдлыг хангасан эсэх</p> <p>135. Гадаад болон дотоод орчны гэрэлтүүлгийн нөхцөл хангагдсан эсэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Анги танхимын засварын чанар, тоног төхөөрөмжтэй танилцах • Цэцэрлэгийн орчинтой танилцах • Багш нар, олон нийт, иргэдтэй ярилцах
--	---	---

Чиглэл 5: Гэр бүл, олон нийтийн оролцоо

Үнэлгээний шалгуур	Үнэлэх үзүүлэлтүүд	Үнэлгээний баримт цуглуулах арга, хэрэглүүр
<p>Агуулгын хүрээ: 5.1. Эрх тэгш оролцооны боломж</p>		
<p>XXX. Цэцэрлэгийн үйл ажиллагаанд тэгш оролцох боломжийг бүрдүүлсэн байдал</p>	<p>136. Цэцэрлэгийн зөвлөлд эцэг эх, нутгийн иргэдийн янз бүрийн бүлгийн төлөөлөл (хүйс, үндэсний цөөнх, ядуу амьдралтай болон хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд г.м) –ийг адил тэгш оролцуулсан эсэх</p> <p>137. Цэцэрлэгээс эрхлэн гаргаж буй мэдээллийн хуудас, сонин, цахим хуудас зэргийг тухайн орон нутгийн үндэсний цөөнхийн хэл дээр уншиж танилцах боломжийг хангасан эсэх</p> <p>138. Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээтэй холбоотой асуудлаар орон нутгийн иргэд, байгууллага санал бодлоо илэрхийлэх механизмыг бүрдүүлсэн эсэх</p> <p>139. Эцэг эх хүссэн үедээ хүүхдийнхээ сурч хөгжиж буй орчинтой танилцах, хэрэглэж буй хүнс тэжээлийн зүйлд хяналт тавих, мэдээлэл авах боломжтой эсэх</p> <p>140. Цэцэрлэгээс зохион байгуулж буй үйл ажиллагаанд шууд оролцох боломжгүй байгаа эцэг эхэд өөр арга замаар оролцох боломж олгодог эсэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Баримт бичигтэй танилцах • Эцэг эх, олон нийт, цэцэрлэгийн хамтарсан зөвлөлийн уулзалт, хурлын тэмдэглэлд дүн шинжилгээ хийх • Эцэг эхийн төлөөлөл, цэцэрлэгийн зөвлөлийн гишүүдтэй фокус бүлгийн ярилцлага хийх

Агуулгын хүрээ: 5.2. Гэр бүлийн оролцоо, хамтын ажиллагаа		
<p>XXXI. Эцэг эх, гэр бүлтэй харилцаа тогтоосон байдал</p>	<p>141. Эцэг эхчүүд, цэцэрлэгийн зөвлөлийн гишүүд, эцэг эхийн зөвлөлд цэцэрлэгийн үйл ажиллагаа, эрүүл мэнд, хоол хүнсний үйлчилгээний талаарх мэдээллийг тогтмол хүргэдэг эсэх</p> <p>142. Эцэг эхэд хүүхдийн хөгжилд гарч буй ахиц, өөрчлөлтийн талаар мэдээллийг тогтмол өгдөг эсэх</p> <p>143. Эцэг эхчүүд хүүхдийнхээ эрүүл мэнд, хөгжлийн талаар санаа зовж байгаа асуудлаар цэцэрлэг дээр очиж зөвлөгөө авч болно гэдгээ мэддэг эсэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Цэцэрлэгийн зөвлөлийн ба цэцэрлэгийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд анализ хийх • Цэцэрлэгийн зөвлөлийн хурлын тэмдэглэл • Эцэг эхээс асуулга, сэтгэл ханамжийн судалгаа авах • Цэцэрлэгт зохион байгуулсан сургалт семинариудын төлөвлөгөө, тайлантай танилцах • Эцэг эхийн төлөөлөлтэй уулзаж ярилцах
<p>XXXII. Гэр бүл, эцэг эхтэй хамтран ажиллаж буй байдал</p>	<p>144. Эцэг эхэд ямар туслалцаа, дэмжлэг хэрэгтэйг судалж, тодруулдаг эсэх</p> <p>145. Эцэг эхийн сонирхол, авьяас чадварыг судалж, тэдний чадавхийг цэцэрлэгийн үйл ажиллагаатай уялдуулдаг эсэх</p> <p>146. Эцэг эхчүүдэд зориулсан сургалт (тэгш хамран сургах бодлого, сургалтын хөтөлбөрийн шинэчлэл, төсөв, түүний зарцуулалт, хүүхдийн эрүүл, аюулгүй, хамгаалагдсан байдал, хүйсийн мэдрэмж, гэр бүл дэх хүүхдийн хүмүүжлийн чиглэлээр) зохион байгуулдаг эсэх</p> <p>147. Хөтөлбөр, төлөвлөгөө боловсруулахад эцэг эхийг оролцуулдаг эсэх</p> <p>148. Хүүхдийн хөгжил, төлөвшлийг эцэг эхтэй хамтран үнэлдэг эсэх</p> <p>149. Бүх хүүхэд, тэдний угсаа гарал, соёл, хэл яриа, хөгжлийн түвшин, хүйс, нийгэм эдийн засгийн байдал зэргээсээ үл хамааран цэцэрлэгт хамрагдах; боломжгүй тохиолдолд сургуулийн өмнөх боловсролын хувилбарт сургалтад хамрагдах шаардлагатай гэдгийг хүүхдээ цэцэрлэгт хамруулаагүй эцэг эхэд уриалсан ухуулга, сурталчилгааны ажлыг тогтмол зохион байгуулдаг эсэх</p> <p>150. Эмзэг бүлгийн болон цэцэрлэгт хамрагдаж чадахгүй байгаа хүүхдийн гэр бүл, эцэг эхтэй хамтран ажилладаг эсэх</p> <p>151. Хамран сургах тойргийн бага насны хүүхэдтэй эцэг эхчүүдэд зөвлөгөө өгч, тэдэнд мэргэжлийн туслалцаа үзүүлдэг эсэх</p>	

<p>XXXIII. Шийдвэр гаргах үйл явцад эцэг эхийг оролцуулах механизм бүрдүүлсэн байдал</p>	<p>152. Эцэг эхчүүдэд цэцэрлэгийн үйл ажиллагаанд оролцох боломж тэгш олгодог (мэдээлэл жигд хүрдэг, туршлага, санал бодлоо солилцох боломж адил олддог) эсэх</p> <p>153. Багш – эцэг эх – олон нийтийн хамтарсан зөвлөл (цэцэрлэгийн зөвлөл)-тэй эсэх</p> <p>154. Цэцэрлэгийн зөвлөл нь ангийн эцэг эхийн зөвлөлтэй хамтарч ажилладаг эсэх</p> <p>155. Эцэг эхчүүдийг шийдвэр гаргах, бодлого боловсруулахад оролцуулдаг эсэх</p> <p>156. Шийдвэр гаргах үйл явцад оролцогч талууд хүндэтгэлтэй, бүрэн эрхтэй оролцох нөхцлийг бүрдүүлсэн эсэх</p> <p>157. Эцэг эх, гэр бүлийн оролцоог үнэлж, урамшуулдаг эсэх</p>	
<p>Агуулгын хүрээ: 5.3. Олон нийтийн оролцоо, хамтын ажиллагаа</p>		
<p>XXXIV. Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн үйл ажиллагааг өргөжүүлэхэд олон нийтийн хүч, нөөцийг ашиглах механизмыг бүрдүүлсэн байдал</p>	<p>158. Цэцэрлэгийн үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээллийг олон нийтэд тогтмол түгээдэг эсэх</p> <p>159. Орон нутгийн нөөцдөө тулгуурлан сайн дурынхны дэмжлэг, оролцоог буй болгосон эсэх</p> <p>160. Тухайн орон нутгийн үндэсний цөөнхтэй хамтран тэдний соёл, уламжлалыг сурталчилсан ажил зохион байгуулдаг эсэх</p> <p>161. Сургалтын материалыг орон нутгийн онцлог нөхцөл байдал, тэгш хамтран сургах хэрэгцээ шаардлагад тохируулан шинэчлэх, дахин боловсруулахад нутгийн иргэд (ялангуяа үндэсний цөөнхийн төлөөлөл, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд)-ийг татан оролцуулдаг эсэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Цэцэрлэгийн үйл ажиллагааны болон үнэлгээний тайлантай танилцах • Цэцэрлэгийн удирдлага ба орон нутгийн удирдлагатай ярилцах • Цэцэрлэгээс гаргасан ханын самбар, фото зургийн цомог, орон нутгийн олон нийтийн байгууллагын сонин, мэдээллийн ба цахим хуудастай танилцах • Цэцэрлэгийн хэрэгжүүлсэн төсөл, хөтөлбөрт оролцогсдын бүрд гэл, уулзалтын тэмдэглэл
<p>XXXV. Цэцэрлэг нь орон нутгаасаа дэмжлэг авч, хамтран ажилладаг байдал</p>	<p>162. Орон нутаг нь сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдаж чадахгүй байгаа бүх хүүхдийг цэцэрлэгт хамруулах, тэдэнд хүрч үйлчлэхэд тусалцаа, дэмжлэг үзүүлдэг эсэх</p> <p>163. Хүүхдийн амьдрал, хөгжил, суурьшил (алслагдсан баг, отгийн өрх, шилжин ирэгсэд г.м) зэргээс үл хамааран бүх хүүхдэд сургуулийн өмнөх боловсрол эзэмшүүлэхэд төрийн ба төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлийн байгууллагатай хамтарч ажилладаг эсэх</p> <p>164. Хүүхдийн аюулгүй байдлыг хангахад орон нутгийн засаг захиргааны болон хүүхдийн эрхийг хамгаалах байгууллагуудтай хамтран ажилладаг эсэх</p> <p>165. Өөрийн үнэлгээ хийх, цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөө, төсвийг боловсруулж, хэлэлцүүлэхдээ орон нутгийн удирдлага, холбогдох мэргэжилтнүүдийг оролцуулж, дүгнэлт санал авдаг эсэх</p>	

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ.

Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээний хэрэгсэл

2.1. Эцэг эхээс авах үнэлгээний хуудас

Та өөрийнхөө хүүхдийн бодит байдлыг өгөгдсөн бодомжуудын санаатай хэр ойр байгаагаар баримжаалж хариултыг сонгоорой. Хариулах боломжгүй, юу гэж хариулахаа сайн мэдэхгүй бол “Х” буюу мэдэхгүй гэсэн баганы харгалзах мөрөнд тэмдэглэгээ хийнэ үү. Сэтгэл дундуур байгаа хариултдаа тайлбар бичвэл сайн. Таны хариулт бодитой байхын хэрээр цэцэрлэг, багш нарын үйл ажиллагааг цаашид сайжруулах чиг санаа зөв гарах тул аль болох бодитой, үнэн зөв хариулахыг хичээгээрэй.

Хүснэгт 3.Эцэг эхийн үнэлгээний хуудас

Миний хүүхдийн хөгжил	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				Х	
1. Миний хүү/охины өндөр, жин зэрэг нь үе тэнгийн бусад хүүхэдтэй ойролцоо.					
2. Миний хүү/охин гүйх, харайх, үсрэх үйл хөдөлгөөнийг бие даан хийж чадна.					
3. Миний хүү/охин хувцсаа бие даан өмсөж, тайлж чаддаг.					
4. Миний хүү/охин гараа бие даан угааж чаддаг.					
5. Миний хүү/охин шүдээ бусдын туслалцаагүйгээр угааж чаддаг.					
6. Миний хүү/охин овог нэрээ бүрэн, зөв хэлж чадна.					
7. Миний хүү/охин гэртээ байгаа эд юмсын адил ба ялгаатай талыг хэлж чаддаг.					
8. Миний хүү/охин байгалийн үзэгдэл юмсын талаар сонирхон асууж, ярилцдаг.					
9. Миний хүү/охин гэртээ байгаа хамгийн олон эсвэл цөөн зүйлийг тоолоод хэлж чадна.					
10. Миний хүү/охин 10 хүртэл тоолж чаддаг.					
11. Миний хүү/охин үндсэн өнгө (улаан, цэнхэр, ногоон, шар гэх мэт)-ийг ялгаж таньдаг.					

12. Миний хүү/охин өөрөөрөө (гэрээрээ) баримжаалан юмсын зүг чиг, байрлалыг хэлж чадна.					
13. Миний хүү/охин бусдад ойлгомжтой ярьдаг.					
14. Миний хүү/охин үлгэр сонсох, өөрөө ярих дуртай.					
15. Миний хүү/охин шүлэг уншиж чадна.					
16. Миний хүү/охин гэрийн хаягаа мэднэ, хэлж чадна.					
17. Миний хүү/охин гэр бүлийнхээ гэрэл зургийн цомгийг танилцуулж чадна.					
18. Миний хүү/охин өөрийн хүсэл, санаа бодлоо үгээр илэрхийлж чадна.					
19. Миний хүү/охин бусдад (эцэг эх, багш, найз г.м) асуулт тавьж, бусдын асуултад хариулж чадна.					
20. Миний хүү/охин ууртай, сэтгэл таагүй байгаагаа үгээр илэрхийлдэг.					
21. Миний хүү/охин бусад хүний таагүй байгааг мэдэрдэг.					
22. Миний хүү/охин “Баярлалаа”, “Уучлаарай”, “Зүгээр”, “... болох уу?” гэх зэрэг үгийг хэрэглэдэг.					
23. Миний хүү/охин бусад хүүхдүүдтэй нөхөрсөг тоглож чадна.					
24. Миний хүү/охин бусадтай тоглоом, эд зүйлээ хуваалцдаг.					
25. Миний хүү/охин гэр бүлдээ баримталдаг ёс, заншлыг дагаж мөрддөг.					
26. Миний хүү/охин ахмад хүнтэй мэндэлж, тэднийг хүндэтгэдэг.					
27. Миний хүү/охин бидний өгсөн сургаал, зөвлөгөөг сонсож биелүүлдэг.					

Миний хүүхдийн аюулгүй байдал ба хамгаалал	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
28. Миний хүү/охин цэцэрлэгийн орчинд бэртэж, гэмтэж байгаагүй.					
29. Миний хүү/охин цэцэрлэгтээ эрүүл, чанартай хоол, хүнс хэрэглэдэг.					
30. Миний хүүхдийн цэцэрлэг эрүүл ахуйн шаардлага хангасан ундны усаар хангагддаг.					
31. Миний хүү/охины тоглоом наадгай нь цэвэрхэн, аюулгүй.					
32. Миний хүү/охин цэцэрлэг дээрээ зориулалтын, цэвэрхэн бие засах, гар угаах газрыг ашигладаг.					
33. Миний хүү/охины цэцэрлэг тасалгааны цэцэг ургамал тарьж ногоон орчин бүрдүүлсэн.					
34. Миний хүү/охины цэцэрлэг халдварт өвчнөөс сэргийлэх нөхцлийг бүрдүүлсэн .					
35. Миний хүү/охины цэцэрлэгт осол, аюулгүй байдлын дүрмийг мөрддөг.					
36. Миний хүү/охины анги танхим, цэцэрлэгт засвар хийж, шинэчилсэн.					
37. Миний хүү/охин цэцэрлэгийн гадна болон биеийн тамирын талбайдаа аюулгүй, найдвартай тоглоом, хэрэглэгдэхүүнийг ашигладаг.					
38. Манай хүүхдийн цэцэрлэг авто замаас 50м, орчныхоо гудамж замаас 25м хол зайтай байрладаг.					
39. Манай хүүхдийн цэцэрлэг 1.6 м хүртэл өндөртэй хашаатай.					

40. Миний хүү/охины цэцэрлэгт явдаг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд ая тухтай орчин (налуу шат г.м) бүрдүүлсэн.					
41. Миний хүү/охин цэцэрлэг дээр нь цохих, чимхэх, загнах (үг хэлээр доромжлох) зэргээр шийтгүүлж байгаагүй.					
42. Миний хүү/охиныг цэцэрлэг гэнэтийн осол гамшгаас хамгаалах бэлэн байдлыг хангасан.					
43. Цэцэрлэг гадаад, дотоод орчны гэрэлтүүлэг сайтай.					

Миний хүүхдийн эрүүл мэнд	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
44. Миний хүүхэд цэцэрлэг дээрээ эрүүл мэндийн үзлэгт хамрагддаг.					
45. Миний хүү/охиныг нарийн мэргэжлийн эмч(шүд, нүд, чих хамар хоолой, мэдрэл г.м)-д үзүүлэхийг цэцэрлэгээс зөвлөдөг.					
46. Цэцэрлэгийн багш, эмчийн зүгээс надад хүүхдийнхээ амны хөндийн эрүүл ахуйд хяналт тавих, амьсгалын замын өвчнөөс сэргийлэх талаар зөвлөгөө өгдөг.					
47. Миний хүү/охинд цэцэрлэг дээр эмнэлэгийн тусламж, эмчилгээ үзүүлсэн тохиолдолд надад мэдэгдэж байсан.					
48. Миний хүү/охин цэцэрлэгтээ вакцинжуулалтад хамрагдсан.					
49. Миний хүү/охин цэцэрлэгээс халдварт өвчин, хоолны хордлого авч байсан тохиолдол байхгүй.					
50. Манай хүүхэд цэцэрлэг дээрээ чийрэгжүүлэх хөтөлбөрт хамрагддаг.					
51. Манай хүүхэд цэцэрлэгээсээ нэмэлт хоол тэжээл хэрэглэж байсан.					
52. Манай хүүхэд цэцэрлэг дээрээ тэжээллэг чанартай эрүүл, аюулгүй хоол хүнс хэрэглэдэг.					

Миний хүүхдийн суралцаж, хөгжиж байгаа орчин	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
53. Манай хүүхдийн багш өглөө бүр мэндэлж, надтай эелдэг харилцдаг.					
54. Би хүүхдийнхээ хөгжил, төлөвшлийн асуудлаар багштай нь чөлөөтэй ярилцдаг.					
55. Миний хүү/охиныг багш нь анхааралтай сонсдог.					
56. Багш нь миний хүү/охины биед хүрч, үг хэлээр доромжилж байсан тохиолдол гараагүй.					
57. Цэцэрлэгийн багш, ажилтнууд хүүхдийн дэргэд бүдүүлэг үг хэлэх, зүй бус үйлдэл хийсэн тохиолдол гарч байгаагүй.					
58. Миний хүү/охины цэцэрлэг нь чийрэгжүүлэлтийн тоног төхөөрөмжтэй.					
59. Цэцэрлэгийн барилга, тоног төхөөрөмж миний хүүхдийн нас, хөгжлийн онцлогт тохирсон.					
60. Миний хүү/охин цэцэрлэг дээрээ хувцас солих шүүгээтэй.					
61. Миний хүү/охин цэцэрлэгтээ цагаан хэрэглэл, гудсыг тусдаа хэрэглэдэг.					
62. Миний хүү/охины ангийн сандал, ширээ нь хүрэлцээтэй.					
63. Миний хүү/охины ангийн тоглоом наадгай, хэрэглэгдэхүүн нь хангалттай.					
64. Миний охин/хүү тоглоом, үйл ажиллагаанд хөвгүүд/охидын адил оролцдог.					

Миний хүүхдийн суралцаж, хөгжиж байгаа орчин	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
65. Миний хүү/охин анги танхим, ариун цэврийн өрөөний тоног төхөөрөмжийг бусад охид/хөвгүүдийн адил хүрэлцээтэй ашигладаг.					
66. Миний хүү/охины багш намайг аливаа зүйлээр ялгаварлах, алагчлах байдал гаргаж байгаагүй.					

Миний оролцоо	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
67. Би цэцэрлэгийн үйл ажиллагааг сурталчлах өдрийн үйл ажиллагаанд оролцож байсан.					
68. Би цэцэрлэгээс зохион байгуулсан хүүхдийн хөгжил, хоол тэжээл, зөв хооллолтын тухай яриа танилцуулгад хамрагдсан.					
69. Манай хүүхдийн цэцэрлэгээс манай нутгийн үндэсний цөөнхийн (казак, тува г.м) хэл дээр мэдээлэл гаргадаг.					
70. Манай хүүхдийн цэцэрлэг миний хүүхдийн төлөө ямар бодлого баримталж, ямар дүрэм журам мөрдөж байгааг би мэднэ.					
71. Надад цэцэрлэг дээр бидний хүүхэдтэй холбоотой чухал асуудал хэлэлцэх, шийдвэр гаргахад оролцох боломж бусад эцэг эхчүүдтэй адилхан олддог.					
72. Манай хүүхдийн цэцэрлэгт цэцэрлэгийн зөвлөл байдаг.					
73. Цэцэрлэгийн зөвлөл нь манай хүүхдийн ангийн эцэг эхийн зөвлөлтэй хамтарч ажилладаг.					
74. Би цэцэрлэг дээр эцэг эхийн хурал, уулзалт, цуглаанд оролцдог.					
75. Би цэцэрлэгээс эцэг эхчүүдэд зориулан зохион байгуулсан сургалтад оролцсон.					
76. Би цэцэрлэгийн үйл ажиллагаа, эрүүл мэнд, хоол хүнсний үйлчилгээний талаархи мэдээллийг тогтмол хүлээн авдаг.					

Миний оролцоо	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
77. Би хүссэн үедээ хүүхдийнхээ идэж, ууж буй хүнс, ундаа, өсч торниж буй орчинтой нь танилцах боломжтой.					
78. Би хүүхдийнхээ эрүүл мэнд, хөгжилтэй холбоотой асуудлаар цэцэрлэгийн багш, ажилтнуудаас зөвлөгөө авах, ярилцах боломжтой.					
79. Миний хүү/охины хөгжилд ямар ахиц өөрчлөлт гарч байгаа талаар цэцэрлэг надад мэдээлэл өгдөг.					
80. Цэцэрлэгт хамрагдаагүй хүүхэд, тэдний ээж аавд цэцэрлэгийн зүгээс тусалж, тэдэнтэй ажилладаг.					
81. Би цэцэрлэгээс зохион байгуулсан гэр бүл, эцэг эхэд зориулсан өдөрлөгт уригдаж, оролцож байсан.					
82. Миний хүү/охины хөгжил төлөвшлийг үнэлэхэд намайг оролцуулж байсан.					
83. Миний болон манай гэр бүлийнхний оролцоонд талархаж, урам хайрлаж байсан.					
84. Би цэцэрлэг болон манай гэр бүлийн хамтын ажиллагаанд сэтгэл ханамжтай байдаг.					

Миний сэтгэгдэл	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
85. Би хүүхдийнхээ цэцэрлэгийн эрхэм зорилгыг ойлгож дэмжиж хамтран ажилладаг.					
86. Цэцэрлэг миний санал хүсэлтэд мэдрэмжтэй ханддаг.					
87. Надад цэцэрлэгийн эрүүл мэнд, хоол хүнсний цогц үйлчилгээ үзүүлэх бодлого нь таалагддаг.					
88. Миний ажигласнаар, цэцэрлэг дээр аливаа ялгаварлан гадуурхах, алагчлах(хүйс, хэл, соёл, нийгмийн байдал, баян, ядуу, насаар) үзэгдэл гарч байгаагүй.					
89. Би цэцэрлэгийн үйл ажиллагааны нээлттэй байдалд (үйл ажиллагаандаа үнэлгээ хийж, эцэг эхэд тайлагнадаг) сэтгэл ханамжтай байдаг.					
90. Багш нь миний хүү/охины онцлог ялгаа, хувийн хэрэгцээг үйл ажиллагаандаа харгалзаж чаддаг.					
91. Манай хүүхдийн цэцэрлэгийн багш, ажилтнууд надтай эелдэг, хүндэтгэлтэй харилцдаг.					
92. Багш нь миний хүү/охиныг амжилттай сурч, хөгжиж чадна гэдэгт итгэдэгт би талархдаг.					
93. Цэцэрлэг миний хүүхдэд бусад хүүхдийн адил суралцах, бүх талаар хөгжих боломжийг адил тэгш олгож байгаад би сэтгэл хангалуун байдаг.					

Миний сэтгэгдэл	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
94. Цэцэрлэгт явснаар миний хүүхдийн хөгжил төлөвшилтөд гарч буй ахиц өөрчлөлтөд би сэтгэл ханамжтай байна.					
95. Би хүүхдийнхээ цэцэрлэгийн үйл ажиллагаа, үйлчилгээнд сэтгэл хангалуун байдаг.					
96. Цэцэрлэг үйл ажиллагаандаа эцэг, эхчүүдийн санал, шүүмжийг тусгадаг гэж үзэж байна.					
97. Би иргэн хүний хувьд манай орон нутгаас цэцэрлэгт үзүүлж буй дэмжлэг туслалцаанд сэтгэл хангалуун байдаг.					

Миний санал:

1/ Цэцэрлэгт хүүхдэд ээлтэй, ая тухтай орчин бүрдүүлэхийн тулд дараах зүйлийг хиймээр байна:

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____

2/ Таны бодлоор цэцэрлэгийн үйл ажиллагаанд эцэг эхийг жигд, идэвхтэй оролцуулахын тулд юу хийж хийж болох вэ?

3/ Цэцэрлэгт хамрагдаагүй хүүхдүүдэд хүрч үйлчлэх нэг арга замыг санал болговол:

4/ Таны бодлоор цэцэрлэгийг хүүхдэд ээлтэй болгохын тулд юуг өөрчлөх шаардлагатай вэ?

1 _____

2 _____

3 _____

5/ Цэцэрлэгт мөрдвөл зохих зүйл бол _____

6/ Таны бодлоор цэцэрлэгийн ирэх жилийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд юуг тусгах шаардлагатай вэ?

2.2. Эцэг эхийн бүлэгтэй хийх ярилцлагын чиглэл

1. Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээний чанар
 - Цэцэрлэгийн үйлчилгээ, үйл ажиллагаа сэтгэлд хүрч буй эсэх?
 - Хүүхдийнхээ хөгжил, төлөвшилд гарч буй өөрчлөлтөд хэр сэтгэл ханамжтай байдаг вэ? Юун дээр нь илүү анхаараасай гэж боддог вэ?
 - Цэцэрлэгийн багш, ажилтнууд хүүхэдтэй хэр харилцдаг вэ?
 - Цэцэрлэгийн эрүүл мэнд, хоол хүнсний үйлчилгээний чанар хэр зэрэг вэ? Цаашид юуг анхаарах шаардлагатай вэ?
2. Цэцэрлэг, гэр бүлийн хамтын ажиллагаа
 - Эцэг эх цэцэрлэгийн зүгээс ямар дэмжлэг туслалцаа хүсдэг вэ?
 - Эцэг эхчүүдэд зориулсан сургалт, семинарийг ямар чиглэл, сэдвийн хүрээнд зохион байгуулах хэрэгтэй вэ?
 - Та бүхэнд цэцэрлэгийн үйл ажиллагаанд идэвхтэй оролцоход юу нөлөөлдөг вэ? Харин юу саад болдог вэ?
 - Бүх эцэг эхийг (ялангуяа аав нарыг) цэцэрлэгийн үйл ажиллагаанд жигд идэвхтэй оролцуулахын тулд юу хийж болох вэ?
 - Ангийн болон цэцэрлэгийн эцэг эхийн зөвлөлөөс цэцэрлэгийг хүүхэд бүрд ээлтэй орчин болгоход ямар дэмжлэг үзүүлж, хамтарч ажиллаж болох вэ?
3. Үнэлгээ, оролцоонд тулгуурласан төлөвлөлт
 - Цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээнд оролцсон хүмүүсийн хувьд, цэцэрлэг ойрын хугацаанд юуг өөрчлөх шаардлагатайг хэлнэ үү?

- Цэцэрлэг цаашид юун дээр төвлөрч ажиллах хэрэгтэй вэ?
- Цэцэрлэгийн ирэх жилийн төлөвлөгөөнд заавал тусгах шаардлагатай зүйл юу вэ?

2.3. Эцэг эхтэй хийх ганцаарчилсан ярилцлагын асуулт

(Хүүхэд нь цэцэрлэгийн үндсэн сургалтад хамрагдаж чадахгүй байгаа эцэг эхийн төлөөлөл оролцоно)

1. Танай сум/хорооны цэцэрлэг бага насны хүүхэдтэй эцэг эхчүүдэд зориулан ямар нэг ажил зохион байгуулдаг уу? Хэрэв тийм бол та оролцож байсан уу?
2. Хүүхдээ сургуулийн өмнөх боловсролд хамруулах боломж, арга замын талаар цэцэрлэгээс танд мэдээлэл өгч байсан уу? Хэрэв тийм бол та ямар мэдээлэл авч, хэрхэн ашиглаж байсан бэ?
3. Танай хүү/охин цэцэрлэгт явж чадахгүй байгаа гол шалтгаан нь юу вэ?
4. Танай хүүхэд цэцэрлэгийн хувилбарт сургалтад хамрагдсан уу? Хэрэв тийм бол хэдий хэр хугацаанд явсан бэ? Хэрэв үгүй бол, яагаад хамрагдаж чадаагүй вэ?
5. Таны бодлоор, цэцэрлэгээс зохион байгуулж буй хувилбарт сургалт хэр үр дүнтэй байна вэ?
 - Хугацаа
 - Хүүхэд шинээр сурч эзэмшсэн зүйл
 - Эцэг эх, гэр бүлд үзүүлж буй нөлөө
 - Бэрхшээл, хүндрэл
6. Хүүхэд нь цэцэрлэгт хамрагдаагүй эцэг эхчүүдэд цэцэрлэг ямар дэмжлэг, туслалцаа үзүүлэх шаардлагатай вэ?
7. Танай орон нутгийн нөхцөлд цэцэрлэгт хамрагдаж чадахгүй байгаа хүүхдүүдэд ямар арга замаар сургуулийн өмнөх боловсрол эзэмшүүлэх боломжтой гэж та боддог вэ?

2.4. Багшаас авах үнэлгээний хуудас

Та ангийнхаа хүүхдүүдийн олонхийн хувьд уг асуудал ямар байгаа гэж үзэж байгаагаар баримжаалж хариултыг сонгоорой. Хариулах боломжгүй, юу гэж хариулахаа сайн мэдэхгүй бол “X” буюу мэдэхгүй гэсэн баганы харгалзах мөрөнд тэмдэглэгээ хийнэ үү. Сэтгэл дундуур байгаа хариултдаа тайлбар бичвэл сайн. Таны хариулт бодитой байхын хэрээр үйл ажиллагаагаа цаашид сайжруулах санаа, арга замыг хамтдаа олох тул аль болох бодитой, үнэн зөв хариулахыг хичээгээрэй.

Хүснэгт 4. Багшаас авах үнэлгээний хуудас

Манай ангийн хүүхдүүдийн хөгжил/ахиц дэвшил	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
1. Бие даан биеийн тамирын дасгал хөдөлгөөнийг хийж чадна.					
2. Хөдөлгөөнт тоглоом, дасгал даалгаврыг гүйцэтгэх явцад тодорхой дүрэм журмыг баримтлахыг мэддэг.					
3. Шаардлагатай утасны дугаарыг мэддэг.					
4. Авиа, үе, үг, өгүүлбэрийг сонсож, зөв дуудаж, үгийн нөөц нэмэгдсэн.					
5. Өөрийн санаа бодлыг зөв яруу тод, илэрхийлэн ярьж чадна.					
6. Бусадтай мэдээлэл солилцож, тэмдэг тэмдэглэлээг уншиж чадна.					
7. Тоо тооны үйлдэл, хэлбэр дүрс, орон зай, цаг хугацааны тухай мэдлэгийг өдөр тутам хэрэглэж чаддаг.					
8. Өөрт тулгарсан асуудлыг бодох, хэмжих, турших, зохиох, барьж бүтээх, харилцан ярилцах зэргээр шийдвэрлэх арга замыг олж чадна.					
9. Зурах, барих, наах, зохион бүтээх, өөрийн санааг бүтээлээрээ илэрхийлж чадна.					

10. Өөрийн болон бусдын бүтээлийг ажиглан бүтээлээ тайлбарлан ярьж, хамтарч бүтээл хийдэг.					
11. Хөгжмийн хэмнэлд тохируулан хөдөлгөөн хийж чадна.					
12. Гэр бүл, найз нөхөд, ахмад хүмүүсийг хүндэтгэж, эелдэг зөв харилцдаг.					
13. Гар, нүүрээ бие дааж угаадаг.					
14. Шүдээ дарааллын дагуу угааж чадна.					
15. Аяга, халбага, сэрээг зөв барьж хооллодог.					
16. Хувцсаа зохих дарааллын дагуу зөв эвхэж тавьж чаддаг.					

Манай ангийн хүүхдүүдийн аюулгүй байдал ба хамгаалал	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
17. “Цэцэрлэгийн аюулгүй байдлын дүрэм”-ийг мөрдөн дагадаг.					
18. Хүүхэд бүрийг байгаа эсэхийг бүрд гэж тэмдэглэдэг, багшийн хараа хяналтад байдаг.					
19. Хүүхэд өвдөх, гэмтэх тохиолдолд эцэг, эхэд яаралтай мэдээлж, эмнэлгийн тусламж үзүүлдэг.					
20. Цахилгаанд залгаастай эд юмс, залгуур, шилэн эдлэл, эм, цэвэрлэгээний бодисыг хүүхдийн гар хүрэхгүй газарт байршуулдаг.					
21. Эмч бохир гар, бохир хүнсээр дамжин нян халдварладаг тухай байнга зөвлөдөг.					
22. Ангид аюулгүйн гарцын зургийг байрлуулсан. Болзошгүй гэнэтийн аюулын үед бүх хүүхдүүд аюулгүй байрлал, түүнд хүрэх замыг мэддэг.					
23. Манай ангийн тоглоом наадгай нь хүүхдийн эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөгүй.					
24. Манай анги зориулалтын ариун цэврийн өрөөтэй. (гар угаалтуур, суултуур нь хүүхдийн зориулалттай)					
25. Бүлгийн үндсэн өрөөний агаарын хэм 18-20 С байдаг.					
26. Манай ангийн хүүхдүүд бие махбод, сэтгэл санааны дарамт, хүчирхийлэлд өртөж байгаагүй.					
27. Манай ангид засвар хийж, тоног төхөөрөмжийг шинэчилдэг.					

28. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд тохирсон налуу шат, ариун цэврийн өрөөний тоноглолтой.					
29. Цахилгааны залгуур, оролтууд ил утасгүй, гадуураа хамгаалалттай.					
30. Ангил зохиомол гэрэлтүүлэг хүрэлцээтэй байдаг.					

Манай ангийн хүүхдүүдийн эрүүл мэнд	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
31. Бүх хүүхдүүд эрүүл мэндийн үзлэгт хамрагдсан, хүүхэд бүрд карт хөтөлдөг.					
32. Эмч бүлгийн багш (биеийн тамирын багш)-тай хамтран хүүхдийн өндөр, жинг хэмжиж, үр дүнг тооцдог.					
33. Хүүхдүүдийг шүдний эмчийн үзлэгт хамруулан, эрүүлжүүлэх ажилд эцэг эхийг татан оролцуулдаг.					
34. Хүүхэд бүр өөрийн гарын алчуур, сойз, гарын савантай, хэрэглэж хэвшсэн.					
35. Хүүхэд бүр хоёр ээлжийн цагаан хэрэглэл, ашиглалтын шаардлага хангасан гудастай.					
36. Хүүхдэд эмнэлгийн тусламж, эмчилгээ үзүүлэх тохиолдолд эцэг эхээс бичгээр зөвшөөрөл авдаг.					
37. Манай ангийн хүүхдүүд цэцэрлэгтээ вакцинжуулалтад хамрагдсан.					
38. Манай ангийн хүүхдүүд ам цангасан үедээ ангидаа ундны ус уух боломжтой.					
39. Халдварт өвчний тохиолдол илрээгүй.					
40. Жингийн алдагдлыг нөхөх зорилгоор зарим хүүхдэд нэмэлт хоол өгдөг.					
41. Хүүхдүүд эрүүл мэндийн зөв зан үйл эзэмшсэн.					
42. Хүүхэд, эцэг эхийн дунд халдварт болон халдварт бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх ажлыг эмчтэй хамтран зохион байгуулдаг.					

Манай ангийн хүүхдүүдийн эрүүл мэнд	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
43. Эмч ангийн цэвэрлэгээ, халдваргүйжүүлэлтийн чанарт байнга хяналт тавьж ажилладаг.					
44. Эмч хүүхдийн хоолны амт, чанарт хяналт тавьдаг.					
45. Цэцэрлэг дээр хүүхдийн гар шалбарах, хамраас цус гарах зэрэг тохиолдолд эмч болон хэн нэгнээс эмнэлэгийн анхны тусламж үзүүлдэг.					
46. Ангид тогтмол цэвэр агаар оруулдаг.					

Манай ангийн хүүхдүүдийн суралцаж, хөгжих орчин	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
47. Би өглөө бүр хүүхэд, эцэг эхийг инээмсэглэн угтаж, мэндэлдэг.					
48. Би хүүхдийн яриаг дуустал нь сонсдог.					
49. Би хүүхдийн харааны түвшинд байж ярилцахыг хичээдэг.					
50. Би хүүхдийн дэргэд бүдүүлэг үг хэллэг, зүй бус үйлдэл гаргаж байгаагүй.					
51. Манай ангийн хүүхдүүдийн охид, хөвгүүдийн тооны харьцаа тэнцвэртэй.					
52. Сургалтын төвүүдийг хүүхэд бүр сонголт хийх боломжтой байдлаар тохижуулсан.					
53. Сургалтын хэрэглэгдэхүүн нь хүүхдүүд ганцаараа болон бүлгээр ажиллахад хүрэлцээтэй.					
54. Туршилт танин мэдэхүйн буланд бүлэгт байвал зохих тасалгааны ургамлыг тарьж ургуулсан.					
55. Манай бүлгийн тоглоом наадгай нь хүүхдийн нас, сэтгэхүйн онцлогт нийцсэн.					
56. Тоглоом нь хүүхэд бүрд хүрэлцээтэй.					
57. Манай бүлгийн охид, хөвгүүд сургалтын хэрэглэгдэхүүн, тоглоомыг адил тэгш хэрэглэдэг.					
58. Хүүхэд бүрд сандал, ширээ, ор, хувцасны шүүгээ хүрэлцээтэй байдаг.					
59. Манай цэцэрлэг биеийн тамирын заалтай, тоног төхөөрөмж хангалттай байдаг.					
60. Манай цэцэрлэг урлаг заалтай, шаардлагатай техник хэрэгсэл, хөгжмийн зэмсгээр хангагдсан.					

Манай ангийн хүүхдүүдийн суралцаж, хөгжих орчин	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
61. Хүүхдийн хэрэгцээ сонирхолд нийцсэн номын булантай.					
62. Хүүхдийн аюулгүй байдлыг хангасан гадна тоглоомын талбайтай.					
63. Үйл ажиллагаанд хөгжим, телевизор, CD, DVD тоглуулагч, проектор зэрэг техник хэрэгсэл ашигладаг.					

Миний мэргэжлийн хөгжил	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
					
64. Би сургуулийн өмнөх боловсролын багш мэргэжилтэй.				X	
65. Багшлах эрхийн үнэмлэхтэй.					
66. Би хөгжүүлэх сургалтанд хамрагдаж, мэргэжлийн зэрэг (заах аргач, тэргүүлэх, зөвлөх) авсан.					
67. Би ажлын байран дээрээ хөгжих нөхцлөөр хангагдсан.					
68. Заах аргын кабинетэд хэрэгцээтэй ном, гарын авлага байдаг.					
69. Би цэцэрлэг дээр компьютертэй ажиллах боломжтой.					
70. Би ангийнхаа хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэдтэй ганцаарчлан ажиллах төлөвлөгөөг боловсруулж, ажилладаг.					
71. Би хүүхдэд ээлтэй суралцах орчин, тэгш хамруулан сургахуйн чиглэлээр сургалтанд хамрагдсан.					
72. Би ажлын хэсэг, багт үр дүнтэй хамтран ажиллаж, багийн шийдвэрийг хүндэтгэдэг.					
73. Манай орон нутагт бага насны хүүхдийн хөгжлийн чиглэлээр хамтарсан баг (эцэг эх, багш нарын төлөөлөл, эмч, баг/хорооны ажилтан г.м хүмүүсээс бүрдэх) ажилладаг.					
74. Би сургалтын хөтөлбөрийн хэрэгжилтэндээ өөрийн үнэлгээ хийж, засан сайжруулдаг.					

Миний мэргэжлийн хөгжил	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
75. Хичээл болон хөгжүүлэх ажлын төлөвлөлт, хэрэгжилтийг сайжруулахад цэцэрлэгийн арга зүйч, хамт ажилладаг багш нар бие биедээ тусалж, зөвлөдөг.					
76. Би бага насны хүүхдийн хөгжил, төлөвшлийн чиглэлээр ажиглалт, судалгаа хийдэг.					
77. Би бүтээлийн сантай, түүнийгээ багшлах үйл ажиллагаандаа ашигладаг.					

Миний ажил үйлчилгээний чанар	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
78. болон суралцӨдөр тутмын үйл ажиллагаандаа хүүхэд хамгааллын бодлого/журмыг мөрддөг.					
79. Би хүүхэд бүрийн хувийн онцлог, хэрэгцээнд мэдрэмжтэй ханддаг.					
80. Сургалтын хөтөлбөрөө хүүхэд бүрийн сурах боломжид нийцүүлж (уян хатан зохицуулах боломжтой) боловсруулдаг.					
81. Сургалтын материал, хэрэглэгдэхүүнийг сонгох, бэлтгэхдээ хүйсийн мэдрэмжтэй ханддаг.					
82. Би хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд, тэдний эцэг эхэд мэргэжлийн зөвлөгөө өгдөг.					
83. Хүүхэд бүрийн бие бялдар, танин мэдэхүй, нийгэмшихүйн хөгжлийн ахицыг тодорхойлдог.					
84. Сургалтандаа хүүхэд төвтэй сургалтын аргуудыг хэрэглэдэг.					
85. Би хүмүүжлийн эерэг аргуудыг үйл ажиллагаандаа хэрэглэдэг.					
86. Би хүүхдийг сонирхлоор нь, өөрийнх нь хир чадлаар аливаа үйл ажиллагаанд оролцуулдаг.					
87. Хүүхэд бүрийн хөгжлийн ахицыг ажиглаж тэмдэглэл хөтөлдөг.					
88. Жишиг даалгавар боловсруулан хүүхдийн хөгжлийг үнэлдэг.					

Бидний (гэр бүл, эцэг эх, олон нийт, мэргэжлийн хамт олон) хамтын ажиллагаа	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
89. Эцэг эхийн зөвлөл байгуулан ажилладаг.					
90. Эцэг эхчүүдийг цэцэрлэгийн бодлого, төлөвлөлт, шийдвэр гаргах үйл ажиллагаанд оролцуулдаг.					
91. Эцэг эх, асран хамгаалагчтай гэрээ байгуулан ажилладаг.					
92. Багш-хүүхэд-эцэг эхийн хооронд эерэг уур амьсгал бүрдсэн.					
93. Эцэг эхчүүдийн санал санаачлага, гомдол хүсэлтийн дагуу тодорхой ажил зохион байгуулдаг.					
94. Би эцэг эхэд хүүхдийн хөгжилд гарч буй ахиц, өөрчлөлтийн талаар мэдээлэл өгч, эргэх холбоотой ажилладаг.					
95. Сургалт хүмүүжлийн үйл ажиллагаа, хүүхдийн өсөлт хөгжил, эрүүл мэндийн дадал хэвшлийг сайжруулах талаар эцэг эхчүүдэд сургалт явуулж, зөвлөгөө өгдөг.					
96. Хүүхэд бүрийг хөгжүүлэх хөтөлбөр боловсруулахад эцэг эхийг оролцуулдаг.					
97. Хамран сургах тойргийн бага насны хүүхэдтэй эцэг эхчүүдэд зөвлөгөө өгдөг.					
98. Манай цэцэрлэгт аав/ ээжүүдэд (өрх толгойлсон) зориулсан тусгай хөтөлбөр хэрэгждэг.					
99. Би (бусад багш нартай хамтарч) аав нарыг цэцэрлэгийн үйл ажиллагаанд татан оруулах ажил зохион байгуулдаг.					

Миний манлайлал ба оролцоо	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
100. Би орон нутгийнхаа бага насны хүүхдийн хөгжил, хамгаалалтай холбоотой асуудлыг шийдвэрлэхэд оролцдог.					
101. Би орон нутагтаа хүүхдэд ээлтэй гэр бүл, байгууллага (цэцэрлэг, сургууль г.м) баг, хороо, сум, дүүргийг хамтдаа хөгжүүлэх ажилд хувь нэмрээ оруулсан.					
102. Би орон нутгийнхаа бага насны хүүхдийн хөгжлийн чиглэлээр хамтран ажилладаг баг (багш, эцэг эхийн төлөөлөл, эмч, орон нутгийн захиргааны болон хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллагын төлөөлөл оролцсон)-ийн үйл ажиллагааг дэмждэг.					
103. Би хүүхэд бүрд хүртээмжтэй, чанартай үйлчилгээг үлгэр жишээч үзүүлдэг.					
104. Би өнгөрч буй хичээлийн жилд сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдаж чадаагүй хүүхдүүдэд хүрч үйлчлэх шинэ арга зам, хэлбэрийг туршихад хошуучлан оролцсон.					
105. Би тэгш хамран сургахуй, хүүхдийн эрүүл, аюулгүй, тав тухтай орчин бүрдүүлэх чиглэлээр шинэ санаачилга гаргаж, хэрэгжүүлсэн.					
106. Эцэг эхчүүд цэцэрлэг, анги танхимд хүүхдэд ээлтэй орчин бүрдүүлэх санаачилгыг дэмжсэн.					

Миний санал:

1/ Таны бодлоор цэцэрлэгт хүүхдэд ээлтэй, ая тухтай орчин бүрдүүлэхийн тулд юу хийж болох вэ?

1 _____
2 _____
3 _____

2/ Цэцэрлэгийн үйл ажиллагаанд эцэг эхийг жигд, идэвхтэй оролцуулахын тулд юу хийж болох вэ?

3/ Цэцэрлэгт хамрагдаагүй хүүхдүүдэд хүрч үйлчлэх нэг арга замыг санал болговол:

4/ Таны бодлоор цэцэрлэгийг хүүхдэд ээлтэй болгохын тулд юуг өөрчлөх хэрэгтэй вэ?

1 _____
2 _____
3 _____

5/ Цэцэрлэг дээр мөрдвөл зохих зүйл бол _____

6/ Цэцэрлэгийн ирэх жилийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд юуг тусгах шаардлагатай вэ? _____

2.5. Багш нарын бүлэгтэй хийх ярилцлагын чиглэл

1. Багшийн хөгжил ба манлайлал

- Хүүхдэд ээлтэй суралцах орчин, тэгш хамран сургах чиглэлээр сургалт, семинар, туршлага солилцох уулзалтад оролцсон уу?
 - Хэрэв тийм бол сургалт, семинар, уулзалтаас олж авсан ямар шинэ санаа, арга барил, туршлагыг та бүхэн ажилдаа хэрэглэж байна вэ?
 - Хэрэв үгүй бол ойрын хугацаанд ийм төрлийн сургалт, семинарт оролцох сонирхол байдаг уу? Оролцоход ямар хүндрэл саад тохиолдож байна вэ?
- Бага насны хүүхдийн хөгжил, төлөвшлийн асуудлаар хэр зэрэг бие даан уншиж судалдаг вэ? Ийм боломж, орчин (материаллаг болон сэтгэлзүйн) цэцэрлэгт хэр бүрэлдсэн бэ?
- СӨБ-ын үйлчилгээг хүүхдэд ээлтэй болгох чиглэлээр судалгааны ажилд оролцож байна уу?
 - Хэрэв тийм бол судалж, ажигласан, бүтээж туурвисан зүйлээсээ хуваалцана уу?
 - Хэрэв үгүй бол судалгааны ажил бие даан хийх болон баг, хамтлагийн үйл ажиллагаанд оролцоход ямар саад, сорилт тулгарч байна вэ?
 - Цэцэрлэгийн зүгээс цаашид ямар дэмжлэг үзүүлэх шаардлагатай вэ?
- Танай орон нутагт бага насны хүүхдийн хөгжлийн чиглэлээр ажиллах баг байдаг уу?
 - Хэрэв тийм бол энэ багийн ажлын талаар сэтгэгдлээ хуваалцана уу.
 - Хэрэв үгүй бол иймэрхүү баг бүрдүүлэхийг та бүхэн дэмжих үү? Эсвэл шаардлагагүй юү?
- Та бүхэн орон нутгийнхаа бага насны хүүхдийн хөгжил, хамгаалал, эрүүл мэндтэй холбоотой асуудлыг шийдвэрлэхэд хэр оролцдог вэ?

2. Ажил, үйлчилгээний чанар

- Танай цэцэрлэг бага насны хүүхдийн хөгжлийн стандартыг хэр зэрэг ханган ажиллаж байна вэ? Ямар ололт амжилт, бас доголдол дутагдал ажиглагддаг вэ?
- Хүүхдийн хувийн чадвар, онцлог ялгааг харгалзсан хувилбарт хөтөлбөр боловсруулахад цэцэрлэг болон мэргэжлийн байгууллагаас ямар дэмжлэг үзүүлэх шаардлагатай байна вэ?
- Тоглоом наадгай, сургалтын хэрэглэгдэхүүний хүртээмж, чанар ямар байна вэ?

3. Цэцэрлэг, гэр бүл, олон нийтийн хамтын ажиллагаа

- Өнгөрч буй хичээлийн жилд эцэг эхэд зориулсан ямар сургалтууд зохион байгуулсан бэ? Хэр олон хүн оролцсон бэ?
- Цэцэрлэгийг хүүхдэд ээлтэй болгох чиглэлээр санаачлан хийж буй ажлыг эцэг эхчүүд дэмждэг үү?
 - Хэрэв тийм бол ямар ажилд ямар төрлийн дэмжлэг туслалцаа авч байсан бэ?
- Хөтөлбөр, төлөвлөгөө боловсруулах, хүүхдийн хөгжилд гарч буй өөрчлөлтийг үнэлэхэд эцэг эх оролцдог уу?
 - Хэрэв тийм бол хэрхэн оролцдог вэ? Жишээ хэлнэ үү.

- Хэрэв үгүй бол шалтгаан нь юу вэ?
- Цэцэрлэгт хамрагдаж чадаагүй хүүхдүүдийн эцэг эхтэй ажилладаг уу?
 - Хэрэв тийм бол хэрхэн хамтарч ажилладаг вэ?
 - Хэрэв үгүй бол ямар саад хүндрэл байна вэ?
- 4. Үнэлгээ, оролцоонд тулгуурласан төлөвлөлт
 - Цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээнд эцэг эхчүүд оролцдог уу?
 - Хэрэв тийм бол оролцоо хэр жигд, идэвхтэй байна вэ?
 - Хэрэв үгүй бол шалтгаан нь юу вэ?
 - Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөөг боловсруулахад эцэг эхчүүд оролцдог уу?
 - Хэрэв тийм бол тэдний оролцоо хэр жигд, идэвхтэй байдаг вэ?
 - Эцэг эхчүүдийн ямар санаа, хүсэлт танай төлөвлөгөөнд туссан бэ?
 - Цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээ, түүнд тулгуурласан төлөвлөгөөг боловсруулахад орон нутгийн төлөөлөл оролцдог уу?
 - Хэрэв тийм бол тэдний оролцоо хэр идэвхтэй байдаг вэ?
 - Орон нутгийн байгууллага, хүмүүсийн ямар санаа, хүсэлт танай төлөвлөгөөнд туссан бэ?
 - Хэрэв үгүй шалтгаан нь юу вэ?
 - Ирэх жилийн төлөвлөгөөнд зайлшгүй тусгах шаардлагатай зүйлийг хэлнэ үү.
 - Цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээнд ашиглаж буй хэрэгслийг сайжруулах талаар та бүхэн юу зөвлөх вэ?

2.6. Хичээлд ажиглалт хийх хуудас

Багшийн хичээл, хөгжүүлэх ажилд сууж, ажиглалт хийхдээ дараах зүйлийг анхаарч ажиллаарай.

Та юу хийх вэ?

1. Ажиглах зүйлсийг сайтар ойлгох хэрэгтэй.
2. Цагтаа ир! (хичээл эхлэхээс 15 минутын өмнө ирсэн байна).
3. Ажиглалт хийх хичээл, бүлэг, багшийн нэрийг баттай болгоно уу.
4. Хичээлийг эхлэхээс авахуулаад дуустал бүхэлд нь ажиглана.
5. Ажиглаж буй бүх зүйлээ(сонсч, харсан болгоноо) тэмдэглэж аваарай.
6. Тэмдэглэлийг аль болох дэлгэрэнгүй хийх бөгөөд, хүснэгтийг яаран бөглөхгүй.
7. Хүүхдүүд тоглох, даалгавар гүйцэтгэх үед дундуур нь явж, тэд юуг хэрхэн хийж байгааг ажиглаарай (багш энэ үед бас юу хийж байгааг давхар ажиглавал сайн).
8. Хичээл дууссаны дараа ажиглалтын хуудсыг бөглөнө. Тэгэхдээ тухайн бодомж илэрсэн бол инээмсэглэж буй, илрээгүй бол ердийн, эсрэг тохиолдолд буюу сөрөг шинж илэрсэн бол ууртай нүүрний зураг бүхий баганы харгалзах мөрөнд тэмдэглэгээ хийнэ.
9. Ажиглалтын хуудсыг бөглөхийн өмнө юуг харж, сонссоноо эргэцүүлэх цаг гаргаарай.
10. Хичээлд ажиглалт хийх боломж олгосонд багшид баярласнаа хэлээрэй.

Та юу хийж болохгүй вэ?

1. Хичээлийн явцад багштай ярилцаж болохгүй (хэдийгээр багш завтай, боломжтой харагдаж байсан ч)
2. Багш, хүүхдүүдийн хийж буй зүйлд хамрагдаж болохгүй (аль болох харагдахгүй, анзаарагдахгүй байхыг хичээнэ)
3. Хүүхдүүдийн анхаарлыг сарниулж болохгүй.
4. Хичээл дээр ажиглалтын хуудсыг бүгдийг нь бөглөхийг оролдож болохгүй.
5. Хичээлийг ажигласан багшид шүүмжилсэн өнгө аястай санал сэтгэгдэл өгөхийг хориглоно.

Хүснэгт 5. Хичээлд ажиглалт хийх хуудас

Ажиглалт хийсэн сар, өдөр:	
Цаг:	
Цэцэрлэг:	
Багш:	
Бүлгийн дугаар ба хүүхдийн тоо:	
Хичээл/Хөгжүүлэх ажлын сэдэв:	
Хичээл/Хөгжүүлэх ажлын зорилтууд:	
Ажиглагчийн нэр:	

Ажиглах зүйл				Таны санал/тэмдэглэл
1. Багш хүүхдийн харилцаа ба танхимын менежмент:				
1. Багш хүүхдүүдэд хүндэтгэлтэй, хүүхэд төвт байр сууринаас хандсан.				
2. Багш хүүхдүүдийн харааны түвшингөөс харилцаж байна.				
3. Багш бүлгээр ажиллахыг санал болгож, анги танхимд эерэг уур амьсгалыг бүрдүүлсэн.				
4. Багш хүүхдүүдийг асуулт асуухыг өдөөж, идэвхжүүлж байна.				
5. Багш бүх хүүхдэд сонсох боломж олгосон.				
6. Багш үүссэн нөхцөл байдлыг (тухайлбал, хүүхдүүд шуугих, нэгийгээ түлхэх, тоглоом, бусад зүйлийг булаацалдах г.м) мэргэжлийн түвшинд зохицуулж, шийдэж байна.				
7. Багш хүүхэд бүрийн суралцах хэв шинж, арга барилын ялгаатай байдалд мэдрэмжтэй хандаж байна.				
8. Багш хүүхдүүдийн идэвхтэй оролцоонд талархлаа илэрхийлж, дараагийн хичээл дээр хэрхэн үргэлжлүүлэхийг хэлсэн.				
9. Хичээл цагтаа эхэлж, цагтаа дууссан.				
10. Багш хичээлийн цагийг үр дүнтэй ашигласан. (цаг үрээгүй)				
2. Агуулгын мэдлэг:				
11. Багшийн хичээлийн агуулгын мэдлэг сайн байсан.				
12. Багш агуулгатай холбоотой үг хэллэгийг зөв, тод хэлж, хүүхдүүдэд мэдэхгүй, шинэ үгийн утгыг тайлбарлаж өгсөн.				
13. Багш орон нутгийн амьдралын жишээнээс иш татаж байв.				
14. Багш шаардлагатай тохиолдолд хүүхдүүдийн алдаа, буруу хариултыг ажиглаж, засч залруулж байв.				
15. Агуулгатай холбоотой хүүхдийн тавьсан асуултад багш тодорхой, ойлгомжтой хариулж байв.				
3. Заах арга ба хүмүүжлийн эерэг аргын хэрэглээ:				
16. Багш хичээлийн сэдэв ба гол зорилтуудыг маш тодорхой тайлбарласан (зорилт-үр дүн нь юу болохыг мэдээлэх замаар).				
17. Багшийн заавар, удирдамж нь тодорхой байсан. Удирдамжийг хүүхэд бүр(ялангуяа, хөгжлийн бэрхшээлтэй, хэл, соёлын ялгаатай г.м хүүхэд)ойлгосон эсэхийг лавлан асууж байв.				

Ажиглах зүйл				Таны санал/тэмдэглэл
18. Багшийн яриа тодорхой, хүүхдүүдийн мэдвэл зохих гол зүйлийг тодотгож байв.				
19. Багш идэвхтэй сургалтын олон янзын аргыг хэрэглэсэн. (тухайлбал, бүлгийн ажил, дүрийн тоглолт г.м).				
20. Багш хүүхдүүдэд өөрөө бие даан хийх, сурах болон бусад нөхдөөсөө тусламж авах цаг өгч, боломж (орон зай, талбай) олгосон.				
21. Багш хичээл дээр хүүхдүүдэд туршлагаа солилцох, өөрсдийн алдаан дээрээ сурах боломжийг олгосон.				
22. Багш хүүхдийн хувийн хэрэгцээг харгалзаж байсан (тухайлбал, тухайн хүүхэд эсвэл жижиг бүлэгт тусгай даалгавар өгч, үүрэг гүйцэтгүүлэх, дахин тайлбарлах, зураг дүрс харуулах г.м).				
23. Багш сонсгох, үзүүлэн таниулах, бодит хэрэглэгдэхүүн, тоглоом болон мэдээлэл харилцааны технологийг оновчтой сонгож чадсан.				
24. Слайд, зураг, чихмэл, тоглоом сургалтын бусад материалууд нь хэрэглэхэд хялбар, суралцах үйл явцыг дэмжсэн байв.				
25. Багш хичээл (хөгжүүлэх ажил) тавьсан зорилтондоо хүрсэн эсэхийг хүүхдүүдийн байр сууринаас дүгнэсэн.				
26. Хүүхдүүдийн сурсан зүйл нь суралцах зорилтуудтай холбоотой байв.				
4. Суралцах, хөгжих орчин:				
27. Сандал, ширээ нь бүх хүүхдэд хүртээмжтэй байв.				
28. Тоглоом, хэрэгсэл нь бүх хүүхдэд хүртээмжтэй байв.				
29. Бие бялдрын хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд тоглоом, үйл ажиллагаанд оролцох боломжтой байв.				
30. Охид, хөвгүүд тоглоом, үйл ажиллагаанд адил тэгш оролцов.				
31. Охидууд зарим үед удирдах дүрд тоглов.				
32. Багш нутгийн хэлний аялгууг харгалзаж байв.				
33. Сургалтын зарим материал нь угсаатны цөөнхийн бүлэгт хамаарагдах хүүхдүүдэд сонирхолтой байв.				
34. Амьтдын тухай үлгэрт хүйсийн тэгш харьцааг илэрхийлсэн байв.				

Ажиглах зүйл				Таны санал/тэмдэглэл
35. Тоглоом, наадгай, сургалтын хэрэглэгдэхүүн нь эрүүл ахуйн шаардлага хангасан байв.				
5. Хичээлийн уялдаа холбоо:				
36. Багш хичээлийн сэдвийг хүүхдүүдийн амьдралын туршлагатай холбож өгсөн.				
37. Багш хичээлийн сэдвийг бусад хичээлээр үзсэн зүйлтэй холбож өгсөн (жишээ нь, тоо тоолол, үг хөгжил).				
38. Багш хичээлийн сэдвийг эрүүл аж төрөх, хүрээлэн буй орчноо хайрлах эерэг хүмүүжилтэй холбож өгсөн.				

Ерөнхий үнэлгээ:
Давуу тал:
-
-
Сул тал:
-
-
Цаашид сайжруулах боломж:
-
-
Санал (Цаашид мэргэжил дээрээ өсч хөгжих үүднээс):
-
-
-

2.7. Цэцэрлэгийн удирдлагаас авах үнэлгээний хуудас

Та цэцэрлэгийнхээ бодит байдлыг өгөгдсөн бодомжуудын санаатай хэр ойр байгаагаар баримжаалж хариултыг сонгоно уу. Хариулах боломжгүй, юу гэж хариулахаа сайн мэдэхгүй бол “Х” буюу мэдэхгүй гэсэн баганы харгалзах мөрөнд тэмдэглэгээ хийгээрэй. Сэтгэл дундуур байгаа хариултдаа тайлбар бичвэл сайн. Таны хариулт бодитой байхын хэрээр үйл ажиллагаагаа цаашид сайжруулах санаа, арга замыг хамтдаа олох тул аль болох бодитой, үнэн зөв хариулахыг хичээгээрэй.

Хүснэгт 6. Цэцэрлэгийн удирдлагаас авах үнэлгээний хуудас

Манай цэцэрлэгийн менежмент	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
1. Манай цэцэрлэгийн алсын хараа хүүхэд бүрийн эсэн мэнд амьдрах, хамгаалуулах, хөгжих, оролцох эрхээ эдлэх ая тухтай орчныг бүрдүүлж, хөгжүүлэхэд чиглэдэг.					
2. Манай цэцэрлэгийн эрхэм зорилго нь сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээг хүүхэд бүрд тэгш, хүртээмжтэй, чанартай хүргэхэд оршдог.					
3. Манай цэцэрлэг хүүхдийн эрх, хамгааллын болон аюулгүй байдлыг хангах бодлого баримталдаг.					
4. Манай цэцэрлэг хоол тэжээлийн тусгай хөтөлбөртэй.					
5. Цэцэрлэгээ хөгжүүлэх бодлого, төлөвлөгөөг боловсруулахад багш нар, эцэг эхийн төлөөлөл оролцон, боловсруулж, нээлттэй хэлэлцдэг.					
6. Манай цэцэрлэгийн хүүхдэд ээлтэй бодлого, үйл ажиллагаандаа мөрддөг дүрэм журам нийтэд нээлттэй, ойлгомжтой, хүртээмжтэй байдаг.					
7. Манай цэцэрлэг бодлого, дүрэм журмыг сурталчлах олон төрлийн ажлыг зохион байгуулдаг.					

8. Манай цэцэрлэг тэгш хүртээмжтэй, хүүхдэд ээлтэй орчин бүрдүүлж, хүүхэд бүрийг хөгжүүлэхэд тохиолдож буй бэрхшээл, түүнийг шийдвэрлэх арга замыг тодорхойлж цэцэрлэгийнхээ бодлого, үйл ажиллагаанд өөрчлөлт оруулдаг.					
9. Манай цэцэрлэг хамран сургах тойргийнхоо сургуулийн өмнөх насны бүх хүүхдийг судалдаг.					
10. Бид судалгаанд түшиглэн үндсэн болон хувилбарт сургалтыг хэрхэн зохион байгуулахаа төлөвлөдөг.					
11. Манай цэцэрлэг хүүхдүүдийг боловсролд тэгш хамруулах асуудлаар мэргэжлийн болон олон нийтийн байгууллагуудтай хамтран ажилладаг.					
12. Манай цэцэрлэг төсвийн төлөвлөлтийг байгууллагын суурь мэдээлэлд үндэслэн боловсруулж, нээлттэй хэлэлцдэг.					
13. Манай цэцэрлэг төсвийн гүйцэтгэлийг нээлттэйгээр мэдээлж тайлагнах ажлыг тогтмол зохион байгуулдаг.					
14. Манай цэцэрлэг нь өөрийн болон хөндлөнгийн үнэлгээг хийж, үр дүнг үйл ажиллагаандаа ашигладаг.					
15. Бид цэцэрлэгийнхээ үйл ажиллагааг багш ажилчид, эцэг эхэд тогтмол тайлагнадаг.					
16. Манай цэцэрлэг багш ажилчдын хөгжлийг дэмжин, тусалдаг.					
17. Цэцэрлэгээс сургалтын хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд хяналт шинжилгээ, явцын үнэлгээ хийж, багшид зөвлөгөө өгдөг.					
18. Цэцэрлэг үйл ажиллагаагаа хүүхэд бүрийн хөгжил, төлөвшлийг эрхэмлэсэн өдрийн дэглэмийн дагуу явуулдаг.					

Манай цэцэрлэгийн орчин	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
19. Манай цэцэрлэг бие даасан, зориулалтын барилгатай.					
20. Манай цэцэрлэгийн эдэлбэр газар, бүлэг бүрд зориулсан талбайтай.					
21. Манай цэцэрлэгийн эдэлбэр газар нэг хүүхдэд 7.2м ² –аар тооцсон биеийн тамирын талбайтай.					
22. Манай цэцэрлэгийн эдэлбэр газар 1.6 м-ээс өндөргүй хашаагаар хүрээлүүлсэн.					
23. Манай цэцэрлэг авто замаас 50м, орчныхоо гудамж замаас 25м хол зайтай байрладаг.					
24. Манай цэцэрлэгийн бүлгүүд хүлээн авах, тоглох, унтах болон ариун цэврийн (бие засах газар) өрөөнүүдтэй.					
25. Манай цэцэрлэгийн барилга нэг хүүхдэд 5.6 м ² талбай ногдохоор төлөвлөгдсөн.					
26. Манай цэцэрлэг нэг суудалд 2м ² талбай ногдох хөгжмийн танхимтай.					
27. Манай цэцэрлэгийн шат 1.2 м өндөр хаалт, хамгаалалттай.					
28. Манай цэцэрлэгийн шатны сараалж хэсэг хүүхдэд зориулсан 0.5 м өндөр тусгай бариултай.					
29. Манай цэцэрлэгийн хүүхдийн ариун цэврийн өрөө 0.8x75 м хэмжээтэй кабин, 1.2 м өндөр тусгаарлах самбартай.					
30. Манай цэцэрлэг бүлгүүдийн ариун цэврийн өрөөний суултуурыг охид, хөвгүүдээр ялгаж тэмдэгжүүлсэн.					
31. Манай цэцэрлэг хүүхдэд зориулсан угаагуурыг гурван талаас нь ашиглахаар тооцож байрлуулсан.					

32. Манай цэцэрлэгийн бүх өрөө тасалгааны цахилгаан дамжуулагч далд байрласан.					
33. Манай цэцэрлэг цахилгаан залгуур, гэрлийн унтраалгыг шалны төвшнөөс 1.8 м өндөрт байрлуулсан.					
34. Манай цэцэрлэгийн байгалийн гэрэлтүүлгийн тусгалтай өрөөнд агааржуулах салхивч, тотгон гэгээвч буюу бусад төхөөрөмж бий.					
35. Манай цэцэрлэгийн цэвэр, бохир усны систем стандартын дагуу хийгдсэн.					
36. Манай цэцэрлэгийн бүлгийн сандал, ширээ, ор бусад тавилга нь хүүхдийн нас биеийн онцлогт тохирсон.					
37. Манай цэцэрлэгийн тоглоом наадгай нь хүүхдийн сонирхол, хэрэгцээнд нийцсэн.					
38. Манай цэцэрлэгийн тоглоом наадгай нь ганцаараа болон бүлгээр тоглоход хүрэлцээтэй.					
39. Манай цэцэрлэгийн тоглоом наадгай нь эрүүл ахуй, аюулгүй байдлын шаардлага хангасан.					
40. Манай цэцэрлэг бүлгийн зохион байгуулалтыг хүйсийн тэнцвэртэй бүрдүүлсэн.					
41. Манай цэцэрлэгийн охид, хөвгүүд сургалтын хэрэглэгдэхүүн, тоглоомыг адил тэгш хэрэглэх боломжтой.					
42. Манай цэцэрлэг хашаан доторх худаг хогийн сав, муу усны сав, бие засах газрыг таглаж битүүмжилсэн.					
43. Манай цэцэрлэг анги танхимын тавилга хэрэгслийг хөдөлгөөнгүй тогтвортой байрлуулсан.					
44. Манай цэцэрлэг нь цэвэрлэгээний химийн бодис, ариун цэврийн хэрэгслийг хүүхдийн гар хүрэхээрүй газар байрлуулсан.					

45. Манай цэцэрлэг хоол хүнснийхээ хэрэгсэл, сав суулганы хадгалалт ариун цэврийн шаардлагыг хангаж ажилладаг.					
46. Манай цэцэрлэг хүүхдийн гэрийн хаяг, эцэг эх, асран хамгаалагчийн ажлын газрын талаарх мэдээллийн сантай.					
47. Манай цэцэрлэг өвчтэй хүүхдийг тусгаарлах өрөөтэй.					
48. Цэцэрлэг гадна талбайн тоглоом бусад тоног төхөөрөмжийн аюулгүй байдлыг хангасан.					
49. Манай цэцэрлэг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн онцлогт нийцсэн тусгай тоноглолтой (налуу шат гэх мэт).					
50. Манай цэцэрлэг нь хоол хүнс хадгалах, бэлтгэх, боловсруулах өрөөтэй.					
51. Бид түргэн гэмтэх хүнсний бүтээгдэхүүн хадгалах хөргөх төхөөрөмжтэй.					
52. Манай цэцэрлэгийн гал тогооны хэрэгслүүд аюулгүй ажиллагааны тэмдэг тэмдэглэгээтэй.					

Бидний үйлчилгээний хүртээмж ба чанар	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
53. Манай цэцэрлэг бүх хүүхдэд суралцах, хөгжих үйл ажиллагаанд оролцох боломжийг адил тэгш олгодог.					
54. Бид хүүхэд бүрийн хувийн онцлог, хэрэгцээнд мэдрэмжтэй ханддаг.					
55. Манай цэцэрлэгт мэргэжлийн багш нар ажилладаг.					
56. Манай цэцэрлэгийн багш нар өнгөрсөн болон энэ хичээлийн жилд бага насны хүүхдийг СӨБ-д тэгш хамруулан сургах, хүүхдийн эрүүл мэнд, хөгжил, хамгааллын чиглэлээр мэргэжил дээшлүүлэх сургалтад бүрэн хамрагддаг.					
57. Манай цэцэрлэгийн сургалтын хөтөлбөр хүүхэд бүрийн сурах боломжид нийцсэн (уян хатан зохицуулах боломжтой).					
58. Бид сургалтандаа хүүхэд төвтэй сургалтын аргуудыг хэрэглэдэг.					
59. Манай цэцэрлэгийн багш, ажилчид хүмүүжлийн эерэг аргуудыг үйл ажиллагаандаа хэрэглэдэг.					
60. Бид хүүхэд бүрийн онцлогийг мэдэрч, ганцаарчилж ажиллахыг эрмэлздэг.					
61. Бид хүүхдүүдийн бие биенээсээ болон хамтран ажиллаж суралцах үйлийг дэмждэг.					
62. Бид хүүхдийг сонирхлоор нь, өөрийнх нь хир чадлаар аливаа үйл ажиллагаанд оролцуулдаг.					
63. Манайболон суралц цэцэрлэг өдөр тутмын үйл ажиллагаандаа хүүхэд хамгааллын бодлого/журмыг мөрддөг.					

Бидний үйлчилгээний хүртээмж ба чанар	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
					
64. Манай цэцэрлэг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан тусгай хөтөлбөр төлөвлөгөөтэй.					
65. Манай цэцэрлэгт хөгжлийн болон сурах бэрхшээлтэй хүүхдүүд жирийн хүүхдийн адил хамрагддаг.					
66. Манай цэцэрлэг хүүхдийг тэжээллэг чанартай эрүүл, аюулгүй хоол хүнсээр хангадаг.					
67. Манай цэцэрлэг жингийн алдагдалтай хүүхдийг нэмэгдэл хоол хүнсээр хангадаг.					

Манай эцэг эхчүүдийн оролцоо, хамтын ажиллагаа	Тийм	Ер нь тийм, сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
					
68. Манай цэцэрлэгийн зөвлөлийн бүрэлдэхүүн хүйсийн тэнцвэрийг хангасан.					
69. Цэцэрлэгийн зөвлөлд манай нутгийн үндэсний цөөнхийн төлөөлөл байдаг.					
70. Манай цэцэрлэг хамран сургах тойргийн гэр бүл, олон нийтийн бүлэг, байгууллагын талаарх судалгаатай.					
71. Манай цэцэрлэг хамтын ажиллагааны төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд бүлгийн бүх гишүүдийг татан оролцуулдаг.					
72. Манай цэцэрлэг хамт олон, эцэг эх, нийгмийн бусад гишүүдийн бие биесээ танин ойлгох нөхцөлийг бүрдүүлж чаддаг.					
73. Манай цэцэрлэг гэр бүлтэй хамтран ажиллахад янз бүрийн арга хэрэгслийг ашигладаг.					
74. Манай цэцэрлэг СӨН-ны хүүхэдтэй эцэг эхтэй (цэцэрлэгт хүүхэд нь хамрагдсан болон хамрагдаагүй) хамтран ажиллах үйл явцыг үнэлж, идэвхжүүлдэг.					
75. Манай цэцэрлэг эцэг эхтэй уулзах уулзалтын өрөөтэй.					
76. Манай цэцэрлэг нь эцэг эхэд зориулан хүүхдийнхээ хөгжлийг дэмжих сургалтуудыг зохион байгуулдаг.					
77. Манай цэцэрлэг эцэг эхийн санал, хүсэлт, үнэлгээ дүгнэлтийг үйл ажиллагааны төлөвлөлтдөө тусган хэрэгжүүлж ажилладаг.					

Манай эцэг эхчүүдийн оролцоо, хамтын ажиллагаа	Тийм	Ер нь тийм, сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
78. Цэцэрлэгийн эцэг эхийн зөвлөл нь бусад байгууллагатай хамтран ажиллах ажлын төлөвлөгөө боловсруулан ажилладаг.					
79. Манай цэцэрлэгийн эцэг эх, асран хамгаалагчид багшид туслах, орчны аюулгүй байдлыг хангах, сургалтын үйл ажиллагаанд эд материалын (санхүүгийн) болон арга зүйн үзүүлдэг.					
80. Манай цэцэрлэг нь эцэг эхтэй гурвалсан гэрээ байгуулж ажилладаг.					
81. Манай цэцэрлэгийн эцэг эх, асран хамгаалагчид нь багшид хүүхдийнхээ хувийн онцлог, хөгжлийн талаар мэдээлэл өгч, санал бодлоо солилцдог.					

Манай орон нутаг, олон нийтийн дэмжлэг, хамтын ажиллагаа	Тийм	Ер нь тийм, сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
82. Бид орон нутгийн байгууллага, иргэдийн сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээний талаарх санал бодлыг асуулга, санал хүсэлтийн хайрцаг, булан, цахим болон бусад хэлбэрээр хүлээн авдаг.					
83. Цэцэрлэгээс орон нутгийн үндэсний цөөнхийн (казак, тува г.м) хэл дээр мэдээлэл гаргадаг.					
84. Манай цэцэрлэг үндэсний болон олон улсын байгууллагатай хамтран ажилладаг.					
85. Манай цэцэрлэг нь хамран сургах тойргийн хороо, сургууль, цагдаа, өрхийн эмнэлэг, халамжийн байгууллагуудтай хамтран ажилладаг.					
86. Манай цэцэрлэг “Цэцэрлэг хөгжүүлэх сан” ажиллуулдаг.					
87. Манай цэцэрлэг нь үндэсний хэмжээний болон орон нутгийн чанартай төсөл хөтөлбөрүүдэд хамрагддаг.					
88. Манай цэцэрлэг нь олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр үйл ажиллагаагаа сурталчилдаг.					
89. Манай цэцэрлэг нь хүүхдийн эрх ашгийг хамгаалдаг, дэмждэг байгууллагуудтай хамтран ажилладаг.					

Бидний манлайлал ба оролцоо	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
90. Манай орон нутагт бага насны хүүхдийн хөгжил, хамгаалалтай холбоотой асуудлыг шийдвэрлэхэд бид хошуучлан оролцдог.					
91. Манай цэцэрлэг орон нутагтаа хүүхдэд ээлтэй гэр бүл, байгууллага (цэцэрлэг, сургууль г.м), орон нутаг (баг, хороо, сум, дүүрэг)-ийг хамтдаа хөгжүүлэх санаачилга гаргадаг.					
92. Манай орон нутагт бага насны хүүхдийн хөгжлийн чиглэлээр хамтарсан баг (багш, эцэг эхийн төлөөлөл, эмч, орон нутгийн захиргааны болон хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллагын төлөөлөл бүхий) бий.					
93. Манай цэцэрлэгийн багш, ажилчид, бага насны хүүхэд бүрд хүртээмжтэй, чанартай үйлчилгээг хэрхэн үзүүлэх үйлийг үлгэрлэн харуулж чаддаг.					
94. Манай цэцэрлэг өнгөрч буй хичээлийн жилд сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдаж чадаагүй хүүхдүүдэд хүрч үйлчлэх шинэ арга зам, хэлбэрийг туршиж, үр дүнд хүрсэн.					
95. Манай цэцэрлэгийн багш ажилтнууд тэгш хамран сургахуй, хүүхдийн эрүүл, аюулгүй, тав тухтай орчин бүрдүүлэх чиглэлээр шинэ санаачилга гаргаж, хэрэгжүүлдэг.					
96. Манай сум/дүүргийн хувийн хэвшлийн байгууллага цэцэрлэгийн хүүхдэд ээлтэй орчны санаачилгыг дэмждэг.					

Миний санал:

1/ Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд бүх хүүхдийг тэгш хамрахын тулд бодлогын түвшинд зайлшгүй шийдвэрлэх чухал асуудлууд гэвэл:

1. _____
2. _____
3. _____

2/ Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд бүх хүүхдийг тэгш хамрахын тулд орон нутгийн түвшинд зайлшгүй шийдвэрлэх чухал асуудлууд бол:

1. _____
2. _____
3. _____

3/ Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд бүх хүүхдийг тэгш хамрахын тулд байгууллага, хамт олны хийх нэн чухал ажлууд гэвэл:

1. _____
2. _____
3. _____

4/ Багш нарын үйл ажиллагаанд хамгийн түрүүнд хийх шаардлагатай ажил бол:

- _____
- _____

5/ Эцэг эх, асран хамгаалагчдын цэцэрлэг, хамт олноос хамгийн ихээр хүсэн хүлээдэг зүйлийг дурдвал:

- _____
- _____

6/ Хүүхдэд аюулгүй, хамгаалагдсан орчин бүрдүүлэхэд шийдвэрлэвэл зохих асуудлууд гэвэл:

- _____
- _____

7/ Сургуулийн өмнөх боловсролын хүртээмжийг нэмэгдүүлэх албан ёсны үйлчилгээний нэг хэлбэрийг санал болго гэвэл:

2.8. Цэцэрлэгийн удирдлагатай хийх ганцаарчилсан ярилцлагын асуулт

(Цэцэрлэгийн эрхлэгч, арга зүйч хамрагдана)

1. Таны бодлоор, өнгөрсөн хугацаанд танай цэцэрлэг хүүхдэд ээлтэй болох чиглэлээр ямар амжилтад хүрсэн бэ?
2. Танай цэцэрлэгийн тэргүүлэх зорилго юу байв? Үүнд хүрэхийн тул та бүхэн ямар саад бэрхшээлийг даван туулсан бэ? Хэн, ямар дэмжлэг үзүүлж байв?
3. Өнөөдөр цэцэрлэгийн үйл ажиллагаа юунд чиглэж/төвлөрч байна вэ?
4. Танай цэцэрлэг хүүхдийг учирч болзошгүй эрсдэлээс хамгаалсан (бие бялдар, эрүүл мэнд, сэтгэл санааны хувьд) ямар бодлого баримталж байна вэ? Ямар журмыг мөрдөж ажилладаг вэ?
5. Бага насны хүүхдийг СӨБ-д тэгш хамруулах тулд ямар арга хэмжээ авч байна вэ?
6. Эмзэг бүлгийн, хүнд нөхцөлд амьдарч байгаа, үйлчилгээнээс алслагдсан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдийг СӨБ-д тэгш хамрахад ямар саад бэрхшээл тохиолдож байна вэ? Тэдгээрийг хэрхэн шийдвэрлэж байна вэ?
7. Эцэг эх, асран хамгаалагчдыг хүүхэдтэй холбоотой шийдвэр гаргах үйл явцад хэрхэн оролцуулдаг вэ?
8. Хүүхэд бүрд нийгмийн суурь үйлчилгээг тэгш, хүртээмжтэй, чанартай хүргэхэд чиглэсэн ажил үйлчилгээг ямар байгууллага, хүмүүстэй хамтран хэрэгжүүлж байна вэ?
9. Цэцэрлэг хүүхдэд ээлтэй болоход орон нутаг хэр дэмжиж тусалдаг вэ? Цаашид хоёр талаас юуг анхаарах хэрэгтэй вэ?
10. Танай хамт олон орон нутгийнхаа бага насны хүүхдийн хөгжил, хамгаалал, эрүүл мэндтэй холбоотой асуудлыг шийдвэрлэхэд хэр оролцдог вэ?
11. Цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээ, түүнд тулгуурласан төлөвлөгөөг боловсруулахад орон нутгийн төлөөлөл оролцдог уу?
 - Хэрэв тийм бол тэдний оролцоо хэр идэвхтэй байдаг вэ?
 - Орон нутгийн байгууллага, хүмүүсийн ямар санаа, хүсэлт танай төлөвлөгөөнд туссан бэ?
 - Хэрэв үгүй шалтгаан нь юу вэ?
12. Ирэх жилийн төлөвлөгөөнд зайлшгүй тусгах шаардлагатай зүйлийг хэлнэ үү.
13. Та цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээнд ашиглаж буй арга, хэрэгслийг сайжруулах талаар юу зөвлөх вэ?

2.9. Баримт бичигт дүн шинжилгээ хийх хуудас

Цэцэрлэг нь бодлого, үйл ажиллагаанд мөрдөх журам, хурал, уулзалтын тэмдэглэл, багш, ажилтнуудад зориулсан санамж, мөн тэдний хөтөлдөг баримт бичиг, сургуулийн өмнөх насны хүүхдийн бүрд гэл, тайлан гэх мэт олон төрлийн баримт бичигтэй. Эдгээр баримт бичигтэй танилцах үндсэн дээр цэцэрлэгт нөхцөл байдал ямар байна, ямар арга хэмжээг, ямар түвшинд хэрэгжүүлж байна гэх мэтээр үнэлгээг хийнэ.

Хүснэгт 7. Баримт бичигт дүн шинжилгээ хийх хуудас

№	Уншиж танилцах баримт бичгүүд	Тодруулах зүйл
1	Цэцэрлэгийн зорилго - Эрхэм зорилго - Алсын хараа - Ойрын хугацааны тэргүүлэх зорилго	<ul style="list-style-type: none"> ■ СӨБ-ын үйлчилгээний хүртээмж, чанарыг сайжруулахад чиглэсэн байдал ■ Үнэлгээний багийн хийсэн дүгнэлт, санал зөвлөмж ■ Судалгааны үр дүнгийн хэрэглээ, судалгаанд тулгуурлан гаргасан шийдвэр.
2	Цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээний тайлан - Үнэлгээний тайлан - Тайланг хэлэлцсэн хурлын тэмдэглэл	
3	Судалгаа - Хамран сургах тойргийн сургуулийн өмнөх насны хүүхдийн дэлгэрэнгүй бүрд гэл, судалгаа - Цэцэрлэгт хамрагдсан хүүхдүүдийн суурь судалгаа (эрүүл мэндийн ба хөгжлийн) - Хичээл, хөгжүүлэх үйл ажиллагааны явцын ба үр дүнгийн судалгаа - Хүүхдийн хөгжлийн үнэлгээний хавтас - Судалгааны үр дүнг хэлэлцсэн хурлын тэмдэглэл	
4	Төлөвлөгөө - Хэтийн ажлын төлөвлөгөө - Жилийн ажлын төлөвлөгөө - Улирлын ажлын төлөвлөгөө - Цаг үеийн ажлын төлөвлөгөө - Багш нарын мэргэжил дээшлүүлэх төлөвлөгөө - Эцэг эхтэй ажиллах ажлын төлөвлөгөө - Эрүүлжүүлэх, чийрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө	<ul style="list-style-type: none"> ■ Хүүхдийн эрүүл, аюулгүй, хөгжих орчин, өрх гэр бүлийн таатай орчин, хүүхдийн эрүүл мэнд, боловсрол, халамж, хамгааллын үйлчилгээний асуудлыг тусгаж, хэрэгжүүлсэн байдал
5	Мөрдөж буй дүрэм, журам - Цэцэрлэгийн дүрэм - Цэцэрлэгийн дотоод журам - Дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулах журам - Аюул осолгүй үйл ажиллагааны дүрэм - Дотоод халдвараас урьдчилан сэргийлэх журам - Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуйн ажлыг зохион байгуулах журам - Хөдөлмөрийн маргаан таслах комиссын дүрэм - Ажлын байрны тодорхойлолт - Хөдөлмөрийн гэрээ гм.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Дүрэм, журмын хэрэгжилт, үйл ажиллагааны эерэг дадал хэвшил болсон байдал

6	Сургалтын хөтөлбөр - Багш нар хамтран боловсруулсан хөтөлбөр - Хөтөлбөр, төлөвлөгөөг хэлэлцсэн хурлын тэмдэглэл, багш нарт өгсөн зөвлөгөө - Багш нарын хичээлд суусан тэмдэглэл	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Хөтөлбөрийн зорилтуудын биелэлт ▪ Хөтөлбөрийн шинэчлэл
7	Төсөв санхүү - Төсөвлөлт, тайлан	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Төсвийн төсөвлөлт ▪ Зарцуулалт, хяналт ▪ Тайлагнал

2.10. Цэцэрлэгийн орчинд ажиглалт хийх хуудас

Цэцэрлэгийн орчинд ажиглалт хийхдээ дараах зүйлийг анхаарч ажиллаарай.

Та юу хийх вэ?

1. Ажиглах зүйлсийг сайтар ойлгох хэрэгтэй.
2. Өглөөний хүлээн авалтаас оройн үдэлтийг дуустал бүх үйл явцыг ажиглана.
3. Ажиглаж буй бүх зүйлээ(сонсч, харсан болгоноо) тэмдэглэж аваарай.
4. Тэмдэглэлийг аль болох дэлгэрэнгүй хийгээрэй.
5. Хүүхдүүдийг өглөө багш нар хүлээж авахаас орой тарах хүртэл тухайн өдрийн бүхий л үйл ажиллагааг, орчны хамт ажиглана.
6. Ажиглалт хийх явцдаа ажиглалтын хуудсыг бөглөнө. Тэгэхдээ тухайн бодомж илэрсэн бол инээмсэглэж буй, илрээгүй бол ердийн, эсрэг тохиолдолд буюу сөрөг шинж илэрсэн бол ууртай нүүрний зураг бүхий баганы харгалзах мөрөнд тэмдэглэгээ хийнэ.
7. Цэцэрлэгийн орчинд ажиглалт хийх боломж олгосонд эрхлэгчид баярласнаа хэлээрэй.

Та юу хийж болохгүй вэ?

1. Цэцэрлэгийн хэвийн үйл ажиллагаанд саад учруулж болохгүй.
2. Хүүхдүүдийн анхаарлыг сарниулж болохгүй.
3. Эрхлэгч, багш, ажилтнуудад шүүмжилсэн өнгө аястай санал сэтгэгдэл өгөхийг хориглоно.

Хүснэгт 8. Цэцэрлэгийн орчинд ажиглалт хийх хуудас

Ажиглалт хийсэн сар, өдөр:	
Ажиглалт хийсэн орчин (гадаад орчин, анги танхим, биеийн тамирын заал, бие засах газар, гал тогоо г.м):	
Цэцэрлэг:	
Ажиглагчийн нэр:	

Ажиглах зүйл				Таны санал/тэмдэглэл
1. Хүүхэд, эцэг эхтэй харилцаж буй байдал:				
1. Багш, ажилтнууд хүүхэдтэй эелдэг, тэдний харааны төвшингөөс харилцаж байна.				

Ажиглах зүйл				Таны санал/тэмдэглэл
2. Багш нар эцэг эхтэй мэндэлж, эелдэг харилцаж байна.				
3. Багш, ажилтнууд хүүхдийг анхааралтай сонсож байна.				
4. Багш эцэг эхийг анхааралтай сонсож, тавьсан асуултад нь төвөгшөөхгүй хариулж байна.				
5. Багш, ажилтнууд өөр хоорондоо эелдэг харилцаж байна.				
2. Хүүхдэд ээлтэй орчин:				
6. Цэцэрлэг авто замаас 50м, орчныхоо гудамж, замаас 25м зайд байрлаж байна.				
7. Цэцэрлэг нэг хүүхдэд 5,6м ² талбай ногдохоор, бие даасан зориулалтын барилгатай.				
8. Цэцэрлэгийн эдэлбэр газар 1.6 м-ээс өндөргүй хашаагаар хүрээлүүлсэн.				
9. Цэцэрлэгийн бүлгүүд хүлээн авах, тоглох, унтах болон ариун цэврийн /бие засах газар/ ерөөнүүдтэй байна				
10. Цэцэрлэгийн шат 1.2 м өндөр хаалт, хамгаалалттай.				
11. Цэцэрлэгийн шатны сараалж хэсэг хүүхдэд зориулсан 0.5 м өндөр тусгай бариултай.				
12. Хүүхдийн ариун цэврийн өрөө 0.8x75 м хэмжээтэй кабин, 1.2 м өндөр тусгаарлах самбартай.				
13. Бүлгүүдийн ариун цэврийн өрөөний суултуурыг охид, хөвгүүдээр ялгаж тэмдэгжүүлсэн байв.				
14. Цэцэрлэгийн бүх өрөө тасалгааны цахилгаан дамжуулагч далд байрласан.				
15. Цахилгаан залгуур, гэрлийн унтраалгыг шалны төвшнөөс 1.8 м өндөрт байрлуулсан.				
16. Гадаад болон дотоод орчны гэрэлтүүлгийн нөхцөл сайтар хангагдсан байна.				
17. Цэцэрлэгийн цэвэр, бохир усны систем стандартын дагуу хийгдсэн байна.				
18. Тоглоом наадгай нь эрүүл ахуй, аюулгүй байдлын шаардлага хангасан байв.				

Ажиглах зүйл				Таны санал/тэмдэглэл
19. Цэцэрлэг хашаан доторх худаг хогийн сав, муу усны сав, бие засах газрыг таглаж битүүмжилсэн байв.				
20. Анги танхимын тавилга хэрэгслийг хөдөлгөөнгүй тогтвортой байрлуулсан.				
21. Цэвэрлэгээний химийн бодис, ариун цэврийн хэрэгслийг хүүхдийн гар хүрэхээрүй газар байрлуулсан.				
22. Хоол хүнснийхээ хэрэгсэл, сав суулганы хадгалалт ариун цэврийн шаардлагыг хангаж ажилладаг.				
23. Гадна талбайн тоглоом бусад тоног төхөөрөмжийн аюулгүй байдлыг хангасан.				
24. Цэцэрлэг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн онцлогт нийцсэн тусгай тоноглолтой (налуу шат гэх мэт).				
25. Хоол хүнс хадгалах, бэлтгэх, боловсруулах өрөө байна.				
26. Түргэн гэмтэх хүнсний бүтээгдэхүүн хадгалах хөргөх төхөөрөмжтэй.				
27. Гал тогооны хэрэгслүүд аюулгүй ажиллагааны тэмдэг тэмдэглэгээтэй байв.				
28. Анги, хонгилд аюулгүйн гарцын зургийг байрлуулсан.				
29. Сандал, ширээ нь бүх хүүхдэд хүртээмжтэй байв.				
30. Тоглоом, хэрэгсэл нь бүх хүүхдэд хүртээмжтэй байв.				
31. Бие бялдрын хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд тоглоом, үйл ажиллагаанд оролцох боломжтой байв.				
32. Тоглоом, наадгай, сургалтын хэрэглэгдэхүүн нь эрүүл ахуйн шаардлага хангасан байв.				
3. Хичээл, хөгжүүлэх ажлууд:				
33. Хичээл, хөгжүүлэх ажлууд цагийн хуваарийн дагуу явагдаж байв.				
34. Өглөөний цугларалт, оройн таралт хуваарийн дагуу, эцэг эхэд хүндрэлгүй, хэвийн явагдаж байв.				

Ерөнхий үнэлгээ:
Давуу тал: - -
Сул тал: - -
Цаашид сайжруулах боломж: - -
Санал (Цаашид мэргэжил дээрээ өсч хөгжих үүднээс):
- - -

2.11. Орон нутгийн удирдлагаас авах үнэлгээний хуудас

Та сум/хорооныхоо цэцэрлэгийн бодит байдлыг өгөгдсөн бодомжуудын санаатай хэр ойр байгаагаар баримжаалж хариултыг сонгоно уу. Хариулах боломжгүй, юу гэж хариулахаа сайн мэдэхгүй бол “Х” буюу мэдэхгүй гэсэн баганы харгалзах мөрөнд тэмдэглэгээ хийгээрэй. Сэтгэл дундуур байгаа хариултдаа тайлбар бичвэл сайн. Таны хариулт бодитой байхын хэрээр цэцэрлэг үйл ажиллагаагаа цаашид сайжруулах санаа, арга замыг олох, хүүхдэд ээлтэй орон нутгийн хөгжилд хувь нэмрээ оруулах тул аль болох бодитой, үнэн зөв хариулахыг хичээгээрэй.

Хүснэгт 9. Орон нутгийн удирдлагаас авах үнэлгээний хуудас

Цэцэрлэгийн манлайлал	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				Х	
1. Манай сум/хороонд бага насны хүүхдийн хөгжлийн чиглэлээр хамтарч ажиллах баг бүрдсэн.					
2. Цэцэрлэг орон нутгийн бага насны хүүхдийн хөгжил, хамгаалал, эрүүл мэндтэй холбоотой асуудлыг шийдвэрлэхэд хошуучилж оролцдог.					
3. Цэцэрлэг хүүхдэд ээлтэй боловсролын үзэл санааг орон нутагтаа түгээн дэлгэрүүлэхэд цэцэрлэг гол үүрэг гүйцэтгэдэг.					
4. Цэцэрлэг сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, чанарыг сайжруулах чиглэлээр санаачлагатай ажилладаг.					

Манай орон нутаг, олон нийтийн дэмжлэг, хамтын ажиллагаа	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
				X	
5. Цэцэрлэг бага насны хүүхдүүдийг сургуулийн өмнөх боловсролд тэгш хамруулах асуудлаар орон нутгийн засаг захиргааны байгууллагатай хамтран ажилладаг.					
6. Цэцэрлэг ажлаа олон нийтэд тогтмол тайлагнадаг.					
7. Орон нутгийн засаг захиргааны байгууллагаас сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдаж чадаагүй хүүхдүүдэд хүрч үйлчлэхэд нь дэмжлэг үзүүлдэг.					
8. Манай нутгийн хувийн хэвшлийн байгууллагууд цэцэрлэгийн санаачлагыг дэмжин ажилладаг.					
9. Нутгийн иргэд цэцэрлэгээс орон нутгийн үндэсний цөөнхийн (казак, тува г.м) хэл дээр мэдээлэл гаргахад тусалдаг.					
10. Бид цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээний ажилд (судалгаа, тайлангийн хурал, уулзалт) оролцдог.					
11. Цэцэрлэгийн төсвийн төлөвлөлтийг хэлэлцэхэд бид оролцдог.					
12. Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөө боловсруулахад бидний саналыг тусгадаг.					

Миний сэтгэгдэл	Тийм	Ер нь тийм, гэхдээ сайжруулах шаардлагатай.	Үгүй	Мэдэхгүй	Тайлбар
					
13. Цэцэрлэг бага насны хүүхэд хөгжих ая тухтай орчинг бүрдүүлж чадсан.					
14. Цэцэрлэг хувилбарт сургалтыг оновчтой зохион байгуулдаг.					
15. Цэцэрлэг төсвөө үр ашигтай зарцуулдаг.					
16. Цэцэрлэг хүүхэд бүрийг сургуулийн өмнөх боловсролд тэгш хамрах, хүүхдэд ээлтэй орчин бүрдүүлэхтэй холбоотой эрх зүйн баримт бичгүүдийг үйл ажиллагаандаа сайн хэрэгжүүлдэг.					
17. Цэцэрлэг чадварлаг багш, ажилтнуудтай.					
18. Би цэцэрлэг ба орон нутгийн хамтын ажиллагаанд сэтгэл ханамжтай байна.					

Миний санал:

1/ Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд бүх хүүхдийг тэгш хамрахын тулд бодлогын түвшинд зайлшгүй шийдвэрлэх чухал асуудал бол:

1. _____
2. _____
3. _____

2/ Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд бүх хүүхдийг тэгш хамрахын тулд орон нутгийн түвшинд шийдвэрлэж чадах асуудал бол:

1. _____
2. _____
3. _____

3/ Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд бүх хүүхдийг тэгш хамрахын тулд байгууллага, хамт олны хийх нэн чухал ажлуудаас санал болговол:

1. _____
2. _____
3. _____

5/ Цэцэрлэг, хамт олноос орон нутгийн зүгээс хамгийн ихээр хүсэн хүлээдэг зүйлийг дурдвал:

6/ Сургуулийн өмнөх боловсролын хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийн тулд манай орон нутгийн онцлогт тохирсон үйлчилгээний нэг хэлбэрийг санал болговол:

2.12. Орон нутгийн удирдлагатай хийх ярилцлагын асуулт

(Сум/хорооны засаг дарга, засаг даргын газрын ажилтан)

1. Танай сум/хороо бага насны хүүхдийн хөгжлийн чиглэлээр хамтарч ажиллах багтай юу? Хэрэв тийм бол ямар асуудлуудыг хамтран шийдвэрлэж байна вэ? Үгүй бол тийм баг байгуулах бодолтой юу?
2. Танай сум/хорооны цэцэрлэг бага насны хүүхдийг сургуулийн өмнөх боловсролд тэгш хамрах чиглэлээр хэр зэрэг ажиллаж байна гэж та үздэг вэ? Цаашид юун дээр анхаарах хэрэгтэй вэ?
3. Сургуулийн өмнөх боловсролын хүртээмжийг нэмэгдүүлэхэд орон нутгийн засаг захиргаа, олон нийт, хувийн хэвшлийн байгууллагууд цэцэрлэгийг хэрхэн дэмжиж, хамтарч ажилладаг вэ? Боломжтой бол жишээ хэлнэ үү.
4. Цаашид уг хамтын ажиллагааг сайжруулахын тулд юу хийж болох вэ?
5. Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, чанарыг сайжруулахын тулд танай орон нутгийн нөхцөлд одоогийн байдлаар юу хийж болох вэ?
6. Таны бодлоор, хүүхдэд ээлтэй орон нутгийн хөгжилд цэцэрлэг ямар хувь нэмэр оруулж болох вэ?

2.13. Үнэлгээний шалгуур үзүүлэлтүүд ба хэрэгслийн хамаарлын матриц

Үнэлгээний багийн гишүүд цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээнд оролцогч субъектүүдийн хариулсан баримтыг боловсруулахын тулд үнэлгээний хэрэгслийн харгалзах баримтыг шалгуур, үзүүлэлттэй жишихэд энэхүү матрицийн хүснэгтийг ашиглана.

Хүснэгт 10. Үнэлгээний шалгуур, үзүүлэлтүүд ба хэрэгслийн хамаарлын матриц

Шалгуур	Үзүүлэлт	Эцэг эхийн хуудасны харгалзах бодомжийн дугаар	Багшийн хуудасны харгалзах бодомжийн дугаар	Цэцэрлэгийн удирдлагын хуудасны харгалзах бодомжийн дугаар	Орон нутгийн удирдлагын хуудасны харгалзах бодомжийн дугаар
I	1	85		1-3	
	2				
	3	86		5, 6, 18	
II	4				
	5				
III	6	56	26	6, 7	
	7	57	50		
	8	88	78		
	9	87		4	
	10	35	17, 18, 25	6, 7	
IV	11				
	12	70			
	13			9	
	14			10, 11	
V	15				
	16				
	17			12, 13	
	18				15
VI	19	89			6, 11
	20				16

VII	21			14, 15	
	22 23				
	24				
	25	89			10
	26				
VIII	27		64, 65		
	28				
IX	29				
	30				
	31				
	32		42		
	33	47			
	34				
X	35	55	48		17
	36	5			
	37		72, 75		
	38				
	39	93			
	40		70		
	41				
	42				
XI	43				
	44	91	47		
	45				
	46				
	47	90	79		
	48	92			
	49				
XII	50		66, 67, 69, 71		
	51		68		
	52		76, 77		
XIII	53		73, 102	92	1
	54		100	91	2
	55		101, 106		3
	56		103, 104	93	

XIV	57			95	4
	58		105	94	
XV	59				
	60		82		
	61	69			
XVI	62				
	63				14
XVII	64		83, 87, 88	53, 54	
	65		75		
	66		80		
	67				
	68				
	69			64	
	70		70	60, 65	
71			58, 61, 62		
XVIII	72		57, 81		
	73				
	74				
	75		56, 59, 60		
	76 77	66	55, 61		
	78	63			
XIX	79		77		
	80				
	81		74		
	82				
	83				
	84		84-86		
XX	85	1-5	1-3, 13-16, 83		
	86	6-15	4-11		
	87	16-27	12		
	88		76		
XXI	89	53		59	
	90	61	49		
	91			60	

XXII	92	94			
	93	95			
	94	96			
XXIII	95				
	96				
	97				
	98		19, 45		
	99	48			
XXIV	100	44, 45, 49	31, 32, 37		
	101				
	102	49	39		
	103	28			
	104	50, 58			
	105	46	33		
	106		21, 34, 41		
XXV	107	52			
	108		40, 44	66, 67	
	109				
	110			50, 51, 52	
	111				
	112	68			
XXVI	113	59		19-29, 31-34, 42-45	13
	114			49	
	115				
	116	62, 60,	58	36	
	117	63	53	37, 38	
	118		68		
XXVII	119	64		40, 41	
	120	64			
	121	65			
	122	66			
XXVIII	123	30	38	35	
	124	31	23	39	
	125	32	24	30	
	126	33	54		
	127	34, 49, 60, 61	35, 43, 46	47	
	128				

XXIX	129	36	27		
	130		20, 29	33	
	131		62	48	
	132	38, 39			
	133	40	28	49	
	134	42	22		
	135	43	30	34	
XXX	136				
	137	69			9
	138			46	
	139	77			
	140				
XXXI	141	76		73	
	142	54, 79	94		
	143	78	95	73, 75	
XXXII	144	86			
	145	84	96		
	146	67, 75, 81		73	
	147			71, 73, 78	
	148	82	91		
	149			73	
	150	80			
	151		97		
XXXIII	152	71	98, 99	72, 80, 81	
	153	72		68, 69	
	154	73	89		
	155	70, 74	90	78	
	156		36, 93		
	157	83	92	74	
XXXIV	158			88	6
	159			84, 85	8
	160			69	9
	161			83	9

XXXV	162				18
	163			70, 87	5, 8, 18
	164				18
	165	97		82, 86	10, 11, 12, 18

2.14. Үнэлгээний багийн ажлын хуудас

Та бүхэн үнэлгээний баримтуудад боловсруулалт хийж дууссан бол дараах ажлын хуудас бүрийг дарааллын дагуу бөглөж, дүгнэлт, санал зөвлөмжөө үнэлгээ хийсэн чиглэл, агуулгын хүрээ, шалгуур бүрээр бичнэ үү. Тэгэхдээ субъект бүр (эцэг эх, багш, цэцэрлэг, орон нутгийн удирдлага г.м)-ээс авсан хариулт буюу үнэлгээний үр дүнг нэгтгэн дүгнэнэ. Үнэлгээний баг гаргасан дүгнэлт, хийсэн үнэлгээндээ тулгуурлан уг шалгуурыг хангахын тулд юуг, хэрхэн өөрчилж, сайжруулах талаар саналаа бичнэ.

Чиглэл-1: Үр дүнд тулгуурласан менежмент

Агуулгын хүрээ: 1.1. Зорилго

Хүснэгт 11. Үнэлгээний багийн ажлын хуудас

I шалгуур: Цэцэрлэгийн эрхэм зорилго, алсын хараа нь Хүүхдийн эрхийн тухай конвенцийн үндсэн зарчимд тулгуурласан байдал			
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай	Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч			
Багш			
Цэцэрлэгийн удирдлага			
Орон нутгийн удирдлага			
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт			
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ			
Ярилцлага			

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-1: Үр дүнд тулгуурласан менежмент

Агуулгын хүрээ: 1.1. Зорилго

II шалгуур: Дунд болон ойрын хугацааны зорилго нь эрхэм зорилго, алсын хараатай уялдсан байдал			
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай	Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч			
Багш			
Цэцэрлэгийн удирдлага			
Орон нутгийн удирдлага			
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт			
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ			
Ярилцлага			

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-1: Үр дүнд тулгуурласан менежмент

Агуулгын хүрээ: 1.2. Бодлого, төлөвлөлт

III шалгуур: Цэцэрлэг нь хүүхдийг бие бялдар, эрүүл мэнд, сэтгэл санааны хувьд учирч болох эрсдэлээс хамгаалсан бодлого баримталдаг байдал				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт ичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-1: Үр дүнд тулгуурласан менежмент

Агуулгын хүрээ: 1.2. Бодлого, төлөвлөлт

IV шалгуур: Цэцэрлэг нь бага насны хүүхдийг СӨБ-д тэгш хамруулах бодлого баримталдаг эсэх			
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай сайн	Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч			
Багш			
Цэцэрлэгийн удирдлага			
Орон нутгийн удирдлага			
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт			
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ			
Ярилцлага			

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-1: Үр дүнд тулгуурласан менежмент

Агуулгын хүрээ: 1.2. Бодлого, төлөвлөлт

V шалгуур: Цэцэрлэгийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, төсөв нь гүйцэтгэлд төвлөрсөн байдал			
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай	Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч			
Багш			
Цэцэрлэгийн удирдлага			
Орон нутгийн удирдлага			
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт			
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ			
Ярилцлага			

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-1: Үр дүнд тулгуурласан менежмент

Агуулгын хүрээ: 1.3. Үйл ажиллагааны хэрэгжилт, хяналт, үнэлгээ

VI шалгуур: Төлөвлөсөн ажлын гүйцэтгэл				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-1: Үр дүнд тулгуурласан менежмент

Агуулгын хүрээ: 1.3. Үйл ажиллагааны хэрэгжилт, хяналт, үнэлгээ

VII шалгуур: Үр дүнд суурилсан хяналт шинжилгээ, үнэлгээний механизм бүрдсэн байдал				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-1: Үр дүнд тулгуурласан менежмент

Агуулгын хүрээ: 1.4. Хүний нөөцийн чадавх

VIII шалгуур: Боловсон хүчний хангалт				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-1: Үр дүнд тулгуурласан менежмент

Агуулгын хүрээ: 1.4. Хүний нөөцийн чадавх

IX шалгуур: Багш, ажилтнуудын хүүхдэд ээлтэй боловсролын талаарх мэдлэг, ойлголт				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-1: Үр дүнд тулгуурласан менежмент

Агуулгын хүрээ: 1.4. Хүний нөөцийн чадавх

Х шалгуур: Багш, ажилтнуудын хүүхдэд ээлтэй үйлчилгээ үзүүлэх ур чадвар				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай сайн		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-1: Үр дүнд тулгуурласан менежмент

Агуулгын хүрээ: 1.4. Хүний нөөцийн чадавх

XI шалгуур: Цэцэрлэгийн багш, ажилтнуудын хандлага				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-1: Үр дүнд тулгуурласан менежмент

Агуулгын хүрээ: 1.4. Хүний нөөцийн чадавх

XII шалгуур: Багш, ажилтнуудын мэргэжил дээрээ хөгжсөн байдал				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-1: Үр дүнд тулгуурласан менежмент

Агуулгын хүрээ: 1.5. Манлайлал

XIII шалгуур: Орон нутгаа хүүхдэд ээлтэй хот, дүүрэг, сум, аймаг болоход оруулж буй хувь нэмэр ба нөлөөлөл				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-1: Үр дүнд тулгуурласан менежмент

Агуулгын хүрээ: 1.5. Манлайлал

XIV шалгуур: Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн хөгжилд үзүүлж буй дэмжлэг				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-2: СӨБ-ын үйлчилгээний хүртээмж

Агуулгын хүрээ: 2.1. Тэгш байдал

XV шалгуур: Бүх хүүхдэд СӨБ-д тэгш хамрагдах нөхцөл бүрдүүлсэн байдал				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-2: СӨБ-ын үйлчилгээний хүртээмж

Агуулгын хүрээ: 2.2. Хамран сургалт

XVI шалгуур: Үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлсэн байдал				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-3: СӨБ-ын үйлчилгээний чанар

Агуулгын хүрээ: 3.1. Бага насны хүүхдийн хөгжлийн стандартын хэрэгжилт

XVII шалгуур: Хүүхдийн хөгжлийн хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн хөтөлбөр боловсруулдаг байдал				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-3: СӨБ-ын үйлчилгээний чанар

Агуулгын хүрээ: 3.1. Бага насны хүүхдийн хөгжлийн стандартын хэрэгжилт

XVIII шалгуур: Тоглоом, сургалтын хэрэглэгдэхүүний сонголт, хүртээмж, чанар				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-3: СӨБ-ын үйлчилгээний чанар

Агуулгын хүрээ: 3.1. Бага насны хүүхдийн хөгжлийн стандартын хэрэгжилт

XIX шалгуур: Сургалтын хөтөлбөрөө хэрэгжүүлж, сайжруулдаг байдал				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-3: СӨБ-ын үйлчилгээний чанар

Агуулгын хүрээ: 3.1. Бага насны хүүхдийн хөгжлийн стандартын хэрэгжилт

XX шалгуур: Хүүхдийн хөгжил төлөвшилд гарч буй өөрчлөлт				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-3: СӨБ-ын үйлчилгээний чанар

Агуулгын хүрээ: 3.2. Багш, хүүхдийн харилцаа

XXI шалгуур: Хүүхэдтэй харилцаж буй байдал				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-3: СӨБ-ын үйлчилгээний чанар

Агуулгын хүрээ: 3.3. Эцэг эхийн сэтгэл ханамж

XXII шалгуур: Цэцэрлэгээс үзүүлж буй СӨБ-ын үйлчилгээнд эцэг эх, асран хамгаалагч сэтгэл ханамжтай эсэх				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-3: СӨБ-ын үйлчилгээний чанар

Агуулгын хүрээ: 3.4. Цэцэрлэгийн эрүүл мэнд, хоол хүнсний үйлчилгээний чанар

XXIII шалгуур: Эрүүл мэндийн үйлчилгээ үзүүлэх нөхцлийг бүрдүүлсэн байдал				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-3: СӨБ-ын үйлчилгээний чанар

Агуулгын хүрээ: 3.4. Цэцэрлэгийн эрүүл мэнд, хоол хүнсний үйлчилгээний чанар

XXIV шалгуур: Эрүүл мэндийн үйлчилгээ үзүүлж буй байдал				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-3: СӨБ-ын үйлчилгээний чанар

Агуулгын хүрээ: 3.4. Цэцэрлэгийн эрүүл мэнд, хоол хүнсний үйлчилгээний чанар

XXV шалгуур: Хоол хүнсний үйлчилгээний чанар				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-4: Хүүхдэд ээлтэй орчин бүрдэлт

Агуулгын хүрээ: 4.1. Эрх тэгш хүртээмжтэй орчин

XXVI шалгуур: Эрх тэгш, хүртээмжтэй орчин бүрдүүлсэн байдал				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-4: Хүүхдэд ээлтэй орчин бүрдэлт

Агуулгын хүрээ: 4.2. Хүйсийн мэдрэмжтэй орчин

XXVII шалгуур: Орчны хүйсийн ээлтэй байдал				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-4: Хүүхдэд ээлтэй орчин бүрдэлт

Агуулгын хүрээ:4.3. Эрүүл, аюулгүй, хамгаалагдсан орчин

XXVIII шалгуур: Орчны ариун цэвэр, эрүүл ахуйн байдал				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-4: Хүүхдэд ээлтэй орчин бүрдэлт

Агуулгын хүрээ: 4.3. Эрүүл, аюулгүй, хамгаалагдсан орчин

XXIX шалгуур: Хүүхдийн аюулгүй, хамгаалагдсан орчин бүрдүүлсэн байдал				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-5: Гэр бүл, олон нийтийн оролцоо

Агуулгын хүрээ: 5.1. Эрх тэгш оролцооны боломж

XXX шалгуур: Цэцэрлэгийн үйл ажиллагаанд тэгш оролцох боломжийг бүрдүүлсэн байдал				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-1: Гэр бүл, олон нийтийн оролцоо

Агуулгын хүрээ: 5.2. Гэр бүлийн оролцоо, хамтын ажиллагаа

XXXI шалгуур: Эцэг эх, гэр бүлтэй харилцаа тогтоосон байдал				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-5: Гэр бүл, олон нийтийн оролцоо

Агуулгын хүрээ: 5.2. Гэр бүлийн оролцоо, хамтын ажиллагаа

XXXII шалгуур: Гэр бүл, эцэг эхтэй хамтран ажиллаж буй байдал				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-5: Гэр бүл, олон нийтийн оролцоо

Агуулгын хүрээ: 5.2. Гэр бүлийн оролцоо, хамтын ажиллагаа

ХХХIII шалгуур: Шийдвэр гаргах үйл явцад эцэг эхийг оролцуулах механизм бүрдүүлсэн байдал				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-5: Гэр бүл, олон нийтийн оролцоо

Агуулгын хүрээ: 5.3. Олон нийтийн дэмжлэг, хамтын ажиллагаа

XXXIV шалгуур: ХЭЦ-ийн үйл ажиллагааг өргөжүүлэхэд олон нийтийн хүч, нөөцийг ашиглах механизмыг бүрдүүлсэн байдал				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

Чиглэл-5: Гэр бүл, олон нийтийн оролцоо

Агуулгын хүрээ: 5.3. Олон нийтийн оролцоо, хамтын ажиллагаа

XXXV шалгуур: Цэцэрлэг нь орон нутгаасаа дэмжлэг авч, хамтран ажилладаг байдал				
Мэдээллийн эх үүсвэр	Хангалттай		Хангалтгүй	Тайлбар
Эцэг эх, асран хамгаалагч				
Багш				
Цэцэрлэгийн удирдлага				
Орон нутгийн удирдлага				
Цэцэрлэгийн орчинд хийсэн ажиглалт				
Бодлогын баримт бичигт хийсэн шинжилгээ				
Ярилцлага				

Үнэлгээний багийн дүгнэлт:

Үнэлгээний багийн үнэлгээ:

Санал:

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ.

Өөрийн үнэлгээнд тулгуурласан төлөвлөлт ба хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн хөгжил

3.1. Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөө

Цэцэрлэг бүхэн шинэ хичээлийн жилийн зорилго, зорилтоо дэвшүүлж, үйл ажиллагааны төлөвлөгөөгөө боловсруулдаг өөр өөрийн туршлагатай. Магадгүй зарим цэцэрлэг улсын тэргүүний цэцэрлэг болохын тулд олон ажлыг төлөвлөн, хийж гүйцэтгэсэн байж ч болно. Гэвч энэ ажлыг хэн санаачилж, хэн төлөвлөн, түүнчлэн хэрхэн зохион байгуулж, хэнд хэзээ тайлагнасан бол? Энэ ажлыг ихэвчлэн цэцэрлэгийн эрхлэгч санаачлан, гүйцэтгэдэг (ялангуяа төлөвлөлт, тайлагналтыг) байж ч болох юм. Харин хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийг хөгжүүлэх төлөвлөгөө нь цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээний үр дүнд тулгуурладагаараа онцлог юм. Одоо бид цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөөг цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээг хийсэн бүлгүүд (үйлчилгээний үр шимийг хүртэгч, үйлчилгээ үзүүлэгч)-ийн оролцоонд тулгуурлан хийх гэж байна. Эл үйл явц нь цэцэрлэгийн үйл ажиллагааны төлөвлөлт, хэрэгжилтийг сайжруулах төдийгүй хяналтын механизмыг боловсронгуй болгох боломжийг бүрдүүлнэ. Өөрөөр хэлбэл, “цэцэрлэг” нь хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн үнэлгээ гэх энэхүү цогц үйл явцыг ашиглан байгууллагынхаа цаашдын хөгжил төлөвшил болон үйл ажиллагааныхаа тэргүүлэх чиглэлийг төлөвлөн боловсруулах юм. Цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээний үр дүнгээс хамаарч тухайн хичээлийн жилийн зорилго, зорилт, цэцэрлэгийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, дотоод журам, хэрэгжүүлэх хөтөлбөрүүдэд өөрчлөлт оруулна.

Цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээнд тулгуурласан төлөвлөлтийн алхмуудыг авч үзье.

Алхам - 1: Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн менежментийн баг бүрдүүлэх

Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэг нь хүүхдэд ээлтэй орон нутгийн гол төв байна. “Хүүхдэд ээлтэй орон нутаг санаачлага”-д нэгдэн ажиллаж байгаа сум, хороо нь орон нутгийнхаа хүүхдэд ээлтэй байдлыг бүхэлд нь үнэлэх ажлыг удирдлага, зохион байгуулалтаар хангаж ажиллах ажлын хэсгийг байгуулах шаардлагатай. Хүүхдэд ээлтэй орон нутаг санаачлагын ажлын явцаас харахад, уг ажлын хэсэг нь эрүүл мэнд, боловсрол, хамгаалал, халамжийн ажилтнууд, төрийн бус байгууллага, иргэний төлөөллөөс бүрдэж, үнэлгээний ажлыг удирдан явуулах, асуудлыг нэгтгэн дүгнэж, дүн шинжилгээ хийх, цаашид хийх шаардлагатай ажлын төлөвлөгөөний төсөл боловсруулах зэрэг ажлыг хийж гүйцэтгэж байна. Өнөөгийн нөхцөлд энэхүү ажлын хэсэг нь хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн менежментийн багийг бүрдүүлэхэд түшиг тулгуур болно. Иймд үнэлгээний багийн гишүүд цэцэрлэгийнхээ хүүхдэд ээлтэй байдлыг үнэлсэн судалгааны үр дүнгээ тус ажлын хэсэгт танилцуулахаас ажлаа эхлэх нь зүйтэй. Ажлын хэсгийн гишүүд, сум, хорооны засаг даргыг тайлангийн хуралд урих, тайлан, хурлын тэмдэглэл хүргүүлэх зэргээр аль болох олон хэлбэрээр мэдээллийг хуваалцаж, оролцоонд тулгуурлан ажиллана. Тайлангийн хэлэлцүүлэг, бусад уулзалтын үед хийсэн ажиглалтдаа тулгуурлан танай цэцэрлэгийг орон нутгийнхаа хүүхдэд ээлтэй байгууллага болон хөгжих үйл ажиллагааг төлөвлөх болон хэрэгжүүлэхэд гол үүрэг гүйцэтгэх хүмүүсийг оролцуулан менежментийн багийг бүрдүүлнэ.

Зүүн Ази, Номхон далайн бүс нутгийн орнуудын туршилагаас харахад, цөөн багш, эрхлэгч, 2-3 эцэг эхийн төлөөлөл, орон нутгийн удирдлага, эрүүл мэндийн байгууллагын ажилтан, эмзэг бүлгийн төлөөлөл, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эх, тухайн орон нутгийн байгууллагын төлөөлөл бүхий баг бүрдүүлэн ажиллаж байна.

Алхам – 2: Байгууллага, хамт олноороо хэрэгцээгээ тодорхойлох

Цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээний тайлан, дүгнэлтийг үндэслэн манай цэцэрлэг одоо ямар ололт амжилтад хүрээд байна (юуг сайн хийж чадаж байна), харин юу бидний сэтгэлийг зовоож байна вэ гэдэгт дүн шинжилгээ хийнэ. Түүнчлэн үнэлгээний багийн дүгнэлт, санал, зөвлөмжид тулгуурлан дугуй ширээний ярилцлага, хэлэлцүүлэг, “Надад санаа байна” аялах хайрцаг/дэвтэр аялуулах зэрэг оролцоонд тулгуурласан олон төрлийн үйл ажиллагааг зохион байгуулж болно. Энэ үйл ажиллагааг менежментийн багийн гишүүдтэй хамтран явуулна. Ярилцлага, хэлэлцүүлгийн үеэр дараах асуултад хариулт авахыг хичээж ажиллана. Үүнд:

- *Бид хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн талаар юу мэдэж, бас юуг хийж чадаж байна вэ? Бид юуг шинээр мэдэх, ойлгох, бас юунд суралцах хэрэгтэй вэ?*
- *Цэцэрлэг орон нутгийнхаа бага насны хүүхдүүдийн талаар хэр цогц мэдээлэлтэй (мэдээллийн сан) байна вэ? Цэцэрлэгт хамрагдаагүй хүүхдүүдийн тухай мэдээлэл бидэнд байна уу? Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүд хичнээн байна вэ?*
- *Өнөөдрийн байдлаар манай орон нутгийн бага насны хүүхдүүдийн сургуулийн өмнөх боловсрол эзэмших хэрэгцээ хэр хангагдаж байна вэ?*
- *Манай цэцэрлэгээс үзүүлж буй үйлчилгээ хүүхэд нэг бүрд хүрч чадаж байна уу? Хэрэв үгүй бол цаашид ямар арга зүй, стратегийг баримтлан ажиллах шаардлагатай байна вэ? Цэцэрлэгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэн ажиллахад юуг анхаарах вэ? гэх мэт. Манай цэцэрлэгийн үйлчилгээний чанарт эцэг эхчүүд хэр сэтгэл ханамжтай байсан бэ? Тэдний сэтгэлд хүрээгүй зүйл юу байв? Тэд юуг зөвлөж, санал болгосон бэ?*
- *Цэцэрлэгийн орчин, суралцах-хөгжих үйл явц хүүхдэд ээлтэй байж чадаж байна уу? Цэцэрлэгийн орчинд ажиглалт хийсэн хүмүүс юу зөвлөсөн бэ?*
- *Бид юуг өөрчлөх хэрэгтэй вэ? (Өөрчлөх шаардлагатай зүйлсийн жагсаалт гаргаж, эрэмбэлж болно)*

Алхам – 3: Байгууллагын үйл ажиллагааны тэргүүлэх чиглэлийг тодорхойлох

Өмнөх алхамд хийсэн хэрэгцээг тодорхойлох дүн шинжилгээ, ялангуяа өөрчлөх шаардлагатай зүйлсийн жагсаалтыг ашиглан, эн тэргүүнд шийдвэрлэх шаардлагатай асуудлуудыг тодорхойлно. Цэцэрлэгийн хүүхдэд ээлтэй байдлыг үнэлсэн таван үндсэн чиглэл, хамрах хүрээ (үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийн хүрээ) бүрээр үнэлгээний баг ямар дүгнэлт гаргаж, санал зөвлөмж өгснийг анхааралтай авч үзнэ. Чиглэл бүрээр өөрчлөх зайлигүй шаардлагатай, сэтгэл зовоож буй 10 асуудлыг гаргаж эрэмбэлэн сонголт хийж болно. Ялангуяа, цэцэрлэгийн хүүхдэд ээлтэй байдлыг тодруулж буй тэгш хамрахуй, чанартай үйлчилгээ, эрүүл, аюулгүй хамгаалагдсан орчин, гэр бүл, олон нийтийн идэвхтэй оролцоонд тулгуурласан байдал зэрэг үндсэн шинжүүдийг хамарсан өөрчлөлтөд төвлөрөх нь зүйтэй. Гэхдээ тухайн орон нутаг, цэцэрлэгийн нөхцөл байдал, хамт олны санал шийдвэрлэх үүрэгтэй.

Цэцэрлэгийн үйл ажиллагааны тэргүүлэх чиглэлээ бичнэ үү.

Энэ хичээлийн жилийн зорилго, зорилтуудаа тодорхойлно уу.

Алхам – 4: Хийх шаардлагатай зүйлс

Тэргүүлэх чиглэлийн хүрээнд, энэ хичээлийн жилд тавьсан зорилгодоо хүрэхийн тулд чухам юуг хэрхэн хийх шаардлагатай байгааг тодруулах ярилцлага, хэлэлцүүлэг зохион байгуулж, тэргүүлэх чиглэлийн хүрээнд хийх үйл ажиллагааны алхмуудыг төлөвлөнө.

Тэргүүлэх чиглэлийнхээ хүрээнд хийх ажлуудыг жагсаан бичнэ үү.

Алхам – 5: Шаардлагатай нөөцөө тодорхойлох

Алхам-4-д тодорхойлсон үйл ажиллагаануудыг өөрсдийн хүчээр хийж чадах ба үл чадах ажлууд хэмээн ангилна.

Байгууллага өөрийн хүч, нөөцөөр хийж чадах үйл ажиллагаа	Тусламж дэмжлэг шаардагдах үйл ажиллагаа
-	-
-	-
-	-

Хоёр дахь баганад жагсаасан үйл ажиллагаануудыг хийж гүйцэтгэхэд ямар дэмжлэг, туслалцаа (санхүүгийн, арга зүйн, хүний нөөцийн, орон байрны г.м) шаардлагатай байгааг тодруулж, эдгээр дэмжлэгийг хаанаас, хэнээс авах боломжтой, үүнд хэн хэрхэн тусалж болохыг тодруулна. Энэхүү алхам нь та бүхний зорилгыг бодитой болгоход чухал ач холбогдолтой.

Ямар дэмжлэг хэрэгтэй вэ?	Хаанаас/хэнээс авч болох вэ?	Хэн тусалж чадах вэ?	Хэрхэн зохион байгуулах вэ?
-	-	-	-
-	-	-	-

Алхам – 6: Өөрчлөлтөд нөлөөлөх хүчин зүйл ба боломжийг тодруулах

Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэг болохын тулд хийж буй өөрчлөлтийг дэмжих, эергээр нөлөөлөх ямар хүчин зүйлс бас боломж байгааг тодруулахын зэрэгцээ энэхүү өөрчлөлтөд саад болох хүчин зүйлсийг тодруулах нь төлөвлөлтийг бодитой хийхэд тус болно.

Өөрчлөлтийг дэмжих хүчин зүйлс ба боломж

Өөрчлөлтөд саад болох хүчин зүйлс

Алхам – 7: Амжилтаа үнэлэх шалгуур боловсруулах

Төлөвлөсөн ажил маань хэр амжилттай хэрэгжиж буйг мэдэхэд (өөрөөр хэлбэл, явцын үнэлгээнд) ашиглах шалгууруудыг зөвшилцөнө. Үүнд цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээнд өмнө ашигласан шалгуур үзүүлэлтүүдээс сонгон хэрэглэж болно.

Алхам – 8: Үүрэг, хариуцлагаа хуваалцах

Төлөвлөсөн үйл ажиллагааг чанартай хийж гүйцэтгэхэд хэн, юуг хариуцаж ажиллахыг нарийн төлөвлөнө. Менежментийн багийн гишүүд, цэцэрлэгийн багш, ажилтнууд, эцэг эхчүүд, орон нутгийн байгууллага, хүмүүс ямар үүрэгтэй оролцох нь төлөвлөгөөнөөс харагдах ёстой.

Алхам – 9: Цаг хугацаа, тайлагналыг төлөвлөх

Төлөвлөсөн олон төрлийн үйл ажиллагаа тус бүрийг хэдийд бүрэн дуусгасан байхыг хамт олонд гүйцэтгэлийг нь тайлагнах эцсийн хугацааны хамт төлөвлөнө. Түүнчлэн ажлын гүйцэтгэлийг илтгэн танилцуулах арга, хэлбэрийг тусгавал төлөвлөгөө цаасан дээр бус бодит байдалд хэрэгжихэд тустай.

Дээрх есөн алхам бүхий цэцэрлэгийг хүүхдэд ээлтэй байдлаар хөгжүүлэх төлөвлөгөөг боловсруулсны дараа эцэг эх, олон нийт (орон нутгийн удирдлага, нутгийн иргэд)-д танилцуулж, тэдний санал зөвлөмжийг тусган сайжруулан боловсруулах хэрэгтэй. Эцэг эхчүүд, цэцэрлэгийн багш, ажилтнууд, орон нутгийн төлөөлөл болж оролцсон хүмүүсээр төлөвлөгөөний эхний хувилбар болон түүнийг боловсруулсан үйл явцыг үнэлүүлэхэд дараах хүснэгтийг ашиглана.

Хүснэгт 12. Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөө ба боловсруулсан үйл явцыг үнэлэх нь

Бодомж	Маш сайн	Сайн	Дунд зэрэг	Хангалтгүй	Бодомж
Төлөвлөгөө ойлгомжтой, юунд хүрэх нь тодорхой.					Төлөвлөгөө ойлгомжгүй, юунд хүрэх гээд байгаа нь тодорхой бус.
Төлөвлөгөөнд бидний санал бодлыг бүрэн тусгасан.					Төлөвлөгөөнд бидний санал бодлыг тодорхой тусгаагүй.
Ярилцлага, семинар, хэлэлцүүлгийн цаг хугацаа хангалттай үр дүнтэй байсан.					Ярилцлага, хэлэлцүүлэгийн цаг хугацаа хангалтгүй байсан.
Оролцсон эцэг эхчүүдийн санаа бодол нийт эцэг эхийн санал бодлыг бүрэн илэрхийлсэн.					Оролцсон эцэг эхчүүдийн санаа бодол нийт эцэг эхийн санал бодлыг бүрэн илэрхийлээгүй.

Төлөвлөгөө боловсруулахад хангалттай тооны төлөөлөл бүхий эцэг эх оролцсон.				Төлөвлөгөө боловсруулахад эцэг эхийн оролцоо, төлөөллийг нэмэгдүүлэх шаардлагатай. хангалтгүй байсан.
Төлөвлөгөө боловсруулахад орон нутгийн байгууллага, иргэдийн төлөөлөл хангалттай оролцсон.				Төлөвлөгөө боловсруулахад орон нутгийн байгууллага, иргэдийн төлөөллийг илүү оролцуулах хэрэгтэй.
Төлөвлөгөө боловсруулахад аав нарын оролцоо хангалттай байсан.				Төлөвлөгөө боловсруулахад аав нарыг илүү оролцуулах хэрэгтэй.
Хүүхдийн эрүүл, аюулгүй, хамгаалагдсан орчин бүрдүүлэхэд цэцэрлэгийн үйл ажиллагаа чиглэхэд төлөвлөгөө тусална.				Хүүхдийн эрүүл, аюулгүй, хамгаалагдсан орчин бүрдүүлэхэд цэцэрлэгийн үйл ажиллагаа чиглэхэд төлөвлөгөө төдийлөн нөлөөлөхгүй.
Хамран сургах тойргийн хүүхэд нэг бүрийг СӨБ-ын үйлчилгээнд хамруулах асуудал төлөвлөгөөний нэгэн чухал хэсэг болох нь харагдаж байна.				Хамран сургах тойргийн хүүхэд нэг бүрийг СӨБ-ын үйлчилгээнд хамруулах асуудлыг орхигдуулсан.
Төлөвлөгөөнд цэцэрлэгийг хүүхдэд ээлтэй болгох бидний санаа бодлыг тусгасан.				Төлөвлөгөөнд цэцэрлэгийг хүүхдэд ээлтэй болгох бидний санаа бодлыг тусгаагүй.
Цэцэрлэгийг хүүхдэд ээлтэй болгоход эцэг эх юу хийж болох нь тодорхой.				Цэцэрлэгийг хүүхдэд ээлтэй болгоход эцэг эх юу хийж болох нь тодорхойгүй.
Цэцэрлэгээ хүүхдэд ээлтэй болоход багш, ажилтнууд юу хийх нь тодорхой.				Цэцэрлэгээ хүүхдэд ээлтэй болоход багш, ажилтнууд юу хийх нь тодорхойгүй.
Цэцэрлэгийг илүү хариуцлагатай ажиллахад тусална.				Цэцэрлэгийг илүү хариуцлагатай ажиллахад тус болохгүй.
Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөө боловсруулах үйл ажиллагаанд сэтгэл хангалуун байна.				Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөө боловсруулах үйл ажиллагаанд сэтгэл хангалуун бус байна.
Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөө боловсруулахад багш нарын оролцоо сайн байсан.				Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөө боловсруулахад багш нарын оролцоо жигд бус байсан.
Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөө боловсруулахад эцэг эхийн оролцоо сайн байсан.				Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөө боловсруулахад эцэг эхийн оролцоо жигд бус байсан.

Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөө боловсруулахад олон нийтийн оролцоо сайн байсан.					Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөө боловсруулахад олон нийтийн оролцоо тааруу байсан.
Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөө боловсруулахад менежментийн багийн оролцоо сайн байсан.					Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөө боловсруулахад менежментийн багийн оролцоо тааруу байсан.
Төлөвлөгөө боловсруулах алхмууд цэцэрлэгээ хүүхдэд ээлтэй байдлаар хөгжүүлэх шинэ санаа төрөхөд тус болсон.					Төлөвлөгөө боловсруулах алхмууд цэцэрлэгээ хүүхдэд ээлтэй байдлаар хөгжүүлэх санаа төрөхөд тус болоогүй.
Би цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөөнд сэтгэл хангалуун байна.					Би цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөөнд сэтгэл дундуур байна.

Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөөний эхний хувилбар болон түүнийг боловсруулсан үйл явцыг ийнхүү үнэлэх нь төлөвлөгөөг сайжруулан боловсруулахад үнэтэй мэдээлэл өгнө. Менежментийн багийн гишүүд болон ажлын хэсэг оролцогчдын хариултад шинжилгээ хийж, төлөвлөгөөг эцсийн хувилбараар боловсруулахдаа үр дүнг анхаарч ажиллана.

Төлөвлөгөөг цэцэрлэгийн хамт олны өргөтгөсөн хурал (менежментийн баг, эцэг эх, орон нутгийн төлөөлөл оролцсон)-аар хэлэлцэн баталж, хэрэгжүүлэх ажилдаа орно.

3.2. Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөөний хэрэгжилт, байгууллагын тасралтгүй хөгжил

Цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээнд тулгуурласан төлөвлөгөө бодит зүйл болж хэрэгжихэд олон хүчин зүйл нөлөөлнө. Юуны өмнө, төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх баг, хамт олонд мэдээлэл, арга зүйн туслалцаа үзүүлэх нь санхүүгийн дэмжлэгээс дутахгүй чухал ач холбогдолтой. Тухайлбал, цэцэрлэгийн багш, ажилтнуудад зориулсан сургалт семинар (цэцэрлэгт суурилсан), зөвлөгөө, гэр бүл, олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлэх ажлуудыг системтэй зохион явуулж болно.

Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд явцын үнэлгээ хийхгүйгээр алдаа оноог илрүүлэх, засч залруулах боломжгүй. Цэцэрлэг хүүхдэд ээлтэй болох чиг баримжаатай, зөв замаар явж буй эсэхээ хянах боломжийг явцын үнэлгээ олгох төдийгүй алдааг засан, дахин төлөвлөхөд тань тус болно. Энэхүү явцын үнэлгээнд цэцэрлэг-гэр бүл-олон нийтийн оролцоонд тулгуурласан, нээлттэй хяналт-шинжилгээ чухал үүрэгтэй.

Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн үнэлгээг хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээний хэрэглэгдэхүүн болон цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөөнд тулгуурлан боловсруулсан үнэлгээний асуулга, ярилцлагад үндэслэн хийж болох юм. Тэгэхдээ үнэлгээний асуулгыг үнэлгээний баг (багийн бүрэлдэхүүнийг өөрчилсөн байж болно) боловсруулж болох авч дараах загварыг ашиглаж болно. Асуулгыг төлөвлөгөө хэрэгжиж эхэлснээс хагас болон бүтэн жилийн дараа авч, асуулгад оролцогчдын 5-6%-тай ганцаарчилсан ярилцлага хийхээс гадна бүлгийн ярилцлага зохион байгуулж

болно. Үнэлгээний баг асуулга ба ярилцлагын материалд шинжилгээ хийн, үр дүнг гаргаж, цэцэрлэг, олон нийтэд танилцуулна.

Үнэлгээний үр дүнд тулгуурлан цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөөний ямар үйл ажиллагаанд төвлөрөх, анхаарах талаар хэлэлцэн тохиролцож, төлөвлөгөөндөө өөрчлөлт оруулан ажиллана. Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөөний үр нөлөөг үнэлэхдээ дараах хүснэгтийг ашиглаж болно.

Хүснэгт 13. Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөөний үр нөлөөг үнэлэх нь

Бодомж	Үгүй	Бараг тийм	Тийм
			
Төлөвлөгөө нь манай цэцэрлэгт хүүхдэд ээлтэй уур амьсгал бүрдэхэд нөлөөлсөн.			
Эцэг эх, олон нийт, цэцэрлэгийн багш, ажилтнуудын цэцэрлэгийнхээ хүүхдэд ээлтэй байдлын талаарх санаа бодлоо ойлгож, мэдрэхэд тусалсан.			
Цэцэрлэг, эцэг эхийн харилцаа, хамтын ажиллагааг сайжруулахад тусалсан.			
Манай цэцэрлэгийн хүүхдэд ээлтэй байдлыг сайжруулахад эцэг эх, олон нийт, цэцэрлэгийн хамт олны хүсэл эрмэлзэлийг нэмэгдүүлэх, нэгтгэхэд тус болсон.			
Хүүхдэд ээлтэй байдлаар цэцэрлэгээ хөгжүүлэх шинэ санаа төрөхөд нөлөөлсөн.			
Манай цэцэрлэгийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлэхэд тусалсан.			
Төлөвлөсөн ажлууд нь цэцэрлэгийг чадавхиа бүрэн дайчлахад нөлөөлсөн.			
Хүүхдийн эрүүл, аюулгүй байдлыг хангасан орчин бүрдэхэд нөлөөлсөн.			
Цэцэрлэгийг эерэг өөрчлөлт хийхэд хүргэсэн.			
Төлөвлөсөн ажлуудыг цаг хугацаанд нь хийхэд тус болсон.			
Цэцэрлэгийн хүүхдэд ээлтэй байдлыг сайжруулахад тусалсан.			
Би цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөөний биелэлтэд сэтгэл хангалуун байна.			

Цэцэрлэгээ хүүхдэд ээлтэй байдлаар хөгжүүлэхээр төлөвлөгөө боловсруулахад оролцсон талууд (менежментийн баг, хүүхдэд ээлтэй орон нутаг санаачлагыг дэмжигчид, эцэг эхчүүд, цэцэрлэгийн багш, ажилтнууд, удирдлага, орон нутгийн төрийн ба төрийн бус байгууллагын төлөөлөл) төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн явц, үр дүнг хамтран үнэлэх нь зүйтэй. Хамтын үнэлгээний үр дүнд тулгуурлан төлөвлөгөөгөө хэрхэн сайжруулах талаар хэлэлцэж, засварлан сайжруулж ажиллах нь цэцэрлэг хүүхдэд ээлтэй байгууллагынхаа хувьд тасралтгүй хөгжихөд эерэгээр нөлөөлнө.

Цэцэрлэг хөгжүүлэх төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг үнэлж, алдаа дутагдлаа засахын зэрэгцээ ололт амжилтаа тэмдэглэх нь бас чухал. Зүүн Ази, Номхон далайн бүс нутгийн улс орнуудын “Хүүхдэд ээлтэй сургууль” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлсэн туршлагаас харахад, ололт амжилтаа нутгийн иргэд, олон нийтийн оролцоотой өргөн тэмдэглэх нь нийтлэг бөгөөд, зарим сургууль орон нутагтаа нээлттэй өдөрлөг-фестивал зохион байгуулдаг аж. Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэг болох үйл явцад гарч буй ололт амжилтаасаа

НЭР ТОМЬЁОНЫ ТАЙЛБАР

Бага нас – Хүүхэд төрсөн цагаас сургуульд орох хүртэлх үе.

Бага насны хүүхдийн хөгжлийн стандарт – Хүүхдийн бие бялдар, оюун ухаан, сэтгэлийн хөдөлгөөн, нийгэмшихүйн хөгжлийн хэмжээс, уг хөгжлийг хөтлөн дэмжих нийгмийн үйлчилгээнд тавих шаардлагын шүтэлцээт тогтолцоо.

Сургуулийн өмнөх нас – Хүүхэд сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээг хүртэх үе.

Тэгш хамрахуй - Хүүхэд нэг бүрийг нас, хүйс, бие бялдар, оюун ухаан, нийгмийн байдал, сэтгэц, хэл яриа бусад зүйлээр алагчлан ялгаварлахгүйгээр сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд тэгш хамрах үйл явц.

Үзүүлэлт – Тухайн үнэлэгдэж буй зүйлийн илрэл байх бөгөөд үйл ажиллагаа тавьсан зорилгодоо хүрсэн эсэх, хэрэгжилтийн түвшинг тогтоох хэмжүүр юм. Тухайн хугацаанд хүрсэн бодит үр дүнг төлөвлөсөн үр дүнтэй харьцуулах боломжийг олгох тоон хэмжигдэхүүн байх боловч зарим тохиолдолд чанарын ухагдахуунаар илэрхийлэгдэж болно.

Үнэлгээ – Аливаа үйл ажиллагааны явцын хийгээд хэрэгжилтийн үр дүнг үнэлэх зорилгоор тодорхой арга зүйгээр мэдээ, баримтыг цуглуулж, шинжилгээ хийх, дүгнэлт гаргах үйлүүдээс бүрдэх системтэй үйл ажиллагаа.

Үнэлгээний агуулгын хүрээ – Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн үнэлгээний чиглэл тус бүрийн үйл ажиллагаа буюу гүйцэтгэлийн үндсэн талбар.

Үнэлгээний хэрэглүүр – Үнэлгээ, хяналт шинжилгээнд ашиглагдаж буй бүх төрлийн зүйлс.

Үнэлгээний хэрэгсэл – Тухайн зүйлийг үнэлэх зориулалттай ашиглахад зориулж зохион бүтээсэн хэмжих багаж.

Үнэлгээний чиглэл – Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийг хөгжүүлэхэд зайлшгүй байх нийтлэг бүрэлдэхүүн хэсэг.

Хүүхдийн хөгжил – Хүүхдийн бие махбодид явагдаж буй биологийн процессын үр дүнд, хүрээлэн буй орчны нөлөөгөөр хүүхдийн бие махбодь, сэтгэц, сэтгэл хөдлөл, харилцаа, зан төлөвт гарах дэвших хандлагатай чанарын өөрчлөлт.

Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэг - Бага насны хүүхдийн эрхийг хангах, сургуулийн өмнөх боловсролын чанартай үйлчилгээний үр шимийг хүртэх боломжийг хүүхэд бүрд олгож, хүүхэд бүрийн оролцоог дээдлэж ажилладаг цэцэрлэг.

Хяналт шинжилгээ – Аливаа үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийг сайжруулж, хүсэн хүлээсэн үр дүнд хүргэхэд чиглэсэн, хэрэгжилтийн явцад гарч буй өөрчлөлтийг хэмжих үйл ажиллагаа.

Цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээ – Цэцэрлэгийн үйл ажиллагаа, үзүүлж буй үйлчилгээ нь тухайн орон нутгийн сургуулийн өмнөх насны хүүхдүүдэд хэр үр өгөөжтэй байгааг шинжлэх, туршлага, сургамждаа тулгуурлан үйл ажиллагаагаа засч, сайжруулах, ажлын арга хэлбэрээ өөрчлөх, шийдэл гаргахад туслах үйл явц.

Цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээнд оролцогч субъект – СӨБ-ын үйлчилгээний үр шимийг шууд (хүүхэд, эцэг эх, асран хамгаалагч) ба дам хүртэгч (орон нутаг, олон нийтийн төлөөлөл)-дийг төлөөлөн үнэлгээнд оролцож байгаа хүн.

Шалгуур – Тухайн үнэлэгдэж буй зүйлийн тодорхой чанарыг илэрхийлэх бөгөөд үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийг чиглэл, хүрээгээр нь хэрхэн хянаж, үнэлэхийг тодорхойлох шинжүүр юм. Шинжиж буй үр дүнгийн талаарх ойлголтыг хоёрдмол санаагүй, нэг утгаар тодорхойлох чанарын ухагдахуунаар ихэвчлэн илэрхийлэгдэнэ.

НОМ ЗҮЙ

- Addison, J.T. (1992). Urie Brofenbrenner. Human Ecology.
- Бан Ги Мүүн, “Боловсролыг нэгдүгээрт” санаачлага, уулзалт., Нью-Йорк, 2012 оны 09-р сар.
- Бага насны хүүхдийн хөгжлийн стандарт, Уб., 2010.
- Боловсрол, шинжлэх ухааны сайдын 2013 оны 04-р сарын 10-ны өдрийн А/110 тушаал
- Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны сайдын 2008 оны 68 дугаар тушаалаар батлагдсан “Хүүхдийн цэцэрлэгийн аюулгүй байдлын дүрэм”
- Баттогтох Д., “Үр хөвгүүнийг сургах ёсон”, Уб., 2009.
- Гантөмөр Л., Боловсрол, Шинжлэх ухааны сайд, “Боловсролын бодлогыг хүүхэд нэг бүрд”, “Эрдэм боловсролтой Монгол хүн” БШУС-ын Чанарын шинэчлэлийн хөтөлбөр, Уб., 2012
- Дэлхийн хүүхдийн байдал 2013 тайлангийн хураангуй, НҮБ-ын Хүүхдийн сан.
- Managing Inclusive Learning-Friendly Classrooms, UNESCO Asia and Pacific Regional Bureau for Education, Bangkok, 2006.
- Сургуульд бэлтгэгдсэн байдлыг үнэлэх арга зүй, НҮБ-ын Хүүхдийн сан, Уб., 2009. Creating a Healthy and Protective ILFE, UNESCO, Asia and Pacific Regional Bureau for Education, Bangkok, 2006.
- Creating Inclusive, Learning-friendly Classrooms, UNESCO Asia and Pacific Regional Bureau for Education, Bangkok, 2006.
- The self-assessment tool. The McKinsey Capacity Assessment Grid. www.nami.org
- Хүүхдийн эрхийн тухай конвенц. 1989. Хүүхдэд ээлтэй сургуулийг үнэлэх нь, Зүүн ази, номхон далайн орнуудын хөтөлбөрийн ажилтнуудад зориулсан зөвлөмж, НҮБ-ын Хүүхдийн сан. Бангкок. 2006.
- Хүүхдэд ээлтэй орон нутаг санаачлага, хөтөлбөрийн материал, НҮБ-ын Хүүхдийн сан, Уб., 2012.
- Цэвэл Я., “Монгол хэлний товчтайлбар толь”, Уб., 1966.
- Working with Families and Communities to Create an ILFE, UNESCO Asia and Pacific Regional Bureau for Education, Bangkok, 2006.